

fuzzi nadi

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. aprila 1989

Št. 4



Naši prazniki

Smo v času globokih pretresov, ki jih na srečo blaži vedno širša demokratizacija misli in besed. Zato je že o sleherni družbeni in gospodarski temi možno, dopustno in celo zaželeno izraziti najrazličnejša mnenja, od negativnih do pozitivnih. Nič čudnega torej, če se pojavljajo resni in zelo kompetentni glasovi tudi o reformiranju naših praznikov. Zdi se, da se izteka čas, ko so ob enih praznikih igrane godbe in vihrale zastave, a drugi so morali potekati napol ali čisto v ilegali.

Glasna razmišljanja o združitvi dneva vstaje 22. julija in dneva ustanovitve OF 27. aprila nosijo v sebi idejo racionalizacije in ponos na spontanost slovenskega puntarstva, ki ni čakalo na ukaz od zgoraj, kdaj se sme uradno upreti okupatorju. Božič kot morebiti dela prost dan nakazuje za prihodnost možno sintezo staroslovenskih, krščanskih in proletarskih občutij, usmerjeno v iskanje in najdenje takih povezovalnih in združevalnih elementov, ki bi nudili dovolj široko podlago za praznično pomenjenje sicer različno mislečih in verujočih ljudi v skupnih vrednotah in ciljih.

Ce že v prvi deželi socializma smejo glasno razmišljati o tem, ali je bila krvava revolucija z milijoni žrtev dolgoročno produktivna in ali ne bi bilo bolj modro (tudi bolj humano) ubrati strpnije poti, tedaj moremo pač tudi mi praznovati načela človečnosti in miru.

Marjan Kolar

IZ VSEBINE

- Zapisi z zadnje seje delavskega sveta ● Na napakah se učimo ● Nova torna žaga za Valjarno ● Februarska realizacija nad načrtom ● Oskrba z energijo ● Varčevanje z energijo ● Beseda delavcev: O invalidski problematiki ● Zakaj so nejevoljni delavci v obdelovalnici I ● Potrebujemo kulturni dialog in humane odnose ● Stiskalnica za ZDA ● Anketa v družboslovnem raziskovanju — da ali ne ● Identiteta sposobnosti ● Analiza operacije ● Kaj smemo vedeti o kromu ● Ekonomski slovarček ● Nove knjige v strokovni knjižnici ● Inovacije v januarju in februarju ● Skrb za ljudi v stiski ne sme biti drugorazredna dejavnost ● Ob dnevu zdravja ● Kultura ● Rekreativna in šport ● Kadrovska gibanja ● Imena mesecev ● Pravno varstvo potrošnikov

O MEDSEBOJNIH ODNOSIH

Skupni sestanek poslovnega odbora sozda in Železarni Ravne ter predstavnikov DPO v železarni je bil sklepno dejanje vrste razprav o odnosih med sozdom in našo železarno

Dvajset let je sozd Slovenske železarni, dvajset let Železarna Ravne v njem z namenom, da bi bili skupaj bolj učinkoviti, da bi lažje obvladovali trg in da bi tako naša železarna hitreje rasla.

Danes lahko na sozdu s številkami dokažejo, da se nam splača biti skupaj. Nemalo da je rezultatov, ki jih sami ne bi mogli doseči, sodelovali pa da smo ves čas obojestransko korektno.

Toda delavci Železarni Ravne, z izjemo tistih, ki z združenjem neposredno sodelujejo, sozda nikoli niso sprejeli za svojega. Menijo, da zaupanja vanj, pričakovanega ob postavljanju temeljev, niso imeli na osnovi česa zgraditi, še manj negovati. (Ali res zaradi neinformiranosti, je stvar diskusije.)

Zato so se odnosi (med delovno skupnostjo sozda in železarno) lani skrhali do te mere, da jih je bilo treba pretresti. Pobudnik je bil sindikat Železarni Ravne.

Zdaj je nalito čisto vino. Lekcija je naslednja: v prizadevanju, da izboljšamo svoj položaj, smo zelo kritični, zato smo se tudi sozda lotili; toda v želodcu nam leži predvsem sozd, ki je hiša s petintridesetimi ljudmi v Ljubljani, pozabljamo pa, da so sozd še tri železarni, štirje predelovalci in Metalurški inštitut. Vsak ima v njem svoje pravice in dolžnosti, samoupravno dogovorjene ob združitvi, včasih več dolžnosti in manj pravic, spet obratno, odvisno od skupnega interesa. Svoje pravice in dolžnosti pa ima v slovenskem oz. jugoslovanskem prostoru tudi sozd, žal dolžnosti večkrat nepovšeči članicam (npr. denar za nerazvite) itd. — od tu mnogo problemov.

Tako sozd nam; mi pa njemu, da brez koristi za nas nima smisla, da smo pod skupno streho.

Krajše ni potegniti nobena stran, je pa analiza odnosov pokazala, da bo treba na nove temelje, ko se bomo ob novi zakonodaji pogovarjali o novi organiziranosti, postaviti tudi sozd — če se bomo seveda sploh odločili zanj.

Prav pa bi bilo, da bi bil naš premislek, kako se nam bo lažje godilo v Evropi 2000 — s sozdom ali brez njega — temeljit. Helena Merkač



ZAPISI Z ZADNJE SEJE DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet Železarn Ravne se je na zadnji, 10. seji, sestel 21. marca popoldne. Naloga delegatov je bila zborni seji z obširnimi dnevnimi redom petnajstih točk, medtem ko posebnih vsebinskih vzporednic ni bilo pričakovati in se tudi na seji niso oblikovali.

Delavski svet kot samoupravni organ delovne organizacije deluje že štirideseto leto, zato je razumljivo, da je njegovo delo popolnoma utečeno. Družna nova je predstavljala morda le za peščico novopečenih nadomestnih delegatov, ki so bili na seji tega organa prvič. Toda tudi ti so se morali po več ko triurni seji sprijazniti z dejstvom, da to pravzaprav ni organ odločanja, ampak potrjevanja vnaprej pripravljenih odločitev, ter da pobude in mnenja posameznikov ne pomenijo veliko, kajti odločilno je mnenje večine. Posamezne diskusije sicer popestrijo potek seje, vendar jo tudi zavlečejo. Vprašanje je tudi, koliko so delegati strokovno usposobljeni oporekati strokovnim službam in vodstvu delovne organizacije in o pravilnosti svojih stališč prepričati druge. Večinoma so pač prisiljeni kloniti in sprejeti tisto, kar jim je dano na mizo. Sicer so pa predlogi oblikovani tako, da ne dopuščajo dvoma o njihovi pravilnosti nikomur, ki problematike sam po sebi ne pozna.

V večini primerov je tak način dela ustrezen in kadar gre zgolj za formalnosti, je tudi edino mogoče. Zaradi nekaterih slabih odločitev v preteklosti pa bi se morali vendarle vprašati, ali res ni mogoče, da bi delegati dobivali tudi variantne predloge. Če ni, je vprašanje, zakaj se sploh še gremo samoupravljanje. Mar bi ga prepustili vodstvu in strokovnim strukturam, ki odločitve oblikujejo, formalno pa jih nalagajo na ramena samoupravljalcev. A če smo za samoupravljanje, naj to res bo.

Začetek — pomirljiv

Prva točka dnevnega reda, pri kateri naj bi razčistili nejasnosti s prejšnjega zasedanja, je izzvenela dokaj pomirljivo. Celo zaradi skrajšanega dopusta se nihče ni več razburjal, čeprav je bilo zaradi tega v železarni veliko hude krvi.

Dejali so, da nesporazuma ne bi bilo, ko bi strokovna služba priznala, da popravljamo napako, storjeno ob prehodu na 40-urni delovni teden, ko smo si odmerili preveč dopusta in prišli navzkriž z zakonom. V nekaterih primerih gre tudi za pomanjkljivo razlago in jo je treba dopolniti, v prihodnje pa bo treba misliti tudi na to, da bi dopust na novo opredelili oziroma določili razmerja za posamezne kategorije delavcev.

Podobno pomirljivo je pozneje izzvenela tudi razprava o projektu valjev, zaradi katerega je bilo prej menda precej vroče med tozdoma PII in SiD. Zdaj so razpravljali menili, da spora ne kaže zaostrovati, marveč je treba storiti vse, da bodo valji dobili tisto mesto v železarni, kakršno jim kot izdelku visoke tehnologije in dobrih tržnih možnosti tudi pripada.

Železarna bo enovito podjetje

Kot se je pokazalo v razpravi o delu kolektivnih izvršilnih organov, je moralo biti na sejah posameznih odborov kar živahno. Mogoče bi se bila tudi na delavskem svetu odprla živahnejša debata o bodoči organiziranosti železarn, ko bi le bil navzoč kdo iz Strojev in delov, ki bi razložil in zagovarjal stališče tega tozda, ki da se razlikuje od vizije poslovnega odbora. Ker ga ni bilo, se je razprava končala preprosto s sklepom, da delavski svet sprejema poročilo o delu kolektivnih izvršilnih organov.

O tem, da bo železarna postala enovito podjetje, pa se je njen samoupravni organ odločil že na eni prejšnjih sej.

Kako rešiti inventurne probleme

Človeku se zdi, da v železarni kar naprej nekaj kontrolirajo, popisujejo in ugotavljajo, da tega in tega osnovnega sredstva ni, da ni mogoče ugotoviti, kje je in da je šlo po krivi poti ali preprosto z reverzom, »izposojeno« pa je že leta in leta. Nekateri si tako ob odhodu iz železarn zagotovijo še posebno poslovlino darilo. Ob prerazporejanju po poslovnih prostorih, tozdi in s podarjanjem posameznikom se je npr. za nekaterimi umetniškimi slikami izgubila sled. Ker gre za velike vrednosti, je s tem delovni organizaciji storjena znatna škoda. Vendar ne gre samo za umetniške slike, ampak tudi za druge predmete, npr. računalnike.

Tudi pri inventiranju pretokov drugega blaga smo v železarni zelo nedosledni, zato težav inventurnih komisij ni ne konca ne kraja.

Zaradi vseh teh problemov je odbor za poslovanje predlagal, da centralne inventurne komisije ne bi razrešili prej, preden nejasnosti ne bi razčistili.

Delavski svet je vseeno sprejel razrešnico, vendar je od pristojnih služb in drugih dejavnikov zahteval, da ob sodelovanju centralne inventurne komisije stvari uredijo.

Oceni naj sledi ukrep

Sprejetje poročila o poslovanju v letu 1988 je bilo za centralni delavski svet samo formalnost, saj so ga prej sprejeli že v vseh tozdi in delovnih skupnostih. Razpravljali so se ustavili le ob ocenjevanju.

Menili so, da je odveč izgubljeni energijo za ocenjevanje vseh ravnateljev, saj je itak večina ocenjena uspešno. Ustavili bi se naj le ob izjemno uspešnih in jih nagradili ter ob neuspešnih, ki naj bi jih zamenjali, ne pa, da ostane vse pri starem.

Predsednik PO je pojasnil, da ocenjevanje zahteva zakon, učinki ocen pa bodo določeni z novo zakonodajo, po kateri bodo tudi pristojnosti poslovnih organov večje kot zdaj.

Predsednika sindikata in ZK železarn sta ocenila poslovnih odbor kot uspešen, kot je bilo uspešno tudi lansko poslovno leto. Prvi je vodstvu železarn priporočil, naj bi si v prihodnje še bolj prizadevali za zmanjšanje stroškov in zalog, izpolnjevanje dobavnih rokov ter za delovno in tehnološko disciplino, s tem bi namreč ime železarn Ravne v poslovnem svetu bolj zasijalo. Morali bi tudi poskrbeti, da bi se nehala razprodaja našega znanja.

Predsednik akcijske konference ZK je menil, da upokojitve nekaterih vidnih strokovnjakov in poslovnih delavcev v zadnjem času vplivajo na odnos tujih firm do železarn. Morali bi bolj skrbeti za nadomeščanje teh ljudi s pravočasnim usposabljanjem novih kadrov.

Ker sta trženje in izvoz za železarno zelo pomembna, je mag. Žunec dejal, da bomo v prihodnje kadrom namenili veliko skrb, menil pa je, da naši izvozniki rezultati, ki so se lani zelo izboljšali, ne dajejo podlage za oceno, da smo na tem področju kadrovske šibki.

Plan je optimalen

Ob obravnavi gospodarskega načrta za leto 1989 se je oglasil delegat tozda Bratstvo, pozdravil vse navzoče in izrazil željo delavcev svojega tozda, da bi še naprej ostali v okviru Železarn Ravne, kajti le v tej povezavi vidijo svojo prihodnost. Dostavil je še, da je plan za njihove možnosti tako količinski kot vrednostno prezahteven in bi želeli doseči znižanje postavk.

Vodja analitsko-planskega sektorja je pojasnila, da plani posameznih tozdom temeljijo na kapacitetah (ob optimalni izrabi) in na ocenjenih realnih možnostih prodaje.

Poslovnim organom naj bi rabili za orientacijo pri organiziranju proizvodnje in poslovanja.

Delavski svet je gospodarski načrt za leto 1989 sprejel.

Redno spremljati razvojno dejavnost

Že na začetku razprave o razvojni dejavnosti v železarni se je pokazalo, da je tovrstna problematika tako obširna, da jo bo moral delavski svet na eni prihodnjih sej obravnavati posebej ali vsaj ne kot le eno izmed točk tako obširnega dnevnega reda, spremljati pa jo bo moral tudi sicer kar se da redno.

Ker je tako priporočilo vzel na znanje tudi novi predsednik delavskega sveta Mirko Vošner, se bomo v razvojno problematiko železarn še v Informativnem fužinarju poglobili drugič, ne glede na to, da bi se dalo tudi iz tokratne razprave potegniti precej zanimivega.

Regres bo del 13. plače

Z zapisom ob 10. točki dnevnega reda — o regresu po novem želim samo utemeljiti uvodne trditve o vlogi večine in načinu odločanja v delavskem svetu. Predlog novega načina oblikovanja regresa je bil predstavljen izrazito enostransko.

Pritegnila je navedba, da gre za prehod na 13. plačo, ni pa bilo računskih primerjav med starim in novim. Tedaj bi ljudje videli, da gre samo za prerazporeditev enake skupne količine sredstev. Po novem pridobijo samo tisti, ki ne vzdržujejo nobenega družinskega člana, kdor ima enega nepreskrbljenega člana, je absolutno na istem, kot bi bil po starem, primerjalno s prvim pa že izgubi, absolutno in primerjalno pa izgubijo vsi, ki vzdržujejo po dva ali več družinskih članov. Natančnih podatkov o tem, koliko otrok in drugih nezaposlenih družinskih članov vzdržujejo posamezni delavci železarn, ni na razpolago, približni pa povedo, da je delavcev s po tremi nepreskrbljenimi otroki v železarni 120, s po štirimi 15 in s petimi eden. Torej bo močnejše prizadeta le manjšina vseh, ta pa za odločanje ni pomembna, kar se je pokazalo tudi na zborih, ki so pred delavskim svetom novi način sprejemali z večino glasov.

Tako smo v železarni s prehodom na novi način oblikovanja regresa pometli s sistemom solidarnosti, kar je menda prav, saj gre za denar, zaslužen z delom. Kljub temu si ne morem kaj, da ne bi zapisala zlate črke na spomenik tistim, ki so pred leti glasovali za dosedanj način razporejanja regresa. Ne zato, ker mislim, da bi samovzdrževalci morali podpirati neumneže z več otroki, ampak ker menim, da ta denar ne bi bil podarjen, temveč samo posojilo tistim, ki bodo čez leta pridelovali pokojnino tudi zanje.

Sicer pa — predlog ni bil sprejet soglasno, temveč le z večino glasov — manjšina pa ni odločilna.

Mojca Potočnik

NA NAPAKAH SE UČIMO



Z odprtimi očmi lepega dne ugotoviš, da si slep. Večkrat greš mimo, vidiš, da je prišlo do nečesa novega, ne stopiš pa blizu in ne vprašaš, kaj je. Ko zveš, si presenečen.

Tako je bilo pri meni z napakami s stopnišča OTK. Vse do pogovora z Jožetom Pšeničnikom, vodjo oddelka za svetovanje v tozdu RPT, sem bila namreč prepričana, da je tam pač stalno razstavljenih nekaj izdelkov Železarne Ravne oz. z izdelki vrste našega jekla.

Zdaj vem, da je tam stalna razstava napak, do katerih je prišlo v tehnoloških procesih pri proizvodnji jekla v železarni.

Razstavo si je zamislil Jože Pšeničnik, ki že okrog 20 let zbira primerke. Na svetlo jih je dal, ker so bili skriti dejansko brez vrednosti in ker je videl, da to počnejo tudi zunaj, konkretno pri ameriški firmi Bethlehem Steel Corporation.

»Dokumentirana analiza napak je pri vsaki proizvodnji nujna, saj se na napakah učimo, z namenom, da jih odpravljamo, pravi Jože Pšeničnik. »Praviloma je to dokumentirano s fotografijami, toda eno je slika, drugo vzorec, ki je veliko nazornejši.«

»Naš namen je, da čim več napak zadržimo v železarni, čeprav niso redke pripombe, da je to nesmiselno in da je še bolj nesmiselno napake razkazovati. Toda mi jih jemljemo kot učne pripomočke; ne le, da služijo raziskovalnim oddelkom, ampak predvsem tistim, ki se še šolajo.«

Vrednost zbranih napak ni le v tem, da so nečemu namenjene, ampak so to tudi unikati, za katere se zanimajo celo zunanje institucije. Posebno zanimiva sta dva prereza valja z napako v obliki jelenčka in gredi-ce s »strukturno švicarskega sira«.

Ker torej če delamo, delamo tudi napake, se zdi odnos do njih, kot ga poudarja tov. Pšeničnik, edino pravi. Razstava na stopnišču OTK pa tudi nič ne moti prostora, celo zelo sodi vanj.

H. M.

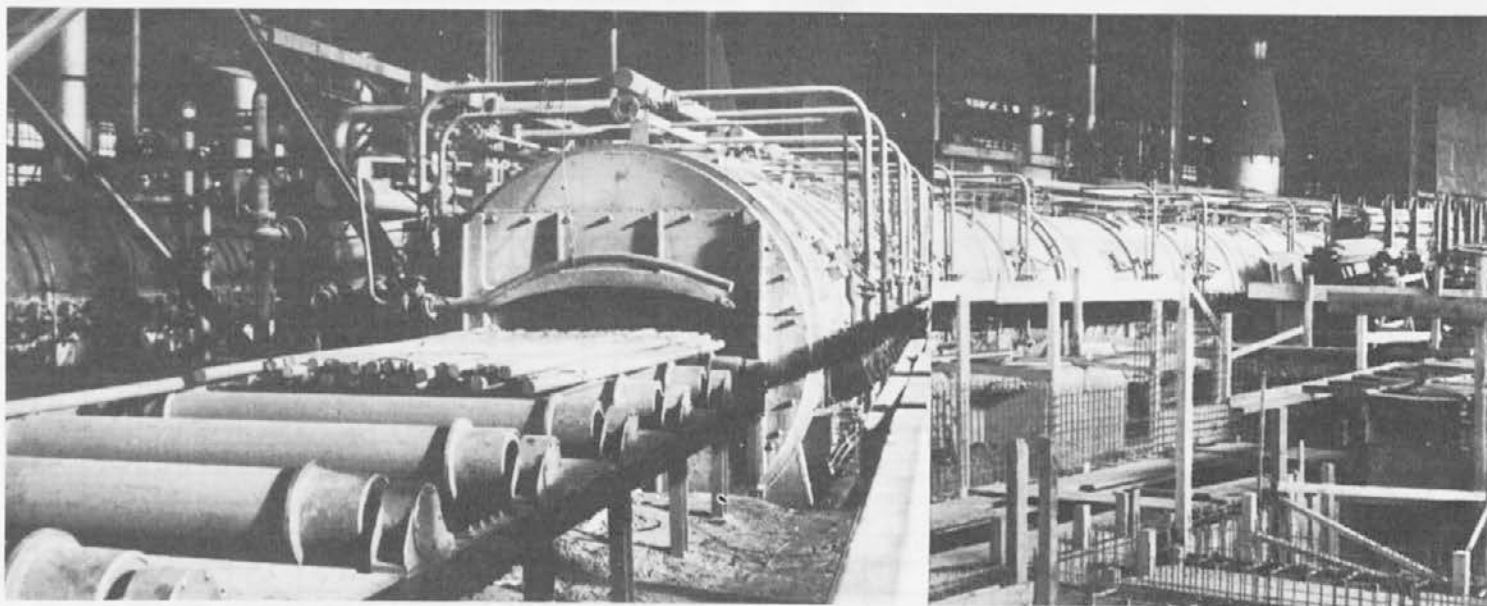
JEKLO V OFENZIVI

»V zadnjih dveh desetletjih se je jeklo iz masovnega proizvoda spremenilo v tehnično zahteven, visoko vreden kvaliteten izdelek.«
Dr. Reinhard Winkelgrund

SVETOVNA PROIZVODNJA JEKLA NA VISOKI RAVNI

V 9 mesecih leta 1988 je znašala svetovna proizvodnja surovega jekla 351 milijonov ton ali za 10 odst. več kot v enakem obdobju 1987. Nadpovprečno rast so zabeležili na Tajvanu (46,6 %), v Čilu (22,9 %) ter v Belgiji in Republiki Koreji (18 %). Jugoslavija je bila z rastjo 1,3 % med zadnjimi. (Stahlmarkt 12/88)

NOVA TORNA ŽAGA ZA VALJAR



V Valjarni postavljajo novo torno žago za razrez srednjih profilov. Čeprav bo nadaljevanje srednje proge, bo zaradi prostorske stiske dobila svoje mesto že na teritoriju termične obdelave, takoj ob konti peči. To vsaj zaenkrat povečuje gnečo v termični, ki zaradi obilice naročil visoko legiranih jekel težko požira vse, kar pride do nje, in so zaloge povečane. Toda rešitev ni v večjem skladiščnem prostoru, ampak v dodatni konti peči, ki jo v Valjarni tudi že načrtujejo, pravijo v vodstvu Valjarne.

Z novo torno žago, ki smo jo kupili od avstrijske firme IBS Braun, se bo izboljšal izplen srednjih valjanih profilov, kar je danes ob gledanju na

vsak dinar zelo važno. Na stari torni žagi se zaradi neustreznega lista namreč ni bilo mogoče izogniti t. i. »fajfam«, ki jih je bilo treba potem v ad-justaži odpraviti — vendar spet z ljudmi, s stroji in z odpadom, kar je vse denar. Nova žaga bo rezala na fiksne dolžine, brez »fajf«. Stara bo ostala kot rezerva, če bo z novo kaj narobe oz. za grobo delitev profilov.

Kdaj bo žaga prvič zapela, je težko napovedati. Marca je prišla v železarno, predvideni čas začetka obratovanja pa je maj.

H. M.

Februarska realizacija nad načrtom

V februarju smo za planom skupne proizvodnje zaostali 4,8 odst., v kumulativni 5,4 odst. Za 12.550 ton prodanih izdelkov smo iztržili 129,4 milijarde din, od tega na domačem trgu 10.190 ton ali 101,2 milijarde din, izvozili pa smo 2.360 ton ali 28,2 milijarde din.

Skupna proizvodnja pod načrtom

Jeklarna je svoj plan dosegla 98,7 odst. Predvsem je primanjkovalo naročil za Jeklolivarno. Zaradi napačnih raztalitev je v tozdu nastala nekajstotonska zaloga. Vzrok je predvsem v nepravilnem zbiranju odpadkov in ostružkov, ki se v celotni železarni še vedno ni izboljšalo. Zaradi stalnega pomanjkanja niklja Jeklarna tudi zaostaja za predvidenim asortimentom.

Za več kot 40 odst. so za planom zaostali v Jeklolivarni, vzrok je pomanjkanje naročil.

V Valjarni so za planom zaostali 6,3 odst. Plan ni bil dosežen zaradi dimenzijsko manj ugodnega asortimenta. Pri gredicah so za planom zaostali 2,9 odst., pri srednjih profilih 5,8 odst. in pri lahkih profilih 39,3 odst.

Plan pa so za 13,1 odst. presegli v Kovačnici, in to predvsem na račun zmanjšanja medfaznih zalog, saj so se te zmanjšale za približno 400 ton. Izmeček je glede na januar nekoliko porasel, vendar je še vedno v mejah normale. Neuspela proizvodnja pa je celo nižja kot v prejšnjem mesecu. V tozdu je še vedno največji problem slaba dobava gredic iz Valjarne, kar ima za posledico zmanjšanje dobav naročnikom.

V Jeklovleku so za planom zaostali 20,2 odst. Plan je bil presežen pri luščenem jeklu 13,6 odst. in vlečeni žici 30,2 odst. in brušenem jeklu 23,1 odst. Največ težav je bilo zaradi neenakomerne dobave vložka, v popravilu pa je bilo tudi nekaj ključnih strojev.

Od mehansko predelovalnih tozdov so plan presegli le v Strojih in delih in Armaturah. Skorajda v vseh tozdi primanjkuje naročil. V

Orodjarni za orodje in orodne plošče, Stroj in deli so prezasedeni s stiskalnicami, v ostalih oddelkih pa naročil primanjkuje. Ind. noži imajo nekatere stroje prezasedene, druge dela primanjkuje. Pestile pa so jih tudi neenakomerne dobave vložka. Ob pomanjkanju naročil je v Pnevmatičnih strojih izpadlo nekaj proizvodnje tudi zaradi generalnega popravila krčilnega stroja. Za vrtno orodje pa ni bilo dovolj votlosvedrnega jekla. V Vmetarni je predvsem primanjkovalo delavcev (visoki bolniški izostanki). V TRO so naročila zadovoljiva, povečana so naročila krožnih žag, predvsem za izvoz. Dodatne težave v proizvodnji pa povzročajo že izrabljeni stroji v oddelku krožnih žag.

Prodajo doma zavira pomanjkanje naročil

Plan prodaje na domačem trgu so v februarju presegli v Kovačnici 20,0 odst., TSD 65,0 odst. in Armaturah 5,6 odst. Vsi ostali tozdi so za planom zaostali. V Jeklolivarni primanjkuje naročil, v Valjarni je še vedno ozko grlo žarjenje. Kovačnica je delala zadovoljivo, vendar jim primanjkuje naročil pri fazonskih in krčilnih odkovkih. V Jeklovleku je bil v nekaterih oddelkih plan presežen, druge je primanjkovalo vložka. Naročil primanjkuje v Orodjarni, veliko bolje pa ni v Strojih in delih, kjer je k nedoseganju plana svoje prispevalo še forsiranje proizvodnje stiskalnic za iz-

voz. Naročil primanjkuje tudi Industrijskim nožem. Pestijo jih zaostanki, ki po asortimentu niso najbolj ustrezni. Proizvodnja pa je ovirala tudi nepravčasna dostava vložka. Vzrok pomanjkanja naročil v Pnevmatiki je še vedno stagnacija v gradbeništvu, povsod pa zahtevajo kratke dobavne roke. V TRO imajo težave z zaostanki, kar dodatno povzroča zmanjšanje dobavnih rokov. Upada tudi povpraševanje po vzmeteh iz našega programa, saj postajajo za kupce vedno bolj zanimive parabolične vzmeti.

Izvoz smo povečali

V februarju smo izvozili v skupni vrednosti okoli 4,4 milij. dolarjev naših izdelkov, od tega 4,0 milij. na konvertibilno in 0,4 milij. na klirinško področje.

Večji izvoz od načrtovanega so dosegli v Valjarni, Jeklovleku, Pnev. strojih, Strojih in delih, Vmetarni, Armaturah in v TRO.

Stroji in deli bodo svoj mesečni načrt presegli tudi v naslednjih mesecih prvega polletja zaradi terminske dinamike odpreme stiskalnic na tržišče ZDA v tem obdobju.

Glavni vzrok za nedoseganje mesečnega izvoza ostalih tozdov, to je Kovačnice in Jeklolivarne, pa je nezadostna zasedenost z naročili, kar pa je posledica cenovne konkurenčnosti na inozemskih tržiščih. Svetovno tržišče nam naših dnevno naraščajočih proizvodnih stroškov ne priznava več. Če se bodo cene še naprej dvigovale, ne bo

možno zaključiti načrtovanih količin za posamezne tozde.

Do konca februarja smo imeli naročil za 22,8 milij. dolarjev za konvertibilno in 6,5 milij. dolarjev za klirinško področje.

Uvoz bo višji

V skladu z navodili poslovodnega odbora smo ob zaključku leta zmanjšali nabave repromaterialov na minimum, kar pa je imelo za posledico pozitivne salde na kooperacijah.

Po navodilih Narodne banke morajo preiti pozitivni saldi vsekakor do konca marca v nasprotno smer in to je tudi razlog, da bo realizacija uvoza znatno višja v prvem kvartalu '89 v primerjavi z zadnjim kvartalom '88. leta.

V letošnjem letu smo ponovno pričeli iskati ugodnejše virov nabav za jekleni odpadki tudi na zahodnem tržišču. Nakup jeklenih odpadkov ter povečan uvoz niklja za Zahoda povečuje naše prvotno planirane vrednosti uvoza s konvertibilnega področja.

Preveč bolniških

V februarju je znašal izkoristek delovnega časa 81,98 odst., odsotnosti 18,02 odst. in so bile razdeljene takole:

— letni dopust	7,28 %
— izredno plačani dopust	0,55 %
— službena potovanja	0,35 %
— boleznine	8,48 %
— druge plačane odsotnosti	1,26 %
— neplačane odsotnosti	0,09 %
Skupaj	18,02 %

Ure v podaljšanem delovnem času 1,52 odst. in so glede na januar v porastu za 0,01 odst.



TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA		ODPREMA		FAKTURIRANA REALIZACIJA		IZVOZ		IZVOZ		DOMAČI TRG	
	febr.	zbir.	febr.	zbir.	febr.	zbir.	febr.	zbir.	febr.	zbir.	febr.	zbir.
JEKLARNA	98,7	98,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	59,6	74,1	58,9	74,1	40,7	50,6	47,5	43,4	36,3	31,4	41,1	52,3
VALJARNA	93,7	93,8	87,7	85,1	87,4	77,9	126,7	124,1	97,9	89,1	86,1	76,5
KOVAČNICA	113,1	104,6	106,0	110,8	95,6	86,3	12,2	40,0	9,4	27,2	103,3	91,6
JEKLOVLEK	79,8	88,2	85,4	93,2	91,1	87,0	104,4	128,5	79,7	90,6	92,3	86,7
TEŽKI STROJNI DELI	61,9	48,4	165,0	117,3	82,4	72,4	-	-	-	-	82,4	72,4
ORODJARNA	69,4	80,9	61,8	80,1	37,3	35,6	150,0	75,0	118,1	59,1	36,5	35,4
STROJI IN DELI	130,3	81,5	140,7	94,4	116,0	82,7	213,8	141,8	169,7	109,3	57,3	53,6
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	77,7	73,2	72,8	60,1	56,7	45,6	76,4	75,0	60,8	55,9	54,3	39,8
- GREDICE	205,8	102,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	125,1	84,2	72,8	60,1	57,6	46,3	77,9	76,6	62,1	57,1	55,0	40,3
PNEVMATIČNI STROJI	85,5	80,9	85,5	81,3	94,4	84,5	249,8	155,7	197,9	119,9	89,0	82,6
VZMETARNA	81,8	79,9	81,9	86,2	80,8	83,3	102,2	74,4	76,7	53,7	81,3	86,8
TRO	84,6	68,6	85,6	103,6	93,1	75,7	116,8	118,0	85,5	80,3	95,3	74,4
KOVINARSTVO	97,9	92,7	57,1	50,2	57,1	46,1	26,5	13,2	21,7	10,8	70,3	59,2
ARMATURE	113,4	96,0	166,6	123,0	93,5	73,5	101,0	92,9	78,3	68,3	129,5	85,8
BRATSTVO - PILE	89,7	774,	57,6	41,8	85,7	65,6	-	-	-	-	85,7	65,6
MONTER	66,1	69,0	74,4	76,2	66,4	59,2	38,5	67,0	28,3	44,4	72,7	61,7
KALILNICA	-	-	-	-	48,8	25,8	-	-	-	-	48,8	25,8
STORITVE DRUGIH TOZDPS	-	-	-	-	74,2	63,1	-	-	-	-	70,5	61,3
DELOVNA ORGANIZACIJA	95,2	94,6	90,8	88,7	84,9	74,7	139,1	112,5	109,1	83,5	80,0	72,9

OSKRBA Z ENERGIJO V FEBRUARJU

Največja neznanka v letošnjem letu s področja oskrbe energije bodo prav gotovo cene. V prvih letošnjih mesecih se podražitev kar vrstijo. Naftni derivati so se na primer podražili že tretjič. Sicer pa nas sredstva javnega obveščanja o spremembah cen naftnih derivatov še kar solidno obveščajo, kar pa seveda ni pravilo za druge artikle. Za primerjavo poglejmo rast posameznim vrstam energije v enem letu, in sicer februar '89 in februar '88:

1. Primarne vrste energentov

Vrsta energenta	Enota	Februar 88 din/enota	Februar 89 din/enota	Indeks 89:88
El. energija	KWh	80,40	296,92	369,3
Zemeljski plin	Sm ³	236,47	803,47	339,8
Mazut	kg	249,24	1.168,00	468,6
TNP	kg	318,72	1.534,00	481,3

2. Sekundarne vrste energentov

Vrsta energenta	Enota	Februar 88 din/enota	Februar 89 din/enota	Indeks 89:88
Kisik	kg	577,00	2.251,00	390,1
Acetilen	kg	4.673,00	18.611,00	398,3
Ind. voda	m ³	103,00	140,00	135,9
Pitna voda	m ³	223,00	1.400,00	627,8
Dušik	kg	451,00	1.860,00	412,4
Argon v jeklenkah	kg	4.096,00	14.028,00	342,5
Argon v cisternah	kg	1.663,10	6.629,50	398,6

Od primarnih vrst energije se je v tem obdobju najmanj podražil zemeljski plin, kar je za železarno brez dvoma ugodno, saj nam ta energent zagotavlja večji del toplotne energije za termično obdelavo jekla, za proizvodnjo pare in za ogrevanje prostorov tako v železarni kakor tudi na širšem območju naše občine.

Pri sekundarnih vrstah energije se je najmanj podražila industrijska voda, najbolj pa pitna voda.

Podražitev prinaša tudi višje proizvodne stroške. Po okvirnem izračunu za februar 1989 znašajo stroški porabljene energije že 13,3 milijarde din, medtem ko so znašali ti stroški v februarju 1988. leta 4,2 milijarde din, torej indeks rasti stroškov energije februar 89/88 znaša 316,7 %.

V februarju je bila dobava in oskrba porabnikov s primarnimi in sekundarnimi energenti v redu. Moteno je bilo le pridobivanje in delno tudi oskrba porabnikov s komprimiranim zrakom, ker je bil v okvari el. motor zračnega kompresorja ER 9/2 od 24. 2. 1989. Izpad zračnega kompresorja smo nadomestili z mobilnim kompresorjem FAGRAM Q, v dopolnili izmeni pa tudi s kisikovim kompresorjem TERMOMEHANIKA. Zaradi tega smo pridobili nekaj manj zraka, saj smo plan dosegli le 78%. Zaradi okvare zračnega kompresorja pa smo proizvedli tudi manj kisika in smo ga morali dodatno dobaviti iz tovarne dušika Ruše 212.950 kg, kar je 34,76 % od skupno porabljenega.

Argona smo v februarju uvozili iz Avstrije 8.712 m³. Poleg dobave energentov od zunaj smo sami zbrali še 2.900 l odpadnega olja, ki ga porabimo na ogrevnih pečeh, z destilacijo odpadnih razredčil pa smo pridobili 340 l uporabnega razredčila.

Poraba energentov je bila v februarju večja od plana pri pari za 7,7% kisiku za 17,6%, čistemu dušiku za 10,7% in pri tehničnem dušiku za 22,2%. Poraba vseh ostalih energentov je bila v mejah plana oz. je bila manjša od plana. Ugodna je bila poraba skupne toplote iz ZP + PB + M, katere porabimo največ, saj je bila manjša od plana za 11%.

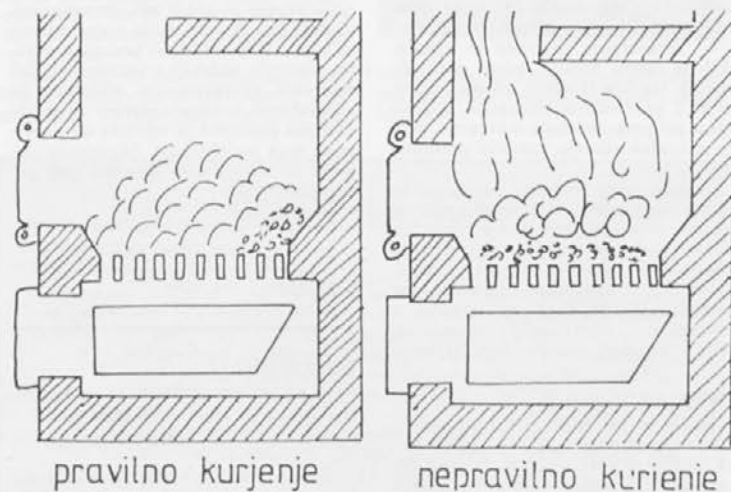
Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v ŽR v februarju 1989:

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	18.852.880 KWh	5.855.436
Zemeljski plin	5.692.196 Sm ³	4.776.112
Butan propan	14.528 kg	26.343
Mazut	435.00 kg	638.291
Koks	1.060 kg	403
Karbid	10.600 kg	40.799
23. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	3.990 kg	90.264
Ind. voda	1.588.821 m ³	290.765
Sanitarna topla voda	10.450 m ³	163.113
Para	5.638.800 kg	811.140
Centralno ogrevanje	10.111.000 MWk	1.484.161
Kisik	600.631 kg	1.055.873
Komprimirani zrak	5.062.200 m ³	280.195
Čisti dušik	288 m ³	2.402
Tehnični dušik	48.880 m ³	13.068
Argon	9.995 m ³	122.882

Robert Jamšek

VARČEVANJE Z ENERGIJO

KAKO PRAVILNO KURIMO V PEČEH IN ŠTEDILNIKIH, KI NISO
TRAJNO GOREČI



Da bi bil izkoristek večji in izgorevanje brez saj, nalagamo sveže gorivo ob žerjavico in nikoli nanjo. Počistimo rešetko, potisnemo žerjavico ob eno stran ali nazaj in naložimo premog obno. Premog bo lepo odgoreval. Peč ne bo zasajena. Zrak bo manj onesnažen, prihranek bo tudi na gorivu.

Robert Jamšek

V JEKLOLIVARNI ZA CILJE



Tozd Jeklolivarna je bil lani edini tozd v železarni, ki je posloval z izgubo. Vzrokov za to ne gre znova razčlenjevati, saj so znani.

Kot je zapisano v poročilu poslovnega odbora o poslovanju za leto 1988, pa so se v drugi polovici lanskega leta v tem tozdu začeli kazati pozitivni trendi, neizraziti sicer, a vendarle. Eden med njimi je npr. znižanje izmečka.

V današnjih izredno težkih gospodarskih razmerah, ko se zunanji dejavniki še vedno obračajo le na slabše (dražanje vhodnih materialov npr.), se morejo pozitivni trendi v Jeklolivarni kazati le zaradi prizadevanja ljudi. To je prizadevanje komercialistov, ki so po več mesecih uspeli prepričati Schmidta, da je dal šest šilingov več za kilogram litine, predvsem pa je čutili to prizadevanje na vseh ravneh v tozdu samem. Že bežen obisk pri njih to potrjuje. »Da bi le bilo delo,« pravijo delavci in delajo naprej, bolje, hitro za rok.

Če kje, danes v Jeklolivarni lahko vidimo, da delo in delovno mesto tudi v Železarni Ravne postajata vrednota.

H. M.

BESEDA DELAVCEV

O invalidski problematiki

Socialna delavka Alenka Mičovič, psihologinja Sonja Lakovšek-Vuković in dipl. biolog Brane Dervodel so, kot je to pravilo za vsako leto, tudi za leto 1988 analizirali invalidsko problematiko Železarne Ravne. Naredili so posnetek stanja, predstavili delovna mesta, kjer so najmanj štirje delavci pridobili status invalida, spregovorili o problematiki neustrezno zaposlenih delavcev z zmanjšano delovno zmogljivostjo ter nanizali vrsto predlogov za izboljšanje stanja.

Delo je skupina opravila temeljito, bolje, kot je bilo to storjeno v prejšnjih letih. Ni le zbrala podatkov, ampak jih je tudi komentirala. Uspela je predstaviti vse tisto, kar vpliva na nastanek in zaposlitev delovnega invalida v železarni.

Ugotovitve (navedene so v okvirih) so zaskrbljujoče: vsak osmi med nami ima zmanjšane delovne zmogljivosti, 70 imamo takih delovnih mest, ki zdrave delavce naredijo invalide, invalidov je več, kot imamo ustreznih delovnih mest itd.

Kaj nam je storiti, je v analizi nakazano. Vedo tudi strokovne službe in odgovorni za to področje v železarni, torej se stanje v naslednjih letih vsaj poslabšati ne bi smelo.

Toda bati se je, da bo levji delež truda in sredstev šel spet le v prizadevanje, da bi bili invalidi, potem ko so to postali, čimbolj zadovoljni (invalidska delavnica, nadomestila), manj oz. veliko premalo pa v prizadevanje, da bi nastajanje invalidnosti preprečevali.

Tokratna beseda delavcev je o invalidski problematiki. Izhaja iz opravljene analize, o kateri je bilo govora, dana pa je soavtorici analize Sonji Lakovšek-Vuković (o analizi), predstavnicama pristojnih za reševanje invalidske problematike, (vodji obratne ambulante železarne dr. Ani Vodnik in socialni delavki Irmi Fajmut (kako jim uspeva uresničevati vlogo, ki jo imajo), predstavniku vodstvenih delavcev, od katerih je, kot poudarja analiza, zelo odvisna uspešna

ali neuspešna »rešitev« nekega invalida, Vincencu Pušniku, vodji EPŽ v tozdu Jeklarna (kakšna obremenitev je za oddelek invalidska problematika), ter predstavnikoma invalidov, Feliks Pokrzniku, varnostniku v KSZ, in Jožetu Šapku, operaterju formavtomata v Jeklarni (ali sta bila zadovoljna z reševanjem njihovih težav v invalidskem postopku, kako sta zadovoljna z novim delovnim mestom).

zdravnik. Toda ugotavljamo, da bi morali za uspešnejše reševanje invalidske problematike uvesti stalno timsko delo (vključiti psihologa, sociologa, ekologa, organizatorja).

Iz prakse lahko rečem, da je danes največji problem število invalidov, ki je večje, kot je število ustreznih delovnih mest zanje.

Kako ta problem rešujemo? Resnici na ljubo moram povedati, da velikokrat tudi le z začasnimi rešitvami, od tod takšno število neustrezno zaposlenih invalidov in tako število štiriurnikov. To ni lahka problematika, saj možnosti zaposlovanja ni, omejitve so prisotne, strokovna usposobljenost največkrat ni ustrežna. Da človeka spravi na novo delovno mesto, te stane ogromno truda.

Laže bi bilo, če bi lahko že v času, ko se o delavcu še odloča, ugotovili, kako se da njegovo delovno mesto ergonomsko rešiti. Saj so analize, ki to že delno nakazujejo, in so možnosti prilagoditve delovnega mesta človeku, ki se mu spremeni delovna zmogljivost. Tako bi se število potreb po premetitvah zmanjšalo.

Nujno bi morali imeti seznam že obstoječih del in nalog, primernih za delavce z zmanjšano delovno zmogljivostjo, predvsem zato, da bi lahko delavca pravočasno začeli izobraževati za delo, za



Sonja Lakovšek-Vuković, psihologinja, KSZ:

»NE SME OSTATI LE PRI ANALIZI«

»Invalidska problematika se vsako leto predstavlja delavskemu svetu DO. Naš cilj letos ni bil predstaviti le stanja, ampak tudi ugotoviti, na katerih delovnih mestih so bili delavci zaposleni ob nastanku invalidnosti, kakšna je korelacija med obremenitvami na delovnem mestu in vrsto invalidnosti ter ali smo znali invalide produktivno zaposliti. Tega se kdaj prej nismo vprašali.

Zaradi tako zastavljenega cilja smo bili v skupini ekolog, socialna delavka in jaz, ker sodelujem pri projektu revizije zavarovalne dobe s povečanjem v sozdu. Tam spoznavamo posamezna delovna mesta s pomočjo ocenjevalne analize, kar pomeni, da vsako delovno mesto ocenimo s tehnološkega, fiziološkega, psihološkega in ekološkega vidika, z namenom, da ugotovimo, ali je na njem benefikacija upravičena ali ne. Rezultat takšne analize so z vseh navedenih vidikov ocenjene obremenitve in že tudi predlogi za rešitev (npr. ergonomski). Kakšne so obremenitve, pa moramo vedeti tudi, če hočemo uspešno reševati invalide. Zato ostaja ena izmed nalog za naprej oceniti vsa kritična delovna mesta v železarni, poleg drugih, ki smo jih navedli v zaključku analize. Samo oceniti mesto pa seveda ni dovolj. Da ne bi več »proizvajali« invalidov, bi morali odgovorni sprožiti akcijo za izboljšanje delovnih okolij. Saj namenski denar za to je iz davčnih olajšav.

Med nalogami za učinkovitejše reševanje invalidske problematike bi omenila še vsaj tri. Prva se nanaša na kadrovske službe, ki mora izdelati meto-

do določanja presežkov, (da ne bodo presežki le invalidi), druga pa na potrebo po natančnejših razvojnih usmeritvah. Ker smo namreč ugotovili, da je izobrazbena struktura invalidov zelo neugodna, bi morali vnaprej vedeti, kje bo možno invalide zaposlovati, da bi jih lahko pravočasno prekvalificirali. O tretji nalogi pa razmišljam tudi s svojega vidika — z vidika psihologa. Menim, da bi moral psiholog imeti pri tem aktivnejšo vlogo, pa ne šele, ko je človek že v invalidskem postopku, ampak že prej, da bi probleme preprečevali.

Po opravljeni analizi me bo najbolj to jezilo, če bo ostalo le pri analizi. Zdaj je največje vprašanje, kdo mora kaj delati, kdo bo vključil kadre, kdo vodil akcijo, kljub temu, da formalno to vemo.



Irma Fajmut, socialna delavka, KSZ:

»DELATI V DOBRO ČLOVEKA IN ŽELEZARNE«

»Že v analizi invalidske problematike za sozod leta 1985, pri izdelavi katere sem kot članica komisije za invalidska vprašanja tudi sodelovala, smo ugotovili, da Železarna Ravne po številu invalidov izstopa, danes pa je stanje še poslabšano.

Vloga socialnih delavcev v invalidski problematiki seveda ni majhna in se jo trudimo izvajati po najboljših močeh.

Prav zato smo se nedavno v službi dogovorili za delitev dela, ko se ne ukvarjamo več vsi z vsem, ampak posebej z nadomestili, z medicinsko rehabilitacijo, tri socialne delavke pa delamo na reševanju oz. vodenju invalidskih postopkov. Seveda pa delo v dobro človeka, ki ga rešujemo, največkrat ne more biti drugačno kot timsko, mislim znotraj službe, po potrebi pa se vključuje še

Preventivna dejavnost

— sodelovanje pri humanizaciji in oblikovanju dela (ergonomske rešitve), opozarjanje na zdravju škodljiva delovna mesta, ki »proizvajajo« invalide

— zdravstvena prosveta in vzgoja: skrb za lastno zdravje, zdrav način življenja, razvade (kajenje, alkohol, tablete itd.), preventivna rekreacija, sodelovanje pri programiranju rekreacije, skrb za mentalno zdravje, zaščitna prehrana itd.

— ocenjevanje delovne zmogljivosti in sodelovanje z oddelkom za zdravstveno varstvo delavcev železarne in socialno službo, varstvom pri delu ter vodstvom posameznih tozdov (negativni kazalci, stalež nad 30 dni, medicinsko-delovna rehabilitacija in skrb za skupine z zmanjšano zmogljivostjo: nosečnice, matere, mladina, kronični bolniki, invalidi).

Kurativna dejavnost

Kadar je po hujši bolezni, poklicni bolezni, poškodbi na delu ali izven njega delavčeva delazmogljivost za svoje delo trajno spremenjena, obratni zdravnik sproži invalidski postopek. Z vsjo potrebno medicinsko dokumentacijo in s svojimi predlogi predstavi zavarovanca invalidski komisiji. Pobudnik za invalidski postopek je poleg zdravnika lahko delavec sam, delovna organizacija, zdravniški konzilij in dispanzer za me-

katero je predviden. Le tako se je možno izogniti neproduktivnemu zaposlovanju.

Delo socialnega delavca je vedno razpeto med človekom v stiski in interesi delovne organizacije. Toda pri tem mora biti življenjski, kot socialni delavec mora pomagati človeku. Če ti ga uspe ustrezno »rešiti«, pa je to seveda dobro tudi za delovno organizacijo, saj ima zadovoljen človek praviloma tudi boljše delovne rezultate.

Dr. Ana Vodnik, vodja obratne ambulante v Koroškem zdravstvenem domu:

»NAŠA VLOGA JE VEČSTRANSKA«

dicino dela (sistematski pregledi). Nekateri zavarovanci dobro poznajo pravice iz zakona o pokojninsko-invalidskem zavarovanju in želijo biti obravnavani. Zadnja leta je v železarni poraslo število le-teh. V invalidskem postopku obratni zdravnik sodeluje s socialno službo železarne, zavarovancem, oddelkom za zdravstveno varstvo delavcev in tozdi. Dolžina postopka je odvisna od uspešnosti tega sodelovanja. Motivacija delavca za drugo delo igra pri tem pomembno vlogo.

Ukrepi za preprečevanje invalidnosti

1. Izboljšanje tehničnega, zdravstvenega, psihosocialnega in družbenopravnega varstva delavcev.

MODROST

Z denarjem v žepu si pameten, prikupen in znač celo lepo peti.

Judovski pogovor

Točno vedeti, koliko bodočnosti je mogoče vključiti v sedanjost, je skrivnost dobre vlade.

Hugo

Nič ne škodi, če se nam godi krivica. Treba jo je samo pozabiti.

Konfucij

2. Pri timski obravnavi naj bi pri inv. postopku sodeloval še sociolog in psiholog in vodstveni delavci.

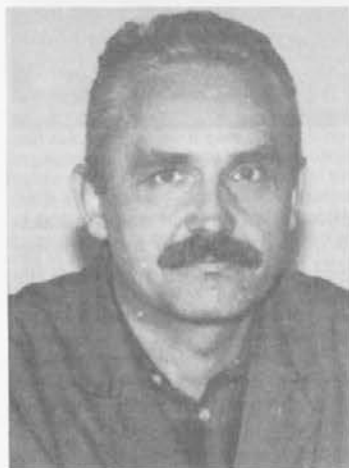
3. Po možnosti naj bi starejši delovni invalid ostal v svojem delovnem okolju

(zmanjšanje norme, ergonomske rešitve ipd.)

4. Formiranje invalidske delavnice, lastni servisi (pralnica, komunalna skupina) in s tem primerna dela za invalide.

Vincenc Pušnik, vodja EPŽ, tozd Jeklarna:

»INVALIDE ZAPOSLOVATI NA DELIH, KI SO JIM KOS«



»V Jeklarni, ki je eden najtežjih obratov v železarni, nastaja veliko invalidov, in je to za tozd precej velik problem.

Kolikor se da, invalide rešujemo sami. Obrat, ki je iz razloga, ker ni takega fizičnega dela, primeren za zaposlovanje invalidov, je tudi EPŽ. Tako je tukaj 50 % delavcev invalidov. Edina omejitev je pri tistih, ki ne smejo delati ponoči, saj je cikel pri nas triizmenski. Sprva je bilo sicer predvideno, da bi v EPŽ zaposlovali 90 % invalidov, a tako ne bi bilo možno delati, s 50 % invalidov pa lahko delamo po planu.

Da bi bili zato, ker je v obratu toliko invalidov, kakšni problemi, ne morem reči. To so ljudje, ki delajo normalno, so v normalnem ciklusu, tako kot vsi drugi. Tudi fluktuacija zaradi njih ni večja.

Menim, da je prav, da invalide zaposluje na takih delovnih mestih, ki so jim kos, saj so tako bolj zadovoljni, to pa je dobro za tozd in delovno organizacijo.

Seveda pa širše gledano ni bistvo v tem, da invalide ustrezno »rešimo«, ko so že postali invalidi, pač pa bi morali preprečevati tako močno invalidnost.

Feliks Pokeržnik, varnostnik, KSZ:

»POTRUDILI SO SE ZAME«

»Šest let sem na tem delovnem mestu, prej sem bil šest let pri Merxu v Slovenj Gradcu, potem pa deset let v novi topilnici, kjer sem bil štiri leta jamski delavec, šest let pa na žerjavu.

Ko sem se vračal s šihla, sem imel prometno nesrečo, v kateri sem si poškodoval glavo. Po okrevanju sem šel nazaj na žerjav, a ga nisem mogel več upravljati kot prej. Delovodja mi je zato pisal zastoje, kar se mi je poznalo pri plači. Nato so me dali v invalidski postopek, ki je trajal tri mesece.

V postopku nisem bil slabe volje, so se potrudili zame. Imel sem občutek, da mi najboljše hočejo.

Zdaj sem se na to delo navadil. Od začetka sem se bal, da ga ne bom mogel opravljati, zdaj pa sem zadovoljen, ne iščem kam drugam. Z ljudmi nimam problemov, me še kar ubogajo. Le ponoči je malo težje. Zapostavljenega se ne počutim.

Plače zdaj res malo nekaj manj dobim, pa čeprav so mi rekli, da ne bom prikrajšan. Pa sem lahko kar tiho. Ra-



zumem, da če nisem v proizvodnji, ne morem toliko zaslužiti kot tisti v proizvodnji.

70 DELOVNIH MEST PROIZVAJA INVALIDE

● V Železarni Ravne je 70 delovnih mest, na katerih so najmanj 4 delavci pridobili status invalida. V Jeklarni je takih mest 13, v Jekloliarni 17, v Valjarni 12, v Kovačnici 15, v Strojih in delih 4 ter v Industrijskih nožih, Pnevmatičnih strojih, Vmetarni, TRO, Monterju, Komerčiall, Kalilnici, Transportu in KSZ po eno.

● Največ invalidov so dala naslednja delovna mesta: v Jeklarni livni žerjavovodja (17), v Jekloliarni avtogeni rezalec (12), v Valjarni valjavec (15), v Strojih in delih žerjavovodja (9), v TRO orodni brusilec (10) in v Monterju monter (9).

● Večina teh (kritičnih) delovnih mest je beneficiranih.

● Izpostavljena so neugodni mikroklimi, hrupu, sevanju, plinom, pari; ponekod je visoka energetska poraba, ki nakazuje fizične obremenitve delavcev.

● Soodvisnost med nastankom invalidnosti in tehnološkim procesom v železarni je očitna.

● Največ invalidnosti povzroča delovno mesto »žerjavovodja« (slaba razsvetljava, hrup, umazanija, toplotna sevanja, višina, nočno delo, enostranske obremenitve).

VSAK OSMI OD NAS JE INVALID

● Ob koncu leta 1988 je bilo v Železarni Ravne zaposlenih 855 invalidov ali 12,4 % glede na število vseh delavcev. Od tega je bilo 94 vojaških invalidov in delavcev s prirojeno telesno okvaro.

● Od leta 1976 število invalidov v železarni narašča, in sicer hitreje kot število zaposlenih.

● Po številu je bilo konec leta 1988 največ invalidov zaposlenih v Jekloliarni (93), Delovni skupnosti kadrovske — splošnih zadev (66), Jeklarni (63), Strojih in delih ter Valjarni (59), SGV (49), Kovačnici (43) in TRO (41).

● V štirih kategorijah invalidnosti so bile številke naslednje: skrajšan delovni čas — svoje delo je imelo 66 delavcev, skrajšan čas — drugo delo 77 delavcev, drugo delo — poln delovni čas je opravljalo 475 delavcev, delavcev s spremenjeno delovno zmoglostjo pa je bilo 143.

● Od skupnega števila 761 je bilo 616 moških in 145 žensk. Zaposlovanje žensk — invalidkinj je zaradi vrste panoge (težka industrija) zelo oteženo.

● Izobrazbena struktura invalidov je zelo neugodna. 67 % invalidov ima nižjo izobrazbo, kot pa zahteva delo, ki ga opravljajo, 25 % jih ima ustrezno izobrazbo, 8 % višjo, kot jo zahteva delo.

Največ delavcev ima nedokončano OŠ, sledijo triletna poklicna šola, poklicna specializirana šola in nato dokončana OŠ. Nizka izobrazbena struktura neugodno vpliva na delovno uspešnost invalida in na uspešnost poklicne rehabilitacije oz. na usposabljanje sploh, invalidom je zato težje najti drugo delo (praviloma se na lažjih delih zahteva višja izobrazba) in večine ne zanima dodatno izobraževanje.

● Največ invalidov je starih od 44 do 55 let (288), sledijo tisti od 36 do 45 let (270), od 26 do 35 let (143), nad 56 let (56) in pod 25 let (9).

Največ invalidov je starih od 26 do 45 let (54 %), ko je človek na vrhuncu moči; visok odstotek invalidov nad 56 let pomeni, da se bo z upoštevanjem neizbežne fluktuacije število invalidov v bližnji prihodnosti še povečalo, mladost pa pogojuje tudi kratko delovno dobo ob nastanku invalidnosti.

● 70 % invalidov je postalo invalidov preden so dopolnili 20 let delovne dobe (ko bi morala železarna največ dobivati od njih, so morali zamenjati delovno mesto).

● Večina invalidov je imela konec leta 1988 od 10 do 20 let (ženske) oz. od 20 do 30 let (moški) delovne dobe v Železarni Ravne.

PREMALO MEST ZA VSE

● Invalide, ki imajo ustrezno izobrazbo ali so ustrezno usposobljeni, so osebno urejeni in imajo pozitiven odnos do dela, v tozkih uspešno rešujejo.

● Razen redkih izjem je zaradi organizacije dela, tehnološkega procesa in razporeditve delovnega časa, ki si ga delavci večinoma sami izbirajo, problematična zaposlitev 4-urnikov (je veliko dodatnih zaposlitev).

● Pri prerazporeditvah predstavlja velik problem premalo definirana ali preozko omejena preostala delovna zmoglost invalidov.

● Več problemov je pri zaposlovanju invalidov, pri katerih težav ne povzroča primarna zdravstvena omejitev, temveč nemedicijski dejavniki (alkoholizem, slaba prilagodljivost itd.).

● 131 ali 17 % invalidov je neustrezno zaposlenih, od tega 93 moških in 38 žensk, 18 v skrajšanem delovnem času — svoje delo, 30 štiriurnikov — drugo delo, 60 drugo delo — poln delovni čas in 23 s spremenjeno delovno zmoglostjo; 102 v istem tozdu, kot sta nastala invalida, in 34 v drugem tozdu.

● Za starost in izobrazbo neustrezno zaposlenih invalidov veljajo enake ugotovitve kot za starost in izobrazbo invalidov v železarni.

Jože Šapek, operater formavtomata, tozd Jekloliarna:

»LAHKO SEM KAR ZADOVOLJEN«

»Dve leti je, odkar sem zaradi hrbteničnih težav premeščen na to delovno mesto. Prej sem bil oblikovalec najzahajnejših del pri peskometu in nekaj časa ročni oblikovalec.

Postopka, v katerem se je odločalo, kaj bo z mano in ki je trajal približno štiri mesece, ne bi mogel kritizirati. Na obratovodstvu so mi zagotovili, da bom lahko ostal v tozdu, vendar kar takoj nisem mogel dobiti ustreznega dela. Ko je začel formavtomat, so me dajali z enega mesta na drugo, a mi nobeno ni ustrezalo.

Tukaj sem zdaj zadovoljen, čeprav so tudi težave. Operaterja sva dva, in če primanjkuje dela, mene začasno premešajo. To me jezi.

S plačo se tudi ne morem pohvaliti. Zdi se mi, da sem oškodovan. Kolikor vidim, delavci na peskometu in ročni kljub moji razliki več zaslužijo, pa čeprav imajo manj delovne dobe. Tukaj tudi napredovanje ni možno, medtem ko na mestih, kjer sem bil prej, je. Na nadaljnje šolanje pa ne mislim.

Kljub vsemu menim, da sem lahko, če mi to mesto ostane, kar zadovoljen.

Da bi v železarni ustanovili posebno invalidsko delavnico, bi bilo prav. Če-



prav je res, da težko greš stran, ko si navajen na neko okolje, je tudi res, da rad greš, če je bolezen, samo da se ti laže godi.

Helena Merkač

Zakaj so nejevoljni delavci v obdelovalnici 2

Delavci Strojev in delov so znani po tem, da glasno in odkrito izražajo svoje mnenje, ki je večkrat tudi drugačno od vodstva tozda ali delovne organizacije. Zato so sestanki delovnih skupin in zbori v tem tozdu navadno kar precej burni. Vendar imajo delavci občutek, da njihove kritike ne pridejo do cilja in ne obrodijo sadov, ki jih oni pričakujejo. Zato so se sredi januarja odločili protestirati na način, ki je privedel do disciplinskih ukrepov.

Povod protesta so bili nenatanko postavljeni temelji za nov stroj sredi stare hale SiD. Načrtovalec ni upošteval višine stroja, ki ga zaradi nosilnega trama med severnim in južnim delom hale ni bilo mogoče postaviti na zgrajene temelje. Delavci so me poklicali in zahtevali, da zapišem njihove pripombe o dogajanju v njihovi hali ter jih posredujem vodstvu tozda.

Dejali so, da v zadnjem času v njihovi hali pogosto prestavljajo stroje. Včasih tudi po večkrat. Delavci ne vedo, zakaj je to potrebno, predvsem pa jih jezi, da so postavitev tolikokrat slabo naštevirane. Da stroj ni prav postavljen, včasih ugotovijo šele, ko bi moral že začeti obratovati, ko ni prostora za inštalacije ipd.

V primeru, ko je izbruhnil protest, stroja že postaviti ni bilo mogoče, več pa je bilo primerov, ko so ga namestili, pa se na njem ni dalo delati oziroma so bile težave s prostorom. Tako so v vzhodni del hale, kjer so bili prej Pnevmatični stroji, postavili dve veliki strožnici iz nove hale SiD. Glede na to, da sta tam že obratovali, je čudno, zakaj so ju tu namestili tako tesno skupaj, da ni bilo prostora za trak

za ostružke pa tudi ne za inštalacije. Zagon strožnice se je tako zavlekel za mesec dni.

Tretji primer, zaradi katerega se delavci jezijo, je postavitve stroja »karusel«. Temelji so namreč znižani, vsaj pol metra so vgreznjeni v dno hale. Čeprav menda mora tako biti, menijo, da tako delovno mesto ne zagotavlja varnosti. V primeru nevarnosti namreč delavec nima kam odskočiti.

V bližini tega stroja, ob severni steni hale, sta postavljeni dve ruski strožnici. Stojita preblizu stene, tako da žerjavovodja ne vidi delavca, ki priklepa zaboj z ostružki in tudi odnašanje ostružkov je oteženo. Velikokrat se pri tem potrgajo kabli. Ročno pa je ostružke težko prenašati.

Malo rusko strožnico so postavili na nove temelje, pa takoj ugotovili, da položaj ne ustreza. Prekopali so dno, postavili temelje za pol metra, ko pa je delavec začel delati pri stroju, zanj ni bilo dovolj prostora.

Delavci, ki so pripovedovali o teh primerih, so se jezili zaradi — po njihovem — nesmiselnega prestavljanja številnih strojev in zaradi nenatančnega postavljanja temeljev zanje v obdelovalnici 2. Dejali so, da so na sestankih na vse to že velikokrat opozarjali, vendar so njihove pobude in opozorila ostale brez odmeva. Sprašujejo, zakaj takih del vodstvo tozda ne da v roke usposobljenim strokovnjakom. Gre za velika sredstva in stroške, ki s prestavitvami slabo postavljenih temeljev nastanejo, gredo pa v breme delavcev, ki ta denar ustvarjajo v proizvodnji.

Posebej so opozorili na neuspešno proizvodnjo adaptorjev. Ne



V brusilnici orodja

razumejo, da ob vseh strokovnjakih, ki jih imamo v železarni, nismo našli ustrezne racionalne tehnologije obdelave teh izdelkov. Namesto dobrih izdelkov smo zato delali izgubo in izmeček. Zasebnik, ki je prevzel posel, je delo racionaliziral (namesto devetih postopkov obdelave je uvedel dva) in poskrbel za kakovost izdelkov. Zakaj tega nismo mogli narediti v železarni, saj gre za kruh delavcev in delavk železarne?

Nazadnje so sogovorniki obdelovalnice 2 povedali še, da so lani na zboru izrekli nezaupnico ravna-

telju. Na to pa niso dobili nikakega odgovora in tudi ni bilo nobenega ukrepa. Zanima jih, zakaj ne. Zahtevali so, naj vodstvo tozda na njihova vprašanja in pripombe javno odgovori.

Zaradi disciplinskih postopkov v zvezi s protestom smo z obravnavo problematike v Informativnem fužinarju nekoliko počakali. Zdaj, menimo, je čas dozorel in prosimo ravnatelja Strojev in delov, da na zapisana vprašanja odgovori in problematiko vsestransko osvetli.

Mojca Potočnik

Potrebujeemo kulturni dialog in humane odnose

Res je, da že leta vlada določena napetost med vodstvom tozda in delavci v obdelovalnici II, pri čemer pa ne moremo trditi, da gre ravno za vse delavce v tem oddelku. Delavci niso zadovoljni niti z delom vodstvenega in strokovnega kadra tozda, niti z delom vodstva DO, strokovnih služb v tozdu skupnih in spremljajočih dejavnosti in delovnih skupnostih, kakor tudi ne z delom in politiko vlade in državnih organov, skratka z ničimer, razen morda z lastnim delom.

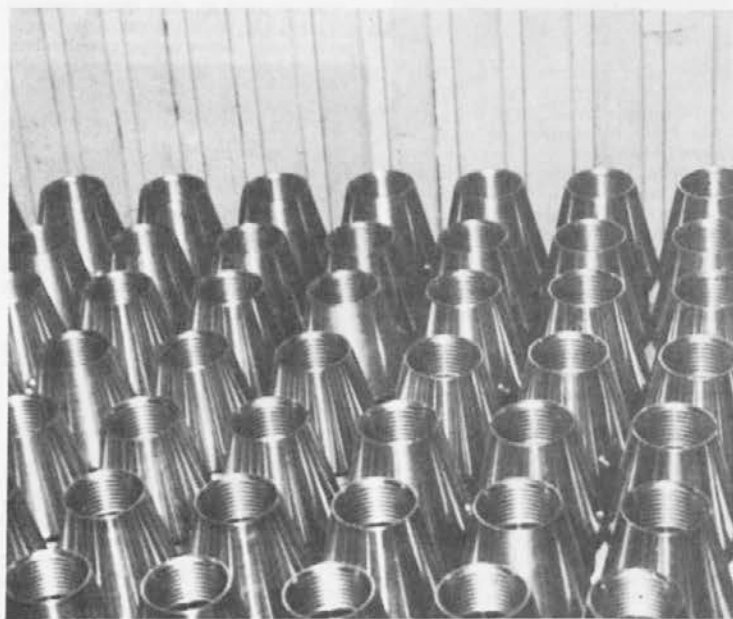
Ce pa, po drugi strani, upoštevamo načelo enakopravnosti in dejstvo, da eni brez drugih ne moremo, lahko postavimo tudi vprašanje, kako pa je vodstveni in strokovni kader zadovoljen z delom in obnašanjem te sredine. Jasno je sicer, da nobena družba ne napreduje, če ne dopušča kritike, izražanja različnih mnenj in polemik, vendar ima vse tudi svoje meje. Omejeno »maščevanje« presaga okvir kulturnega dialoga in humanih odnosov. Takih metod linčanja posameznikov ne more nihče zagovarjati. Če na njih pristanemo, ne smemo pozabiti, da se lahko jutri pripetijo komurkoli. V taki situaciji pa ni pripravljen živeti nihče izmed nas.

Naročilo za adaptorje smo sprejeli predvsem zaradi zaposlitve delavcev, ki bi ostali brez dela po zmanjšanju naročil proizvodnje posebnega namena. Tehnologija je

bila prirejena delovnim sredstvom, ki jih imamo na razpolago. Časa za normalno osvajanje proizvodnje ni bilo, zato se je tehnologija sproti dopolnjevala. Nastali izmeček pa nikakor ni le posledica nedorečene tehnologije. Zasebniki, ki so se v to proizvodnjo tudi vključili, so imeli ali pa so sproti nabavljali primernejšo opremo. Njihov namen tudi ni bil zaposliti čim več ljudi, temveč ustvariti dobiček. Od zaposlenih zahtevajo večjo disciplino in pripravljenost za delo in s tega vidika za marsikoga od nas v njihovih delavnicah ni mesta, pa tudi s podobnimi zadevami, kot je ta, ne izgubljajo časa.

Vprašanje zaupnice ravnatelju je stvar vseh v tozdu zaposlenih delavcev. Priložnosti za te razprave so ob letnih zaključnih računih in reelekcijah. Pred nami je reorganizacija železarne, ki bo zahtevala nove kadrovske odločitve. Od nas vseh je odvisno, da bomo pridobili dovolj sposobne delavce za najodgovornejša delovna mesta. Popolnoma jasno pa je, da nihče ne bo mogel učinkovito voditi nove organizacijske enote, če ne bo imel podpore in zaupanja vseh. Če pa bomo vztrajali, da bo svoje odločitve tolmačil vsakomur in vsak dan, bo njegovo delo vnaprej onemogočeno.

Ravnatelj tozda SiD
Jože Potočnik, inž. org.



Adaptorji

POGLEDI IZ PROIZVODNJE

Stiskalnice za ZDA

Proizvodnja devetih velikih stiskalnic za ameriško firmo Hawthorne je gotovo pomemben projekt, še posebno, če mu priznamo pomen resnega odpiralca vrat na zahtevno svetovno tržišče. Kljub temu pa nam o tem ne bi bilo treba toliko pisati, ko bi se znali v železarni ustrezno takemu projektu tudi »projektno« organizirati, tako, da bi se ob izpolnjevanju nalog v zvezi s to proizvodnjo počutili kot eno vsi — od tistih, ki sklepajo pogodbo, mimo komercialnih služb, konstruktorjev, tehnologov, obdelovalcev in monterjev v proizvodnji. Tedaj bi bila tudi resnica samo ena, namreč resnica Železarne Ravne, kakor so stiskalnice za kupca samo izdelek te tovarne, ne glede na to, kolikšen je pozitivni ali negativni prispevek posameznikov ali oddelkov v njih. Ker pa povezava ni povsod najboljša, se to odraža na organizaciji proizvodnje in tudi na različnih ocenah in pogledih nanjo. Zato tokrat (potem ko smo v IF že objavili mnenja vodja projekta, člana PO in celo predstavnika kupca), povzemamo še izjave nekaterih odgovornih za delovni proces ali sodelujočih v njem iz Komerciale ter Strojev in delov, medtem ko bomo o prispevku tozda ETS poročali prihodnje.

NABAVA JE IZPOLNILA NALOGE

Kot sta povedala referenta nabave službe **Marta Osenjak** (uvoz) in **Franc Vauh** (domači trg), jima je ob velikem prizadevanju uspelo zadovoljiti zahteve v zvezi z ameriškim projektom stiskalnice, čeprav je bilo treba združiti dve nasprotujoči si zahtevi — nizke cene in izjemno kratek dobavni rok. Zaradi takih pogojev so nekateri partnerji že ob prvem pogovoru odklonili sodelovanje, tisti, ki so ga sprejeli, pa so se potrudili, da so dogovorjeno tudi izpolnili.

To velja v prvi vrsti za Bosno Montažo, ki je morala ob izdelavi zvarjenecv poleg tehnoloških problemov (izjemne velikosti) reševati še posledice nepopolno izdelane dokumentacije (kasnejše spremembe in dopolnitve načrtov), vendar ji je ob veliki zavzetosti vseh odgovornih uspelo izpolniti rok in v precejšnji meri tudi kakovostne zahteve.

Pri uvozu se je znova pokazalo, da v železarni nimamo prave politike za uvoz delov za naše izdelke. Namesto da bi sestavne dele standardizirali in jih naročali v večjih količinah, s čimer bi se izognili težavam tako pri proizvodnji kot pri servisiranju naših strojev, načrtujemo vsak stroj kot unikat in naročamo dele posamezno oziroma v zelo majhnih količinah. Ne le, da tako nastajajo odvečne zamude s papirji, tudi cena je pri našem načinu naročanja bistveno višja. Za tuje partnerje pa je naš način naročanja nesprejemljiv, tudi zato, ker nimamo na razpolago vitalnih rezervnih delov, kadar pride do reklamacije.

VSAK BI MORAL ODGOVARJATI ZA SVOJE DELO

»Zaradi tridih pogodbenih obveznosti smo bili in smo pod pritiskom vsi, ki delamo na projektu »Hawthorne«, je dejal vodja priprave dela **SiD dipl. inž. Milan Košeljnik**. »Gotovo je bilo konstruktorem težko do roka izdelati dokumentacijo, toda posledice njihovih zamud ne prizadevajo njih, temveč nas, najbolj seveda tiste, ki zaključujejo delovni proces. Vsega, kar se prej zamudi, ni mogoče nadomestiti in posledice se kažejo potem ob zagonu pri kupcu.

O projektu Hawthorne sicer govorimo, vendar ne ravnamo tako, kot da gre za projekt. Res je bil narejen gantogram, toda brez zahtevane odgovornosti posameznih vodij služb in oddelkov, izvajalcev programa. Tako za zamude nihče ne odgovarja, če pa tega ni, je tudi plan nesmiseln. V obratnih nalogah bi moralo biti jasno določeno, kaj, kako in kdaj je treba kaj narediti, ne pa, da ostajajo nejasnosti, zaradi katerih pozneje nastajajo spori. Posledica vsega pa je, da z razvojem v proizvodnji ne gremo naprej. Zaradi zamud procesa dela namreč vedno zmanjka časa v končni fazi, pri preizkušnji ob zagonu. Šele tedaj bi namreč lahko odpravili posamezne konstrukcijske in druge pomanjkljivosti in jih ne bi prenašali v nove načrte. Ko bi bila boljša povezava med konstrukterji in proizvodnjo, pa bi se nekaterim napakam lahko že prej izo-

Tehnolog pogrešamo boljše sodelovanje s konstrukterji. Mi ga sicer skušamo vzpostaviti, toda ovira nas že prostorska razbitost, da o tozgovski razdeljenosti ne govorimo. Skratka, ustvaril se je plot, ki preprečuje, da bi se pametne ideje in izboljšave hitreje uveljavile.

Razmišljanju in pripombam tehnologov so se pridružili tudi lanserji proizvodnje, ki so poudarili, da so se zaradi zelo kratkega časa, ki je bil na razpolago za obdelavo, najbolj bali vsakega izmečka. Ti tokrat niso nastajali toliko zaradi napak v obdelavi kot zaradi materiala, predvsem sive litine; od 9 vreten jih je počilo 5, pri pušah je bilo 35 % izmečka. To nujno povzroča zakasnitev v obdelavi (novih delov) in vprašljiva postane kakovost, ki je z delom na ho-ruk in z nadurami ne moreš

na naše zmogljivosti, problemi so bili tudi pri vključevanju kooperantov. Kakor vsi ostali, smo bili torej tudi mi vrženi v vodo, vendar stvar le ni bila brezupna. Potreben pa je bil ogromen trud, saj smo npr. imeli za montažo dveh strojev mesec dni pretočnega časa, medtem ko normalno en stroj sestavimo v dveh mesecih.

Brez velike zavzetosti vseh v tozdu časovnih, tehničnih in drugih problemov ne bi mogli rešiti. Nismo se mogli nasloniti na napisano tehnologijo, ampak smo se za način obdelave, transporta in montaže sproti dogovarjali. Čeprav je šlo za sklope in dele velikih razsežnosti in teže, smo vse naredili na strojih in napravah, ki jih imamo na razpolago, posebej smo morali izdelati le dvizno napravo za glavo stiskalnice, ki smo jo v celoti montirali v proizvodni hali.

Vsa dela je prevzel operativni kader v delavnici in jih tudi opravil uspešno, saj načina dela tudi nadalje ne bomo spreminjali. Težave smo imeli le tam, kjer nastopajo kadrovske omejitve, predvsem v montaži, kjer odgovorni vodja dela ne more v celoti prepustiti drugim, potekala pa so skoraj neprekinjeno.

Sicer so delavci pokazali veliko pripravljenost za delo tudi izven rednega delovnega časa, vendar smo bili organizatorji dela med dvema reziloma: Na eni strani zakon, ki določa, kdaj je možno organizirati delo izven delovnega časa, na drugi strani nujnost takega dela, ki ga je narekoval dobavni rok. Ker so se ljudje zavedali, da gre za današnji in za jutrišnji kos kruha (ko ne bi delali teh stiskalnic, bi imela delo le tretjina zaposlenih), se niso upirali prihajati na šit tudi ob sobotah in nedeljah, da pa je bilo delo intenzivno, mi ni treba posebej poudarjati. Monterji so zato dali pobudo, da na samoupravnih organih in v vodstvu tozda spregovorimo o stimulaciji. Doslej je namreč oddelek montaže vsa leta zastajal pri OP za 2–3 % za drugimi oddelki. Dogovorili smo se za 5–10 % stimulacijo, vendar se je način stimulacije pokazal kot neusklajen s samoupravnimi akti, kar je povzročilo hudo kri in nevoščljivost tistih, ki niso bili posebej stimulirani, pa tudi nezaupanje v poštenost sosedov. Zadeva je prišla pred samoupravne organe. Posledica nesporazumov se kaže v manjši pripravljenosti za izpostavljanje, in to v vseh oddelkih tozda, pri tistih, ki smo odgovorni za realizacijo posla, pa to povzroča predvsem povečano zaskrbljenost.

Kljub vsemu upam, da nam vse do konca ne bo zmanjkalo moči in volje in da bomo projekt uspešno dokončali.

Prva ekipa monterjev, ki gredo v Ameriko, je že sestavljena. Če bomo odpremili nadaljnje stiskalnice pravočasno (prvi dve sta že v Ameriki) in če bo kupec zagotovil vse, kar potrebujemo za montažo, menim, da nam tudi zagon ne bo povzročal prehudih preglavic.

Upam, da bomo imeli zanj dovolj časa. Prav bi bilo, da bi kdo od monterjev ostal pri kupcu še toliko časa, da bi se delavci in vzdrževalci usposobili za delo z našimi stiskalnici.

Mojca Potočnik



Stiskalnica za Hawthorne

gnili, sploh pa ne bi bilo več toliko medsebojnih obtoževanj.

V železarni smo se odločili, da ne bomo tovarna velikoserijskih stiskalnic, ampak se bomo prilagajali željam kupcev. Nismo se pa organizirali tako, da bi bile službe in oddelki povezani in bi posel tekli. To povzroča dodatna bremena, ki ležijo na ramah počestne ljudi, ti pa za to niso posebej stimulirani.

MORALI BI BITI BOLJ POVEZANI

»Za nas tehnologe,« sta povedala **Miroslav Gorenšek** in **Danilo Merkač**, »je bila največja težava v tem, da dokumentacija ni le zamujala, zaradi česar ni bilo mogoče pravočasno naročiti vložka, ampak so konstrukterji načrte dopolnjevali in spreminjali še med obdelavo in montažo delov, nekaj celo, ko je bil določen del že zapakiran. Take spremembe so velika ovira za proizvodnjo. Kolikor nastanejo na dodatno željo kupca, bi to morali upoštevati v pogodbi.

zajamčiti, jo pa za ameriškega kupca moramo.

Delavci v tehnološkem oddelku **SiD** so poudarili, da čistih tehnoloških zamud pri ameriškem programu ni bilo, seveda pa se ni dalo nadomestiti vsega, kar je bilo zamujeno prej. Za svoje prizadevanje in trud pa niso bili dodatno nagrajeni. Menijo, da ni prav, da sta v železarni enako nagrajena tehnolog, ki sodeluje pri zahtevnih izvoznih objektih, in tisti, ki tako rekoč počiva v senci ustaljenih in utečenih proizvodnih programov.

VSA BREMENA SO PREVZELI LJUDJE

O tem, kako so v zaostrenih pogojih bistveno skrajšanega roka izdelave in zaradi brezkompromisne zahteve po kakovosti strojev organizirali delo v proizvodnji, je vodja strojegradnje **inž. Vinko Amon** povedal:

»Čeprav je šlo za serijo 5 stiskalnic, se dela ni dalo optimalno razporediti

Anketa v družboslovnem raziskovanju — da ali ne

Med metodami za zbiranje podatkov v družboslovnih raziskavah tudi v naši organizaciji predvsem zadnja leta prevladuje anketa. Družboslovci v manjši meri pri svojem delu uporabljamo tudi druge metode, kot na primer: poglobljeni intervju, primerjalni in zgodovinski pristop, analizo vsebine virov, sociometrijo, ne pa tudi sistematičnega kompleksnega opazovanja družbenih pojavov (izjema je področje ergonomije) in eksperimenta. Zakaj je anketa tako popularna in kaj so njene prednosti oziroma slabosti?

RAZŠIRJENOST ANKETE

V sociologiji so se metode zbiranja podatkov razvile kasneje kot v drugih znanostih. V njenem razvoju so prevladovali tri faze. V prvi, ki je trajala vse do 1. svetovne vojne, se je stroka ukvarjala predvsem z logičnimi problemi, saj je bila osnovna naloga oblikovanje sociologije kot znanosti. Raziskovalni aparat pa je bil slabo razvit.

V obdobju do 50 let je prišlo do obratov — to je bila doba t. i. empiričnega tehnicizma, ko je bil v ospredju razvoj sredstev za zbiranje originalnih podatkov. Šele v kasnejšem obdobju je sledil skladnejši razvoj obeh področij.

Tudi v Jugoslaviji je bila v 60 letih prava »anketomanija«. Kot pravi F. Adam, je pomenilo »delati raziskavo« isto kot »delati anketo«. Čeprav je evforično nekritično navdušenje nad anketo poenotilo, je še vedno prevladujoča metoda zbiranja podatkov.

OPREDELITEV ANKETE

Anketo štejemo med metode spraševanja. To je sicer podobno običajnim razpravam med ljudmi, njegov namen in obseg pa je specifičen: raziskovalec oziroma izpraševalec stopa v stik z ljudmi, ki pa ga zanimajo samo glede na določene lastnosti, mnenja ipd. Preučevanim skupinam oziroma posameznikom postavlja določena vsebinska vprašanja in takšne stimuluse, ki povzročajo besedne reakcije.

Ločimo različne postopke spraševanja glede na:

1. stopnjo standardizacije
 - navaden intervju (spraševanju ponudimo le okvirno temo, raziskovalec pa z vmesnimi vprašanji pomaga precizirati odgovore)
 - intenzivni intervju (poteka na osnovi izoblikovane sheme vprašanj, vendar vprašanja niso standardizirana)
 - spraševanje s pomočjo standardiziranega vprašalnika (anketiranec odgovarja na vnaprej oblikovana vprašanja, metoda pa zagotavlja primerljivost odgovorov, njihovo večjo zanesljivost in možnost kvantificiranja rezultatov).

2. način izvedbe
 - ustno spraševanje (vpraševalec postavlja vprašanja in beleži odgovore)
 - pisno spraševanje (vprašalnik izpolnjuje anketiranec sam)
 - 3. število udeležencev
 - skupinsko spraševanje (skupinsko izpolnjevanje vprašalnikov ali grupna diskusija)
 - individualno spraševanje (zbiranje podatkov od posameznikov)
 - 4. pogostost
 - enkratno spraševanje (zbiranje podatkov v določeni časovni točki)
 - pomembno spraševanje (večkratno ponavljanje zbiranja podatkov).

S spraševanjem zbiramo individualne podatke, ki jih potem združujemo. Lahko odražajo objektivna (vprašanja o dejstvih o anketiranju ali drugih: spol, starost, dohodek ipd.) ali subjektivna stanja (vprašanja o stališčih, vrednostnih opredelitvah, motivih ipd.).

V železarni smo uporabljali predvsem pisne ankete (standardiziran vprašalnik), ki so jih izbrani respondenti izpolnjevali v skupinah (vendar vsak zase) po navodilih anketarja. Poizkušali pa smo tudi z metodo pošiljanja vprašalnikov prek interne pošte (torej samostojno izpolnjevanje vprašalnika).

PREDNOSTI ANKETE

Široka uporaba metode spraševanja oziroma še posebej vprašalnika opozarja na njene prednosti pred drugimi načini zbiranja podatkov. Te so:

1. Podatki se lahko zbirajo neodvisno od dejanskega stanja v času raziskovanja. V tem je razlika

od metode opazovanja, ko se lahko sledi le takratnim dogodkom. Možnost uporabe eksperimenta v družboslovju pa je omejena, zato sta razgovor oziroma anketa eno od najvažnejših sredstev za zbiranje podatkov za namene znanstvenega raziskovanja.

2. Povezanost z razvojem statistične teorije vzorca, kar je povečalo sistematičnost zbiranja izkusnih podatkov (vsebinska zaokroženost podatkov, standardizacija procesa zbiranja podatkov).

3. Za razliko od opazovanja je mogoče zbirati širše vsebinske podatke: ne le o t. i. vidni, zunanji plati človeškega obnašanja, temveč tudi o raznih psihičnih elementih. Mogoče pa je zajeti celotno časovno obdobje, na katerega se nanaša življenjsko izkustvo anketiranega.

4. Podatke je mogoče zbrati zelo hitro

POMANJKLJIVOST ANKETE

Pri zbiranju podatkov — ne glede na uporabljen metodo — lahko pride do napak v fazi razdelave programa zbiranja podatkov, med samim zbiranjem in kasneje ob urejanju in obdelavi podatkov. Vsaka metoda ima tudi svoje pomanjkljivosti. Anketa ni izjema, res pa je, da jo bolj kritizirajo zagovorniki kvalitativne metodologije, ki se zavzemajo za terenske raziskave z uporabo opazovanja, odprtih in skupinskih intervjujev.

F. Adam in drugi vidijo izvore napak v anketi v naslednjih virih:

1. Efekti instrumenta

Vprašalnik vpliva na anketiranca tako, da njihova reakcija ni objektivni podatek. Zato je pomembna formulacija vprašanj oziroma modalitet in ne preveliko število vprašanj. Vprašanja ne bi smela združevati dvoje ali več podvprašanj, ne bi smela biti sugestivna oziroma izpitna, tudi ne preveč strokovna ali zapletena, saj morajo biti pojmi razumljivi. Zaprtja vprašanja, kjer lahko anketiranec izbere le med ponujenimi odgovori, včasih vodijo v fiktivno odgovarjanje.

2. Interakcijski efekt

Anketa predstavlja interakcijo oziroma komunikacijo med raziskovalcem in raziskovanim. Takšna situacija je še posebej izrazita v primeru ustnega spraševanja. Poznamo več vrst anketarskih napak.

Prva skupina se nanaša na to, kako anketar »vidi« anketiranca ter izoblikuje pričakovanja o tem, kako bo odgovoril na vprašanja, kar se odraža predvsem v fazi zapisovanja in klasificiranja odgovorov. Izkrivljeni podatki so lahko tudi

posledica prevelike zadržanosti anketarja v odnosu do ljudi ali pa obratno — prevelike zaupljivosti. Res pa je tudi, da je odnos med anketarjem in anketiranim prisilen (prvi pride k drugemu z že izgotovljenim vprašalnikom ter pripravljenimi možnimi odgovori), zato mnogi respondenti reagirajo tako, da ne odgovorijo na vprašanja (ali izberejo modaliteto »ne vem«).

3. Stališče

Gre za problem odnosa med verbalno izraženim stališčem v raziskavi in dejanskim obnašanjem, ki pa ni nujno vedno skladno. Poleg tega pa se v pripravi vprašalnika izločajo vprašanja, ki zajemajo večdimenzionalne strukture stališč.

4. Vzročenje in obdelava podatkov

Rezultatov, dobljenih iz reprezentativnega vzorca, ne moremo posplošiti na celotno populacijo. Bolje kot goli slučajni vzorec je uporabljati stratificiran vzorec oziroma izbor homogenih skupin, ki jih potem primerjamo med seboj. V obdelavi podatkov pa je mogoče z različnimi statističnimi obdelavami dobiti različne rezultate.

MOŽNE REŠITVE

Napake, ki lahko nastanejo ob izvajanju anket, ne pomenijo, da je ta metoda zbiranja podatkov zanič. Obstaja več poti, da se jim izognemo. Na primer:

1. Anketa naj ne bo edina metoda za zbiranje podatkov, temveč naj se upošteva metodološko načelo komplementarne uporabe različnih sredstev in postopkov za zbiranje podatkov (ob pogoju, da je to možno — odvisno od vsebine, pogojev ipd.).

2. Uporaba ankete je smiselna, ko se preučujejo dejstva oziroma stališča, do katerih ima respondent že od prej neki odnos oziroma mneni, da bo lahko znanost na tak način pozitivno pripomogla k razreševanju raznih problemov, in ko gre za primerjavo med različnimi skupinami, ne pa za posplošitve.

3. Pomembno je, da se čim bolj zmanjša možnost napak zaradi slabo sestavljenega vprašalnika (prej naštetih efekti instrumenta).

4. Za preprečevanje anketarskih napak se izvajajo usposabljanja anketarjev.

5. Izbrati je treba pravilne statistične tehnike obdelave podatkov. Če sedaj odgovorimo na naslovno dilemo, lahko rečemo, da ni problem anketa — da ali ne, ker še vedno ostaja pomembna metoda zbiranja podatkov, na nekaterih področjih pa sploh edina možna, temveč moramo rešitve iskati v smeri — kakšna anketa.

(Konec v naslednji številki)

Andreja Čibron



FUŽINAR ZA RAZVOJ



NE DOVOLIMO PREKINJENE ČRTE

Prišli so časi, ko se v Železarni Ravne že pod »nujno« srečujemo s potrebami po propagiranju izdelkov tako metalurških kot mehanskih obratov ter znanja. Naš način propagiranja je še vedno količina izdanih propagandnih ali tehnično-propagandnih medijev za posamezne tozde. Žalostno je, da še vedno iz tozdev prihajajo potrebe in forsiranja po propagandi izdelkov, namesto da bi takšne pobude bile v rokah ozko povezanega marketinga in propagande, česar pa nimamo. Pripravljena je reorganizacija, ki še ni zaživela, in bo, zaradi predolgega ležanja v predalu, morda potrebna remonta.

Propagandni materiali (prospekti, katalogi, sejmi ipd.) so povezani s prevelikimi denarnimi sredstvi, da bi jih pripravljali in oblikovali samo zato, da nekaj je pokazati, v ozadju vsega pa nam manjkajo segmenti tržnih raziskav, iz katerih bi propaganda dobila smernice za način oblikovanja posameznih artiklov, ki kupca ne bi samo informirali, ampak nam pomagali tudi k tržnim uspehom.

Članek v reviji Media marketing št. 95, marec '89, me je spodbudil k razmišljanju o tem, da bi vodilni delavci Železarn Ravne, če so marketinško sposobni, morali dati smernice za vzpostavitev ozkega sodelovanja med marketingom in propagando.

Lidija Fišer

IDENTITETA SPOSOBNOSTI

Dinamike ne ustvarjajo podjetja, marveč ljudje, posebno tisti, ki spričo svojih odgovornih mest lahko kaj premaknejo, torej vodilni. Osupljivo je, kako lahko miselnost odnos imajo številna podjetja do te preproste resnice. Podjetja, ki jim gre trenutno dobro, katerih proizvodi so visoko cenjeni in jim odjemalci zaupajo — najbrž zaradi prevelikega ponosa — pogosto ravnaajo tako, da sčasoma postanejo nezanimiva za vodstvene kadre.

Nekaj let pozneje je dinamike konec, in to zato, ker se je področje zaupanja druge dimenzije. Dolgo bodo lahko na vrhu le tista podjetja, ki so znotraj in zunaj znana po tem, da imajo kaj ponuditi sposobnim ljudem. Dr. Georg W. Bickel, družabnik v mednarodnem kadrovske svetovalnem podjetju Ward Hovell, poziva podjetja, naj poskrbijo za človeško identiteto (human identity).

Včasih je to, da se potrebe po vodstvenih kadrih zadovoljujejo znotraj podjetja, znamenje ozkosrčnega upravljalско-razvojnega programa, toda ne vedno. Veliko je dobrih razlogov za to, da se te kadre poišče zunaj podjetja. V mislih imamo zgolj srednje velika podjetja, ki zaradi omejenih sredstev lahko sama zapolnijo ta kadrovske primanjkljaj, ne pa nepredvidenega.

Posebej za potrebe po marketinških vodstvenih kadrih je treba dodati naslednje:

— V marketinških organizacijah je potrebna določena »prepustnost« in pogosta osvežitev. Z leti pridobljene izkušnje s proizvodi ene vrste postanejo sčasoma intelektualno breme. Če znotraj podjetja ni možna osvežitev vodstvenih kadrov (job rotation), jo je treba poiskati na trgu.

— Marketinška miselnost je v številnih vejah in podjetjih še »v pripravljenosti«. Ko končno pride do odločitve o uresničitvi, manjka know-how. Nedvomno je bolje kupiti ta manjkajoči know-how kakor preimenovali stare sodelavce.

Nemalo je podjetij, ki imajo, ko ponudijo delovno mesto, le-to v mislih že zasedeno. Gre za občutek lastne vrednosti, ki pozneje pogosto prisili v skromnost, saj podjetje za dobre vodstvene kadre postane manj privlačno. Kdor je bolj kritičen kot povpraševalec po proizvodih, je bolj kritičen tudi kot povpraševalec po ponudnem delovnem mestu.

Študija kadrovske svetovalnega podjetja Ward Howell je pokazala, da je zlasti namig po dobrem zaslužku izgubil veliko svoje nekdanje privlačnosti. Med stodvajsetimi vprašanji menedžerji jih je na

vprašanje, kateri so po njihovem mnenju najvažnejši kriteriji za sprejem delovnega mesta, večina odgovorila: »Večja delovna svoboda in večje pravice do odločanja.«

Pri mlajših so v ospredju tudi »možnosti za napredovanje«. V podjetjih bi morali razmisliti o tem. V večini podjetij namreč takšnih možnosti skorajda ni, in sposobni ljudje jih slej ko prej zapustijo. Seveda pa so tudi za častihlepne in napredovanja željne vodstvene kadre za nadaljnje delo v starem podjetju pomembni dejavniki: »šola, izobraževanje otrok« ali »priatelj, znanci, sosedje«. Še odločilnejša sta »možnost napredovanja« in »imidž« podjetja. Če s tem ni vse v redu, je uspeh podjetja ogrožen.

Treba si je pridobivati zaupanje tako domačih vodilnih kakor tudi tistih, ki naj bi jih pridobili od zunaj. Podjetja naj bi omogočala človeško identiteto in postala tako valbiva za tiste sposobne kadre, ki »ozračja v podjetju« ne razumejo kot rajski vrt medčloveških odnosov, marveč kot profesionalno okolje, v katerem je mogoče z osebnimi sposobnostmi in kakovostjo zagotoviti podobno dinamiko kakor na trgu s kakovostjo proizvodov. Treba se je namreč naučiti spoznavati in upoštevati motivacijske strukture vodstvenih kadrov, ki jih želimo pridobiti ali obdržati.

Vrnimo se h kadrovske osvežitvi, k zunanjim kandidatom, ki so na razpolago za zasedbo delovnega mesta. Pri presojanju oziroma izbiranju kandidata se pokaže, ali ima podjetje glede človeške identitete kaj ponuditi. Zaželen je človek, ki ima polet in potenciale za nadaljnji razvoj. Če pa ni na razpolago nobenega idealnega kandidata, odločujočega največkrat zapusti pogum. Sešteje leta izkušenj in se odloči za zanesljivo rešitev — kupi povprečje.

Marketinške strategije, ki temeljijo zgolj na občutku, namesto na eksaktni analizi, so slabe. Toda pri izbiri vodstvenega potenciala si lahko mirno privoščimo podjetniški pogum za občutek. Zakaj bi vrhovni menedžer, ki je v svojem podjetju videl propasti in napredovati že toliko ljudi, ne smel reči: »Temu zaupam, na tega se lahko dolgoročneje zanesem...« Kaj

pomenijo kratkotrajen skok v stran v prejšnji poklicni praksi, mladostni »greh« ali skromne skušnje? Kot da z razumom in zagnanostjo ne bi bilo mogoče hitro zapolniti takšnih lukenj.

Običajni ugovor, češ da ni lahko spoznati vodstvenega potenciala v kadrih, je bolj izgovor kakor resničen problem. V resnici ni tako.

Vsak kadrovske svetovalec ve, da je že pri prvem srečanju mogoče hitro ugotoviti, kdo je resnično obetaven in kdo ima samo polno malho izkušenj pa nič drugega.

V podjetjih bi bilo treba vzgajati pogum za »nakup« vodstvenih kadrovske potencialov in tako zagotoviti človeško identiteto za nadarjene vodilne ljudi, s tem pa dinamičen razvoj podjetja.

Na področju marketinga je ta zadeva nekoliko bolj zapletena, saj šele strokovne in osebnostne kvalifikacije skupaj omogočajo pravo marketinško kompetenco. Poleg tega naj bi vodilni v marketingu svojo nalogo jemali podjetniško, ne da bi imeli disciplinarno možnost poseganja v odločilne parametre uspeha. Tudi ga ne gre presojati po profitu. Ne moremo reči, da je odpovedal, če s profitom ni vse v redu, odpovedal pa je, če ni izkoristil — kolikor je to mogoče dokazati — možnosti vplivanja. To ima dve bistveni, v praksi večinoma spregledani posledici:

— na področju marketinga je komaj mogoče resničen in objektivni nadzor marketinških vodstvenih kadrov, kar pomeni, da je

— uspeh ali neuspeh marketinška določena s kriteriji izbire ali z napredovanjem vodstvenih kadrov, ne pa z naknadnim nadzorom.

Namen ustvarjanja človeške identitete je torej zbujanje zaupanja vodstvenih kadrov v podjetje kot okolje za nadaljnji osebni razvoj.

Usmeritev v človeško identiteto je miselni proces (podobno kakor marketinška usmeritev), katerega gonilna sila naj bi bil vodstveni vrh podjetja. Šele tedaj, ko bodo vodstva podjetij kot osnova za prvo dimenzijo zaupanja (zaupanje strank) razumela drugo dimenzijo zaupanja, zaupanje vodstvenih kadrov kot eksistencialni pogoj za dinamičen razvoj, bo dana možnost za uveljavitev človeške identitete v podjetjih. Toda bati se je, da bo to v številnih podjetjih še dolgo trajalo, saj pri tem ni mogoče računati na takojšnji uspeh.

Analiza operacije

Študij vsakega procesa ali operacije sestoji iz dveh analiz.

Prva analiza razčlenjuje proces dela na osnovne faktorje, kot so materiali, zahteve za kontrolo in rokovanje z materialom. Vsak od teh faktorjev se kritično analizira, da bi se odkrile širše možnosti za izboljšanje metode in racionalizacije.

Druga analiza je nadaljevanje detajlnega preučevanja omenjenih faktorjev s pozornostjo na ročno delo in izvajanje gibov avtomatizirane opreme, s katero se opravlja delo.

Analiza operacije se lahko definira kot »sistemska procedura«, ki služi za preučevanje vseh faktorjev, ki vplivajo na ekonomičnost operacije.

Meje analize operacije

Pristop k analizi operacije je možen pri vsaki vrsti dela za izboljšanje in avtomatiziranja dela:

1. opazuj operacijo
2. postavljalj vprašanja
3. oceni stopnjo možnosti izboljšanja in avtomatiziranja
4. preuči deset možnosti za izboljšanje in avtomatiziranje:
 - a) konstrukcijo dela ali celote
 - b) specifikacijo materiala
 - c) proces proizvodnje
 - d) namen operacije
 - e) tolerance in zahteve kontrole
 - f) orodje in hitrost, pomiki in globina reza
 - g) analiza opreme
 - h) razpored delovnih mest in analiza gibov
 - i) pretok materiala
 - j) plan razporeditve opreme in
5. upoštevanje stare in nove metode

Hiter napredek, ki se doseže z materialom, opremo, z boljšo metodo rokovanja, ustvarjajo prihranke, neodvisno od naloge. Analiza operacije ni samo osredotočena na serijsko proizvodnjo, ampak se izvaja glede prihrankov v vsakem delovnem procesu.

6. Vrste študijskih metod

1. Pisna analiza na podlagi kartic — metoda MTM (Methods Time Measurement) za usposabljanje delavcev v proizvodnem procesu (mehanizacija, orodja, opreme).

Trije faktorji, ki opredeljujejo vrste dela:

- sukcesivno ponavljanje vrste dela
- stopnja človeške pazljivosti in
- trajanje dela

Ponavljanje vrste dela — proizvodov

- pogostnost 2.000 kosov na leto in 1000 ur dela
- srednje 500 kosov traja 6 mesecev
- redko 50 kosov traja 2 tedna
- posamezno manj od 50 kosov, ki traja manj kot 2 tedna

Človeška pozornost mora biti prisotna pri vsakem delu, ki se izvaja ročno. Vrste dela glede na stopnjo človeške pozornosti so:

- visoka — človeško delo, osredotočeno na individualno delo nad 75 % časa (12 mesecev)
- srednja — kadar je človeško delo osredotočeno na individualno delo (6—12 mesecev) od 25 % do 75 %
- nizka — kadar je človeško delo osredotočeno na individualno delo (do 6 mesecev) manj od 25 % časa.

Glede na gornje podatke se izbere ustrezen tip študije. Če analitik misli, da vse ve in da nima potrebe za bodoče preučevanje dela, je sigurno, da ne bo na področju dela napredoval. Vedno mora obstajati prepričanje, da je možno operacijo dela izboljšati in do maksimalne meje mehanizirati.

Metode. Vsaka metoda dela se lahko izboljša.

Pri realizaciji metode se postavljajo vprašanja (kako, kaj, zakaj, kdo, kje in kdaj), kaj je operacija, zakaj je sprejeta, kako se izvršuje, kdo jo opravlja in kdaj se opravlja.

Kadar so vsi faktorji analizirani, je sigurno, da se odkrijejo možnosti za izboljšanje. Izboljšave oz. njene aktivnosti so odvisne od avtoritete osebe, ki jih odkriva in povezanosti in upoštevanja idej delavcev.

Deset osnovnih faktorjev za analizo

Analitik mora vedeti, katere faktorje mora upoštevati pri posamezni operaciji, ki so:

1. namen operacije, 2. konstrukcija dela, 3. analiza procesa, 4. zahteve kontrole, 5. material, 6. rokovanje z materialom, 7. razpored delovnega mesta, priprave in orodje, 8. skupna možnost za izboljšanje dela, 9. pogoji dela in 10. metode.

Obrazec za analizo

Za poenostavitev dela na analizi, je izdelan obrazec, znan kot lista analize.

Formular je enako uporaben za ustne in pisne analize. Ustna analiza z uporabo formularja kot vodiča je hitrejša, toda manj zadovoljiva od pisne. Ob ustni analizi se pisni podatki dobijo redko, če pa se, so nesistematični in nekompletni. Sistemsko izdelana ustna analiza daje z uporabo formularja dobre rezultate pri delu.

Pisne analize z uporabo obrazcev analize operacij imajo več očitnih prednosti in prisilijo pazljivemu delu.

Uporaba formularja analize

Formular analize predstavlja kašipot za sistematično analizo operacije. Analiza zahteva popolno angažiranje analitika. Raziskuje vsako dejstvo, ki se pojavlja, zbira vsa znana dejstva in jih kombinira na osnovi njemu znanih kombinacij. Na ta način pride do svojih sugestij in izboljšanj. Formular mora zahtevati dovolj podrobnosti, da zagotavlja opis pogojev, ki obstajajo v času analize.

Vsi opisi morajo biti jasno zabeleženi.

Na kraju formularja analize operacij je predviden prostor za beleženje vseh informacij, ki so nujno potrebne za opis posla ali vrste dela.

Namen operacije. Večina operacij je že v pričetku dela pravilno postavljena, kljub temu pa spremembe v materialu lahko izzovejo nekorektno opravljanje operacije. Z analizo se ugotovi potrebnost operacij dela, čeprav jih nekateri zagovarjajo, da so potrebne. Analitik mora sam ugotoviti uporabnost operacije.

Konstrukcija dela. Analitik predhodno preuči konstrukcijo dela, preden gre na drugo operacijo dela (vgrajene dele, obliko konstrukcije in cenenost projekta).

Analiza procesa. Preučevanje vseh operacij v procesu dela, da lahko analitik določi, katera od operacij ni potrebna, ali da se združi v drugo ali pripoji neizkoriščen časom neke druge operacije. Analitik mora v procesu iti v korak z novimi dosežki študija dela (izboljšati kvaliteto in zmanjšati stroške).

Zahteve kvalitete pogojujejo metodo dela in stroške, ki morajo biti realni, da ne podražijo proizvodnje.

Material. Stroški materiala so važen del skupne cene dela. Analiza materiala lahko prinese velike prihranke pri delu (urejen in kontinuiran tok materiala) brez ročnega prenašanja.



Nadzor nad delom

Delovno mesto, urejenost in orodje. Neprimerna razporeditev delovnih mest slabo vpliva na vzdrževanje strojev, veliko delavcev nima pri roki vsega orodja in ostalih potrebnih stvari urejenih. Vse to je potrebno za nemoten potek dela (orodje, načrti in druge naprave za merjenje). Na vseh delovnih mestih se lahko koristno uporablja analiza operacij.

Skupne možnosti za zboljšanje dela. Analitik mora skrbno preučiti vse možnosti za izboljšanje operacije dela, ki so (priprave za delo, koristnost gibov, udobnost na delovnem mestu, primerna orodja in prisotni pogoji dela). Da bi delavec dosegel najboljše rezultate, mora imeti optimalne pogoje dela in se prijetno počutiti na delovnem mestu.

Metoda. Ko je analitik preučil obstoječo metodo dela, lahko preide k preučevanju in razvijanju izboljšanja metode. V izdelane obrazce beleži predlagane akcije, kar služi vodstvu, da oceni, katera zboljšanja so se pojavila v času analize operacije.

Analiza administrativnih operacij. Principi analize so isti kot pri analizi proizvodnih operacij dela. S sistematičnim pisanjem in analizo pisarniških del — postopkov.

KONTROLNA LISTA ANALIZE OPERACIJE

Detajlno analizira operacijo, na podlagi vprašanj (10), da analitika spomni na prisotne faktorje, katere je treba preučiti in izboljšati. Seveda pa je jasno, da nobena kontrolna lista — karta — ne more zamenjati zdravega razsodja, konstruktiven način mišljenja in kreativne sposobnosti, pridobljene z znanjem.

Možnosti za izboljšanje operacij dela so neomejene. Tehnika analize operacije je možno sredstvo za doseganje metodološkega izboljšanja, ki predstavlja stalno potrebo v podjetju.

Aleksander Ristič

KAJ SMEMO VEDETI O KROMU

Korozijska obstojnost in kemijska sestava

Krom je pri nas znan po jeklih prokron. Zato nam ni neznana njegova zaslužnost za nerjavnost kuhinjskih pripomočkov, opreme in propelerjev na ladjah, vesoljskih naprav, kemijskih tovornih in napeljav v jedrskih elektrarnah, naprav v naftni industriji.

Osvežimo si spomin o tem, koliko krom koristi proti čemu.

Jeklo, ki vsebuje poleg železa še 8 % kroma, je precej dolgo obstojno v razredčeni solitni kislini (5 % HNO_3) počasi pa vendar korodira, razpada na površini.

12 % kroma že stori jeklo povsem obstojno v različnih napadalnih tekočinah, če je navzoč poleg drugih snovi prost kisik.

Nad 13 % kroma lahko imenujemo skoraj popolno varnost. Četudi jeklo nima najnižje možne vsebnosti ogljika, ga je s poliranjem možno storiti zlahtnega kot zlato. Pa petkrat trdnije je. Zato vidimo po laboratorijih in ambulatah blesk in sijaj. Ni vse kromovo pokritje, kar se sveti. Lahko je pločevina iz nerjavnega jekla. Ni vse zlato, kar je netopno v vsakršni kislini.

Čeprav jo ima večina ljudi rada in mnoge prehranjuje, je morska voda z nekaterih stališč škodljiva. Čast zdravilnosti ji daje množica raztopljenih soli in kovin, nikakor pa ne tisti 3 odstotki kuhinjske soli. Da bi sploh vzdržali njeno oblikovanje, morajo jekleni izdelki, ki jih ne moremo stalno polirati, vsebovati 18 % kroma.

Nadaljnji hud preizkus vzdržnosti nerjavnih jekel je raztopina soli FeCl_3 . Prestoji ga le jeklo, ki ima v sebi kar za tretjino kroma in dve tretjini železa (70 %).

Vsem skušnjavam in umazanjam pa uide jeklo iz enakopravnih deležev železa in kroma. Tega ni lahko kovati.

Hiter porast kemijske industrije terja še več znanja in denarja za ohranjanje obstojnosti jeklenih izdelkov.

Možno pa je vendar malo varčevati. Rjavenje v vodi ali žveplasti kislini in sploh na zraku močno upočasnijo silicijeva udeležba v jeklu. Tako zadostuje že 3 % kroma poleg nekaj odstotkov silicija.

Kot je znano, imamo dandanes večji del nerjavnih jekel vrste litine 18/8, ki vsebuje 18 % kroma in 8 % niklja. Do te napredne sestave so prišli metalurgi s preizkušanjem obstojnosti proti rjavenju.

Brez teh zlitin, ki jih imenujemo prokron 11 ali prokron 12 (z različnimi dodatki in zato tudi dodatnimi oznakami), ne bi mogli učinkovito industrijsko barvati tekstila, niti ne bi imeli v čem izdelovati čistih barv.

Nasploh so visoko obstojna nerjavna jekla nujno potrebna za izdelavo velikih posod, v katerih ne sme nastati noben madež ali smet ali sploh nova kemijska spojina proti naši želji. Take posode in cevi so v živilski industriji, papirni, tekstilni in v že imenovani barvarski.

Jekla, ki ne reagirajo z najostrejšimi kislinami bodisi oksidirajočimi, bodisi reducirajočimi, torej imamo. Vprašanje pa je njihova cena.

Niklja je na svetu malo manj kot kroma (za 30 %). Enako je še vanadija. Od splošno znanih kovin je manj le bakra, cinka, volframa, pa svinca, kobalta in bora. To pomeni, da je nikelj drag in ga celo z bakrom ne gre primerjati, ker je pridobivanje niklja precej zahtevnejše.

Vsekakor so poskušali s čim manjšo vsebnostjo niklja doseči čim boljše korozijsko obstojnost.

Tako so spoznali, da oznaka 18/8 ni najbolj resnična. Če je v jeklu manj kot 8 odstotkov niklja, je krom od njem napoti, ker zmanjšuje obstojnost proti neoksidirajočim kislinam.

Vedeti moramo namreč, da je nikelj zlahtnejši od železa — to verjamemo — in da je železo zlahtnejše — to bomo težko sprejeli — od kroma.

Elektronapetostna lestvica, ki nam podaja tovrstno zlahtnost kovin nasproti vodikov, sicer ne napove kakovosti korozije, pač pa le verjetnost korozijskega delovanja. Izkušnje pa potrjujejo, da je krom zaščitnik nikljevega jekla pred korozijo šele takrat, ko je niklja več kot 8 %.

V številkah napetostne vrste, ki jo dobro poznajo kemiki in vsi, ki se ukvarjajo z elektroprevlekami, pomeni potencial — 0,44 V pri železu, da s to napetostjo med železovo in vodikovo elektrodo razbijemo železov atom na ion in dva ali tri elektrone. Krom potrebuje napetost — 0,51 V, kar pomeni, da je nasproti vodikovim ionom obstojnejši od železa. Nadalje pomeni tak potencial manjšo obstojnost kroma nasproti kisiku. Večjo negativno vrednost potenciala ima kovina nasproti vodikov — rajši se veže s kisikom. Aluminij ima potencial — 1,69 V, kalij, ki eksplozijsko zgore, pa — 2,92 V. Vse kaže, da krom in aluminij s kisikom hitro reagirata v spojino — oksid. Zakaj torej dodajamo krom v jeklo, saj ga s tem slabšamo?

Obstojnost omogoča več dejstev in nekatera obrnejo oksidacijsko nevarnost proti njej sami. Tak pojav je izredna gostota, brezhibna, brezlučnjasta, trdna struktura kro-

movega oksida. Ker je tako popoln, se tudi sveti kot kovina. Četudi je kroma v jeklu le za desetino ali dve desetini, se s kisikom, ki ga je tudi le dve desetini zraka, energično poveže v oksid.

Ta se trdo opriema jeklene podlage in ker je zelo dobro zgrajen, ne prepušča več kisikovih atomov iz zraka (ali oksidirajoče kisline, solitrne) do neoksidirane notranjosti. Nekaj atomskih plasti dela večjih čudeže.

Nikelj ima nasproti vodikov potencial komaj — 0,25 V, vendar so nikljeve zlitine obstojne proti neoksidirajočim kislinam. Jeklo z manj kot 10 % Ni je obstojno proti 5 % žvepleni kislini.

Iz tega vidimo, da napetostna vrsta ni zadosti za napovedovanje korozijske obstojnosti. Treba je zmeriti odnos napetost — tok v širšem območju električne napetosti in v ustreznem korozijskem sredstvu, da se kot preroki začutimo na trdnih tleh.

Ker je zaščitna plast atomov zelo tenka, je pomembna izredna gladkost, poliranost kromovega jekla. Že najmanjše izboklinice bi bile zelo krhke spojine, ki bi kmalu odletele ter odkrile živo jeklo. Soočanje take rane obenem s korozijskim sredstvom (lahko zrakom) in robom oksidne kože pomeni vdor kisika pod varovalno mreno in prosto pot po jeklu.

Poglejmo še druge varuhe jekla pred razžirajočo korozijo! Dušik je dober zato, ker povečuje obstojnost avstenita, t. j. strukture jekel 18/8.

Baker in molibden varujeta podobno kot nikelj v neoksidirajočih kislinah. Celu neprijetni antimon dobro opravlja tako nalogo.

Drugače je z manganom, ki kar odkrito podpira — rjavenje, t. j.

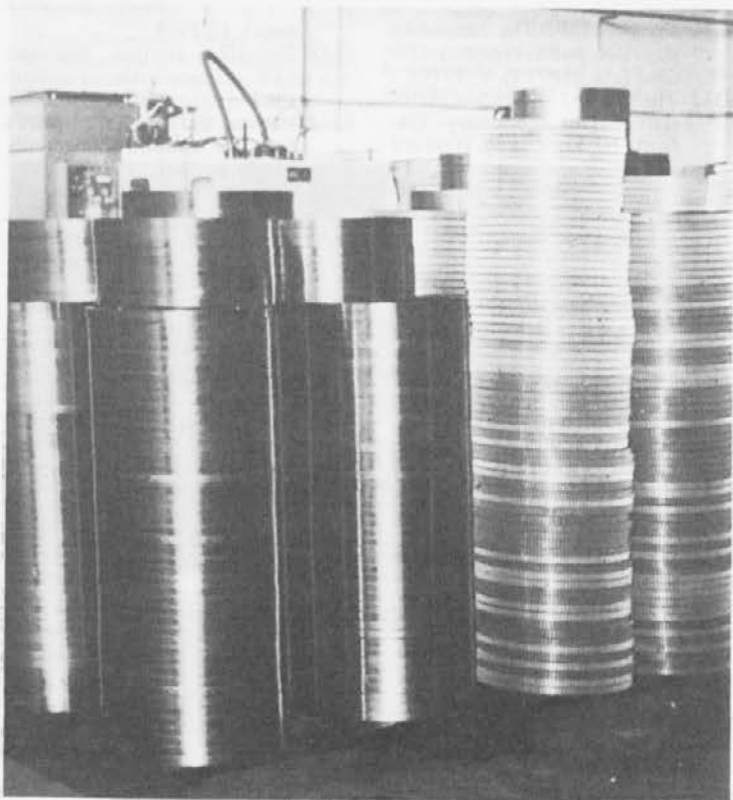
najbolj navadno korozijo, kjer še niti ni omembe vredne gostote kislin.

Vendar se ljudje ne damo kar tako premagati. Odkrili smo, da jeklo z 18 % mangana in 18 % kroma ravno tako odločno kot jekla 18/8 (18 % Cr, 8 % Ni) odbija korozijske požiralce jekel. Velja celo že jeklo z 18 % Mn in 10 % Cr.

Obstojnost avstenitnih jekel proti različnim korozijskim sredstvom pokaže, da z nikljem odlično povečamo obstojnost proti alkalnim (lužnatim) snovem, malo pa tudi proti neoksidirajočim. Krom varuje jekla pred oksidacijskim napadom in delno pred lugi. Molibden je odličen varuh samo pred neoksidacijskimi napadi, drugače odpo-ve. Volfram še kar dobro podpre obrambo pred neoksidacijskimi agresorji, pred drugimi je pa spremenljivega obnašanja.

Vrsto korozije in s tem zaščito pred njo določajo tudi kraj pojave, koncentracijske razlike, možne napetosti ali posledice varjenja. Tako poznamo vsaj štiri oblike korozije: splošnega, luknjičastega, napetostno podprtega in varilskega. Proti splošni koroziji zaležejo krom, nikelj in molibden (po vrsti v oksidirajočih, alkalnih oz. neoksidirajočih sredstvih). Luknjasti koroziji (pittingu) se zoperstavljata krom in molibden, napetostni nikelj in molibden. Napadov na toplotno učinkovane cone pa se ubranijo le tista nerjavna jekla, ki imajo zelo malo silicija, ogljika in dušika pa tudi nioba, ki ga sicer tako nujno potrebujemo, da nas varuje pred vročim pokanjem zvara med varjenjem. Zato moramo med varjenjem čim manj ogreti jeklo, da ne podpiramo škodljivih izločkov iz jeklenih zrn.

Mag. Franc Uranc



Venci

EKONOMSKI SLOVARČEK

MENICA

— vrednostni papir, izdan v zakonsko predpisani obliki, s katerim se oseba, ki menico izda (trasant), obveže, da bo v nekem roku plačal določeno vsoto denarja osebi, ki je o značena na menici (remitent), ali pa pozove tretjo osebo (trasat), da izvrši plačilo.

MORATORIJ

— ukrep države, ki za določen ali nedoločen čas ustavi odplačevanje vseh ali pa le nekaterih dolgov.

NELOJALNA KONKURENCA

— konkurenca, ki se izvaja z metodami, ki niso v skladu z obstoječimi predpisi in ustaljenimi poslovnimi običaji. Cilj takšne konkurence je, da s trga izrine ostale proizvajalce nekega proizvoda oz. da jih uniči.

OBRATNA SREDSTVA

— sredstva v materialni obliki, ki se v procesu proizvodnje v celoti porabijo (tudi storitev). Sem spadajo surovine, goriva, električna energija, drobni inventar ...

— sredstva v denarni obliki ali obliki vrednostnih papirjev (denar, menice, obveznice itn.)

OBVEZNICE

— so dolžniški vrednostni papirji, s katerimi dolжник prizna svojo obveznost, in ki upniku služijo kot dokaz za to obveznost dolžnika.

Obveznice upniku prinašajo vnaprej določene obresti, vendar pa le-ta nima pravice do soupravljanja kot pri delnici, pa tudi obresti so nižje kot dividende (v splošnem).

OSNOVNA SREDSTVA

— del poslovnih sredstev OZD, ki se ne potroši v celoti v enem procesu proizvodnje in ki svojo vrednost postopno prenaša na nove proizvode. Osnovna sredstva zajemajo stavbe, stroje, transportna sredstva, osnovno čredo, dolgotrajne nasade ... Ko OZD proizvod prodaja, se del prenesene vrednosti osnovnih sredstev zbira v posebnem skladu amortizacije, ki se kasneje uporabi za nakup novih osnovnih sredstev.

PARITETA

— je uradno določena zunanja vrednost denarja kot razmerje domače denarne enote nasproti tujim denarnim enotam, določa ga oblastni organ v narodnem gospodarstvu. Pariteto moramo ločiti od tečaja, ki je tržna vrednost denarja in se oblikuje na osnovi ponudbe in povpraševanja na tečajni borzi.

PRODUKTIVNOST

— proizvodnost pove količino izdelkov (storitev) ali tudi vrednost proizvodnje na delavca ali časovno enoto.

Produktivnost ugotavljamo predvsem zato, da se lahko primerjamo z drugimi OZD, da bi s primerjavo ugotovili, ali smo z našo produktivnostjo lahko zadovoljni ali ne. Predvsem je smiselna primerjava z OZD, ki proizvajajo enake ali podobne proizvode.

PROVIZIJA

— določen odstotek od vrednosti opravljenega posla, ki pripada posredniku za opravljeno storitev v bančnem ali trgovinskem prometu.

PROIZVODNI ODNOSI

— v procesu proizvodnje ljudje nujno stopajo v določene medse-

bojne odnose, ki jih imenujemo proizvodni odnosi. Vsaka proizvodnja je nujno družbena proizvodnja.

RABAT

— je procent popusta na vrednost, označeno v fakturi, ki ga prodajalec blaga odobri kupcu, če npr. ta plača pred dogovorjenim rokom ali pa kupi večjo količino blaga.

RENTABILNOST

— donosnost nam pove, koliko dohodka smo ustvarili z vloženimi sredstvi:

$$R = \frac{\text{dohodek}}{\text{vložena (angažirana, uporabljena) sredstva}}$$

REPRODUKCIJA

— je neprestano obnavljanje procesa produkcije. Proces proizvodnje mora v vsaki družbi potekati nepretrgano, saj je pogoj za preživetje ljudi. Poleg reprodukcije materialnih dobrin pomeni proces reprodukcije tudi reprodukcijo določenih družbenih odnosov. Poznamo razširjeno, enostavno in zoženo reprodukcijo.

SOLVENTNOST

— sposobnost OZD, da pravočasno in urejeno izpolnjuje svoje denarne obveznosti. (Lahko rečemo, da je solventnost likvidnost na dolgi rok.)

STAGNACIJA

— zastoj v ekonomskem razvoju neke države. Če se stagnaciji

pridruži še visoka inflacija, imenujemo tak pojav **stagflacija**.

TREND

— temeljna smer gibanja nekega ekonomskega pojava v časovnem obdobju.

URAVNLOVKA

— popolna enakost v razdelitvi in potrošnji ne glede na prizadevnost, znanje in rezultate posameznika.

VREDNOSTNI PAPIRJI

— pisna listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku. Uporabljamo jih za različne namene npr. kot kreditno sredstvo, kot instrument negotovinskega plačevanja ...

Samo Javornik

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8331 Brown, H. P.: The inequality pay. (Ist. publ. reprint). Oxford (etc.) 1977 (i. e. 1979)
- 8332 The Oxford — Duden pictorial english dictionary. Oxford; N. York 1986. (Oxford paperback reference)
- 8333 Zakon o sodnih taksah s takšno tarifo; tarifa za storitve pravne pomoči. (Lj) 1988
- 8334 Zakon o delovnih razmerjih: s komentarjem. Lj 1988. (Gospodarska založba)
- 8335 White, R. E.: An introduction to the finite element method with applications ... N. York (etc.) 1985. (A Wiley-Interscience publication)
- 8336 Socialist republic of Slovenia. Belgrade 1987
- 8337 Illustrated atlas of the world. (revised print.). Chicago (etc.) 1988
- 8338 Slovenski železarji za lepše okolje. V Lj 1988
- 8339 Mazzini, M.: Cliper. Lj 1988
- 8340 Hu, D.: Programmer's reference guide to expert systems. (Ist. ed., Ist. print.). Indianapolis, Indiana 1987
- 8341 Makek, V.: English for you. 9. izd., preračunano izd. Book 1. Zgb 1987
- 8342 Potočnik, V.: Trgovina v sodobnih tržnih razmerah. (I. natis). Lj 1988
- 8343 Statistika spoljne trgovine SFR Jugoslavije ... Bgd 1987
- 8344 Verona, E.: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. D. 1, 2. Zgb 1986
- 8345 Progres in machine learning. (Ist. publ.). Wilmslow 1987
- 8346 Vindšnurer, D.: NC in CNC v lesarstvu. Lj 1988. (Lesarska knjižnica; 21)
- 8347 Glavan, F. & I. Oman: Kadri in pravna ureditev kadrovske dejavnosti. Lj 1988. (Gospodarska založba)
- 8348 Ude, L.: Zakon o stanovanjskih razmerjih: s komentarjem in sodno prakso. Lj 1984
- 8349 Koželj, B. & D. Vuk: Splošna ekologija z varstvom okolja. (Mbr.) 1987
- 8350 Udovič, B.: Energija, društvo i okolina. Knj. 2., 3. Bgd 1988
- 8351 Aplinc, O.: Določevanje mobilnosti v feromolibdenu s svinčevio ionoselektivno elektrodo: diplomsko delo. Ravne 1988
- 8352 Kravarušić, M. & Z. Šimatović & D. Simić: Komentar zakona o prevozu opasnih materiala. Bgd 1987
- 8354 Strelec, V.: Plinarski priru-

- čnik. 4. prošireno i revidirano izd. Zgb 1988
- 8355 Fabinc, I.: Mednarodni ekonomski odnosi in mednarodna ekonomska ureditev. D. 1, 2, 3. Lj 1987
- 8356 Ribnikar, I.: Denarni sistem in denarna teorija. D. 1, 2, 3. Lj 1988
- 8357 Katalog uporednih oznaka kotrljajnih ležaja. 3., dopunjeno izd. Bgd 1988
- 8358 Strokovno posvetovanje Izo-braževanje delavcev v času gospodarske prenovе. (Lj 1988)
- 8359 Veselinović, D.: Devizno trgovanje v svetu in Jugoslaviji. Lj 1988
- 8360 O'Brien, S. K. Turbo Pascal: the complete reference. Berkeley, California 1988
- 8361 Gričar, J. & S. Piskar: Sistemski inženiring. Lj; Kr. 1988
- 8362 Simon, H. & M. Thoma: Angewandte Oberflächentechnik fuer metallische Werkstoffe. Muenchen & Wien 1985
- 8363 Rogers, D. F.: Procedural elements for computer graphics. (4th print.). N. York (etc.) 1988
- 8364 Radosavljević, Ž.: Armirani beton. Knj. 2. Bgd 1988
- 8365 Pregled baza podataka u SFR Jugoslaviji 1986/87. Zgb 1987
- 8366 Verbinc, F.: Slovar tujk. 8. izd. Lj 1987
- 8367 Računalniški slovarček. 2. izd. Lj 1987
- 8368 Klovár, M.: Računalniško oblikovanje in urejanje besedil. Lj 1988
- 8369 Dordević, B.: Rečnik industrijskih materiala. 2., ispravljeno izd. Bgd 1988
- 8371/15 Trstenjak, A.: Ko bi še enkrat živel. 2., popravljena izd. Celje 1986. (Družinska knjižnica; 15)
- 8370 Mihailidi, A. & M. Mihailidi: Hemijsko-tehnološki rečnik. 2., dopunjeno izd. Bgd 1985
- 8372 Zihel, S.: Kako se upremo alkoholu. Lj 1989. (Družinska psihološka knjižnica)
- 8373 Delavski sveti v odločanju. Lj 1989
- 8374 Schildt, H.: Advanced Turbo Prolog. Berkeley, California 1987. (Programming series)
- 8375 Kodek, D.: Organizacija in arhitektura računalniških sistemov. Lj 1988
- 8376 Virant, J.: Ugotavljanje zmogljivosti in vrednotenje računalniških sistemov. Lj 1988
- 8377/20 Trstenjak, A.: Človek končno in neskončno bitje. Celje 1988. (Znanstvena knjižnica. Nova serija; 20)
- 8353 Perovnik, V.: Vpliv modifikatorja FeSiR na lastnosti in strukturo sive litine: diplomsko delo. (S. 1.)

INOVACIJE

V JANUARJU IN FEBRUARJU 1989

TOZD JEKLARNA

Vinku Skarlovniku in Ivanu Pogorevcu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 4.770.864 din za obzidavo oz. izoliranje nape s termobetonom. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 53.009.600 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Dušanu Dravčbaherju in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 7.852.732 din za predlog, da se jeklo, izdelano v EOP in obdelano na VPPI, odlivi v format ingotov GFM2. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 477.223.505 din. Pri delitvi so udeleženi Dravčbaher s 60, Pavlič z 20 ter Lipovnik in Perič s 10 odstotki.

Petru Fajmutu, Alojzu Potočniku in Francu Paradižu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 6.075.575 din za zamenjavo lijakov z odpadnimi koki. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 110.706.540 din. Pri delitvi so udeleženi Fajmut s 70, Potočnik z 20 ter Paradiž z 10 odstotki.

Mariji Rozman in sodelavcem je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 10 % poprečnega OD, to je 128.720 din, za izdelavo kvalitet z uporabo lastnih odpadkov na VF pečeh. Pri delitvi so udeleženi Rozmanova s 40 ter Dravčbaher, Perič in Okrogelnik s 20 odstotki.

Janezu Polovšku in Alojzu Potočniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 7.374.485 din za uporabo odpadnih kobil K-15 za ostanek jekla. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 102.873.298 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Alenki Rodič, Janezu Kovaču in Stanku Petovaru je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 9.970.436 din za uvedbo kontroliranega ohlajanja ingotov nizko in srednje ogljikovih Cr-Ni-Mo jekel v izoliranih kamag paleh. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 262.617.457 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dušanu Dravčbaherju in Albinu Šternu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 80 % poprečnega OD, to je 1.157.430 din za ukinitev prehodnega hladilnika na 10 t EOP. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Francu Gostenčniku in Viljemu Štifterju je bilo dodeljeno četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 4.098.968 din za zamenjavo opeke za žilidni venec na ponovci 35 t. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 91.088.184 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Petru Periču in sodelavcem je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 110 % poprečnega OD, to je 1.818.820 din, za odpravo napake vara v hladnem pri jeklotitini 12 Mn in Pk, izdelanih na VFP. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Albinu Šternu in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 7.518.654 din za kontrolni regulator za opozarjanje proti prehitremu lomu elektrod. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 83.540.600 din. Pri delitvi so udeleženi

Štern s 55 ter Krapež, Robin in Žvirkart s po 15 odstotki.

Janezu Rancu in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 7.761.127 din za zmanjšanje porabe elektrod na 5 t elektro peč. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 193.810.134 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD VALJARNA

Sebastijanu Oblaku, Rudolfu Kotniku in Juretu Bričmanu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 3.907.069 din za izdelavo kovinskega zaboja za vroče ostanke gredic. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 86.823.750 din. Pri delitvi so udeleženi Oblak z 80 ter Kotnik in Bričman s po 10 odstotki.

Dušanu Posediju in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 11.198.623 din za spremembo tehnologije toplotne obdelave cementacijskih jekel. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 719.268.530 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 7,5 do 30.

Milošu Dretniku in Sebastijanu Oblaku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 180 % poprečnega OD, to je 2.102.774 din za rekonstrukcijo transporta odbrusa in praha pri brusilnih strojih Centromaskin. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Albinu Rečniku in Viljemu Irmanu je bilo dodeljeno nadomestilo v višini koristnega predloga, to je 10 % poprečnega OD, za izdelavo izolacijskih puš za zaščito valjencev v Allino peči. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Seadu Karadi in sodelavcem je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 16.766.210 din za spremembo kalibracije 3. ogrinjača za izdelavo gredic in profilov ter adjustiranje v jasilih po razrezu. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.243.965.341 din. Pri delitvi so udeleženi Karada, Hartman in Škalič z 20, Logar in Hladnik s 15 ter Glavica z 10 odstotki.

TOZD KOVAČNICA

Jožetu Merkacu in Zdravku Mlakarju je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 448.302 din za izboljšanje orodja za kovanje kolotov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.981.137 din. Pri delitvi sta udeležena Merkač s 60 ter Mlakar s 40 odstotki.

Stanku Rihterju je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 4.520.670 din za izboljšavo cirkulacijskega sistema za oljno emulzijo. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 103.343.300 din.

TOZD JEKLOVLEK

Jožetu Trokšarju in Antonu Godcu je bilo dodeljeno četrto pavšalno nadomestilo v višini 70 % poprečnega OD, to je 693.960 din za avtomatsko šaržiranje brusilnega stroja Centreles tip Malkus CM-35. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Anton Godcu in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 19.488.178 din za izdelavo jekla za

nerjavno elektrodno žico. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.825.338.363 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD KALILNICA

Stefanu Matavžu, Maksu Paradižu in Valentinu Bastlu je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 130 % poprečnega OD, to je 2.149.510 din za uvedbo novega načina plamenskega kaljenja srednjega pogona. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 23.166.780 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Beni Jelenu, Lovru Gorinšku in Ivanu Vravniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 2.350.736 din za spremembo tehnologije predgrevanja valjev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 26.119.285 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stefanu Matevžu, Maksu Paradižu in Valentinu Bastlu je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 130 % poprečnega OD, to je 2.149.510 din za uvedbo novega načina plamenskega kaljenja gredinjakov. Pri delitvi so avtorji udeleženi: Matavž s 70 ter Paradiž in Bastl s po 15 odstotki.

TOZD STROJI IN DELI

Mihu Hovniku in Matevžu Šmonu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 140.760 din za izdelavo naprave za vtiskavanje plastičnih čepov v osovino. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.128.022 din. Pri delitvi sta udeležena Hovnik z 80 ter Tomažič z 20 odstotki.

Petru Iršiču in Blažu Mlakarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 808.410 din za izdelavo priprave za stiskanje matic. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 17.964.669 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Mihu Hovniku in Matevžu Šmonu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 1.185.730 din za mehanizacijo vpenjanja pri vrtnanju spojk. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 26.349.550 din. Pri delitvi sta udeležena Hovnik z 80 ter Šmon z 20 odstotki.

Dragu Klemencu, Dragu Kokalu in Francu Repniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 13.161.640 din za zamenjavo brusne plošče na brusilnem stroju za zunanje brušenje. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.452.703 din.

trtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 542.705.664 din. Pri delitvi so udeleženi Klemenc s 50, Repnik in Kokal pa s po 25 odstotki.

Adiju Pustoslemšku in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 6.750.800 din za izdelavo centrirne šablone. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 190.364.804 din. Pri delitvi so udeleženi Pustoslemšek, Razdevšek in Erjavec z 28 ter Vočko s 16 odstotki.

Adiju Pustoslemšku in sodelavcem je bilo dodeljeno doplačilo prvega nadomestila v vrednosti 4.518.848 din za izdelavo diskov Ø 1600. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 106.598.520 din. Pri delitvi so udeleženi Pustoslemšek s 40, Kamnik s 25, Gnamuš Janko in Sušelj s 15 ter Senica s 5 odstotki.

TOZD TSD

Vladu Koletniku in Ivici Zmrzljaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.505.827 din za izdelavo priprave, ki občutno skrajša čas pehanja zob za čep 206. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 33.462.822 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Jožetu Havletu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 8.159.090 din za obdelavo blok odprtine s pogonom. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 90.656.610 din.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Romanu Poriju in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 41.246 din za zamenjavo asortimenta jekel za izdelavo segmentov za rafinatorske defibratorje. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 916.568 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 10 do 35.

Anton Gradišniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 802.400 din za termično obdelavo lamel. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.424.451 din.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Ivanu Gorinšku je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 400.740 din za izboljšavo tehnologije rezkanja ohišij kladiva CK-30. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.452.703 din.

Nadaljevanje na str. 16.



ZNANJE ZAŽIVI ŠELE Z DELOM

Izkušnje mlade metalurginje

Nihče si znanja ne pridobi brez truda, zato tudi nihče, kdor ceni sebe in svoj trud, ne mara svojega znanja zapraviti z usipanjem možganov in z lenarjenjem. Nikomur teh ni dovolj sij avreole, ki jim jo daje fakultetna diploma, temveč želijo svoje splošno znanje uveljaviti in oploditi z delom. Saj tudi nikomur ni prijeten občutek in tudi ne očiitek, da je odveč, nepotreben, neuporaben.

Priznati moramo, da takih očitkov na strokovnjake železarne leti kar precej. Pa je vprašanje, koliko njih samih je odgovornih, da so očitki kdaj tudi upravičeni. Kako se diplomant katerekoli stroke pri delu znajde in koliko potem lahko naredi za fabriko (glede na svoje v šolskem sistemu pridobljeno znanje), je namreč odvisno tudi od tega, kako ga v železarni sprejmemo in uvedemo v delo. Za primer navajamo izkušnje mlade metalurginje, dipl. inž. Silve Popič, višje raziskovalne delavke za predelavo jekla v RPT.

»Ko sem diplomirala na fakulteti za montanistiko, sem vedela, da obvladam določeno znanje,

hkrati pa sem se zavedala, da za praktično delo ne znam dovolj, saj si niti nisem predstavljala, kakšno delo me v železarni čaka. Na fakulteti te ne usmerijo v določeno stroko, o jeklarstvu npr. zveš zelo malo. Študiraš za posamezne izpite, ne pa, da bi osvojil znanje, ki ga boš potreboval za svoje delo.

Ko bi bilo več sodelovanja med železarno in fakulteto, ko bi se v železarni uveljavilo načrtovanje ka-



drov, bi bil lahko fakultetni študij bolj praktično usmerjen.

Na žalost tega ni, nihče te tudi ne vpraša, kaj bi v železarni rad delal, temveč te dajo tja, kjer je pač trenutno prostor. Mene so dali v službo za inovacije. Delo je bilo tu le malo povezano z mojo stroko. Čeprav je bila služba prvotno zamišljena tako, da bi bili njeni delavci vedno manj administratorji in vse bolj strokovni svetovalci pri inovacijah, se to v času, ko sem bila tam, ni zgodilo. V glavnem smo reševali prijave že izdelanih inovacij, torej administrirali. Sicer pa je sodelovanje pri nastajanju inovacij vprašljivo. Ker gre za denar, so ljudje nezaupljivi, če pa si ženska in še mlada, si še toliko težje pridobiš zaupanje. V taki službi bi bilo lažje delati ljudem z izkušnjami iz prakse.

V času pripravništva sem se torej s svojo stroko srečevala le ob pripravniški nalogi. Raziskovala sem prekaljivost jekel. Glede podatkov sem bila odvisna od kalilnice in metalografskega laboratorija, pri reševanju problemov pa sem bila bolj ali manj prepuščena sama sebi, saj moj mentor ni bil metalurg, ampak strojni inženir.

Pri takem sistemu pripravništva nastaja dvojna škoda. Utrpijo jo mladi strokovnjaki, ki iz začetne prakse ne potegnejo toliko, kot bi lahko, in bi za svoje nadaljnje delo tudi morali, ima pa jo tudi železar-

na, ker svoj strokovni potencial premalo izrazi.

Mlad strokovnjak se mora zgodaj uvesti v delo. Ne le, da tako sam hitreje napreduje v stroki, temveč ker tovarni tako lahko največ da, se čuti za tovarno koristnega in povezanega z njo. Po drugi strani strokovnjak, ki se čuti sposoben, pa nima možnosti, da bi se uveljavil z delom, gleda, da prekoslej najde delovno mesto, kjer bo svoje ambicije lahko uveljavil. Če ni povezan z delovno organizacijo, jo pač ob prvi priložnosti zapusti.

Zase lahko rečem, da sem imela srečo, ker sem se pridružila vseslovenski akciji »2000 novih raziskovalcev« in ker se je v akcijo vključila tudi Železarna Ravne. S tem se je obvezala, da bo priskrbel mladim raziskovalcem ustrezen delovni prostor. Zaprtila sem torej službo za inovacije in postala raziskovalka v tozdu RPT. Raziskujem jekla za grelne elemente in hkrati študiram na 3. stopnji metalurgije. Raziskovalno delo me veseli, hkrati pa upam, da bom svoje novo pridobljeno strokovno znanje lahko dobro izrabila v prid železarni.

Iz Silvinih izkušenj veje čisto jasen nauk: Storiti moramo vse, da bodo mladi strokovnjaki kar najhitreje vpregli svoje znanje, ga dopolnjevali in izrabljali pri delu. To bo v dobro njim in železarni — torej nam vsem.

Mojca Potočnik

Nadaljevanje s str. 15.

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 90.710 din za izboljšavo tehnologije obdelave gredi. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.015.782 din.

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 200.190 din za izdelavo tehnologije izdelave bata 385 01 013. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.448.730 din.

Francu Mesnerju je bilo dodeljeno nadomestilo v višini 10% povprečnega OD, to je 99.140 din za izdelavo vpenjalne priprave za struženje ohišja razvodnika.

Marjanu Lečniku in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 9.653.985 din za zamenjavo jekla OC70 s Cr53. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 515.157.820 din. Pri delitvi so udeleženi Lečnik s 70 ter Knez, Pšenik in Rodičeva s po 10 odstotki.

TOZD VZMETARNA

Vladu Mihinu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 2.178.470 din za spremembo tehnologije površinske zaštite vzmeti. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 49.753.726 din.

Ivanu Miheliču, Maksu Jelenu in Emilu Poriju je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 1.781.043 din za izdelavo orodja za krivljenje vezi za vzmeti. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 39.578.741 din. Pri delitvi so udeleženi Mihelič s 50 ter Jelen in Pori s po 25 odstotki.

Jožetu Mlinšku je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 40% povprečnega OD, to je 661.390 din za izdelavo nape za oddimljenje oljnih hlapov na gibljivi način pri stroju za kaljenje vzmetnih listov.

TOZD TRO

Ferdu Mazetu in Martinu Novaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 2.424.970 din za spremembo tehnologije izdelave nožev za Hannaco in Sipad. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 49.888.280 din. Pri delitvi sta udeležena Maze s 60 ter Novak s 40 odstotki.

Milanu Podojsteršku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 556.940 din za spremembo vrtnja izvrtin na krožnih žagah. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.376.340 din.

Ivanu Kosu in Mirku Kragelniku je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 409.678 din za izdelavo strojčka za signiranje svetrov moznicarjev. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.586.614 din. Pri delitvi sta udeležena Kos s 90 ter Kragelnik s 10 odstotki.

Boristu Kolarju in Martinu Novaku je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 110.032 din za izdelavo priprave za rezkanje sesterokotov na vpenjalnih glavah ART 3166. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.222.587 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Adolfu Potočniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 999.710 din za preureditev ostrobrusilnega stroja. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 22.215.800 din.

TOZD ARMATURE

Ernestu Tandlerju je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 2.396.720 din za spremembo programa na NC strožnicah. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 23.442.100 din.

Igorju Kosiju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 118.974 din za izdelavo trna, ki neposredno pospešuje brušenja ohišij. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.794.780 din.

Slavku Strmcniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 194.730 din za spremembo tehnologije struženja ohišja varnostnega ventila DN 200. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.327.440 din.

TOZD MONTER

Francu Glazarju, Viliju Polancu in Zvonku Goligrancu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 176.256 din za zamenjavo ILISIL spreja z mešano vrtnalno olja. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.958.400 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD KOVINARSTVO

Petru Ribiču in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.004.440 din za spremembo tehnologije barvanja žag UK2 130 in UK2 130 AP 700. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 25.023.401 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Karlu Podlesniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 2.371.500 din za spremembo tehnologije obdelave zobatih vencev različnih dimenzij. V

tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 52.700.000 din.

TOZD ENERGIJA

Vinku Gostenčniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 2.040.000 din za vgraditev koflinih vložkov v kaloriferje. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 46.533.350 din.

Antonu Vehovarju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 242.360 din za uvedbo izkoriščanja odpadne toplote N2 pri regeneraciji molekularnih sit v kisikarni. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.385.755 din.

Bojana Vrhovnik



Skrb za ljudi v stiski ne sme biti drugorazredna dejavnost

Iz poročila o delu Centra za socialno delo
Ravne na Koroškem v letu 1988

Povzetek

Družbena kriza se kaže tudi na področju socialnega varstva. Zožujejo se možnosti za dajanje strokovne pomoči skupini »drugačnih« ljudi, ki ponovno postajajo obrobna skupina v širši skupnosti. To so vedenjsko in osebnostno moteni odrasli, duševno in živčno bolni, mladi invalidi, ki so zaključili osnovno šolanje. Ostareli občani se bodo kmalu čutili odrinjeni, če ne bomo ustrezno rešili njihovih želja in potreb.

Kakovost življenja je bistveno slabša pri nas vseh. Boj za dodatni dinar in preživetje je kriv, da so otroci marsikje prepuščeni sebi cele dneve.

Center naj bi s povprečno 17 delavci širil preventivno delo v pogojih, ko za kurativne posege zmanjkuje sredstev, ko neki program krčimo na račun drugega. Ne dopustimo, da bi v ravenski občini, ki je gospodarsko razmeroma močna, naredili tri korake nazaj, namesto dva naprej. Skrb za ljudi v stiski naj ostane vsaj na doseženi ravni. Ker gre za ljudi, to ne more biti drugorazredna dejavnost.

Otroci in mladoletniki, prikrajšani za normalno družinsko življenje

Lani smo za 1067 otrok, ki odrasčajo v posebnih družinskih razmerah, zagotavljali ustrezno obliko varstva. 13 mladoletnikov brez staršev je bilo pod stalnim skrbništvom. Za 46 otrok in mladoletnikov smo urejali začasno ali posebno skrbništvo, za 11 vodili skrbstveno-hranilne vloge. V rejništvu je bilo povprečno 61 otrok in mladoletnikov.

Za otroke, rojene zunaj zakona, in otroke razvezanih staršev smo opravili te storitve: vodili smo 196 postopkov za priznanje očetovstva. Razveseljivo je, da večina mladih staršev živi v izvenzakonski skupnosti in so tako ustvarjeni pogoji za zdrav razvoj otroka.

Za 33 otrok smo urejali stike s staršem, ki ne živi z otrokom v družinski skupnosti.

Preživninsko varstvo smo zagotavljali 655 otrokom in mladoletnikom. Ob koncu leta je znašala preživnina komaj 60.000 din, zato je bilo sklenjenih 45 dogovorov o višji preživnini, sodišče pa je v 58 primerih odločilo višje zneske. Tako so v povprečju znašale preživnine v novembru '88 95.000 dinarjev.

Otroci in mladoletniki z motnjami v duševnem in telesnem razvoju

Spremljali smo 114 otrok in mladoletnikov, ki so vključeni v organizacije za usposabljanje, VVZ ali v domači oskrbi. V letu 1988 je bilo na novo evidentiranih 22 otrok z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju.

48 otrok in mladoletnikov je bilo v oskrbi organizacij za usposabljanje, 11 pa v rejniških družinah. Stroške oskrbe je v pretežni meri poravnala Občinska skupnost socialnega skrbstva, delno pa starši s prispevki k oskrbnini.

Veliko zadržev je bilo v letu 1988 pri zaposlovanju teh lažje duševno prizadetih fantov in deklet z osnovnošolsko izobrazbo. Vrata delovnih organizacij so se zaprla tudi za njih. Zato so se usposabljali v Delavnici pod posebnimi pogoji v Črni. Tako so začasno vključeni v primeren program in pridobivajo potrebne delovne navade in spretnosti. Če zaposlovanje v delovnih organizacijah ne bo možno, bo potrebno čimprej realizirati zamisel o ustanovitvi invalidskih delavnic.

Otroci in mladoletniki z motnjami v vedenju in osebnosti

Za 175 otrok in mladoletnikov smo nadaljevali obravnavo iz leta 1987. Med letom smo prejeli 203 nove ali ponovne prijave: 11 otrok in mladoletnikov z asocialnim vedenjem, 12 otrok prestopnikov, mlajših od 14 let, in 180 mlajših oziroma starejših mladoletnikov.

Posebno je izstopalo veliko število kršiteljev cestnoprometnih predpisov. Teh je bilo kar 148 (42 več kot v letu 1987). Ob tem pojavu, ki je razumljiv z vidika razposajenosti in nepredvidljivosti najstnikov, ko se postavljajo z motorjem in drzno vožnjo, se sprašujemo, koliko se zavedajo odgovornosti za ta dejanja in posledice starši, ki jim to omogočajo in dopuščajo.

Kaznivih dejanj je bilo pol manj kot leto poprej (44). Prevladovala so tatvine, poškodovanje tujih stvari in nasilniško vedenje. Sodišče je štirim določilo strožji nadzor skrbstvenega organa, enega je napotilo v disciplinski center, dva pa v vzgojni zavod.

Vedenjsko in osebnostno motene odrasle osebe

V obravnavi je bilo 51 oseb, ki se zaradi posebnosti svojega vedenja in motene osebnosti ne zmogajo in ne znajo prilagajati zahtevam okolja in ne spoštujejo dogovorjenih družinskih norm. Med njimi je bilo v letu 1988 19 delinkventov, 18 oseb z asocialnim vedenjem, 13 alkoholikov in 1 narkoman. Večina jih je potrebovala pomoč pri zagotavljanju minimalnih eksistenčnih pogojev (hrana, obleka), nekaterim smo pomagali pri urejanju bivalnih pogojev in iskanju dela. Rezultati obravnave so zaradi osebnostnih lastnosti in stila življenja teh ljudi silno skromni in kratkotrajni.

Spremljali smo prevzgojo 19 občanov, ki so na prestajanju zaporne kazni ali so se vrnili iz kazensko poboljševalnih zavodov in rabili pomoč pri vključevanju v normalno okolje. Najtežje je osebam brez družine. Nekateri ostanejo zaradi dolgotrajne odsotnosti brez zaposlitve, številni celo brez bivališča. Motivacija teh ljudi za razreševanje svojih problemov je šibka. Zaradi družbene krize pa so tudi objektivne možnosti za premagovanje ovir, s katerimi se srečujejo, iz dneva v dan manjše.

Izkazalo se je, da so v veliko oporo tem osebam prostovoljni delavci — sve-

tovalci. V letu 1988 so imeli 4 zaposleniki svetovalce, 2 odnosa sta zaključena, 2 pa še trajata.

Invalidne odrasle osebe

V letu 1988 smo obravnavali 191 odraslih invalidnih oseb. Najbolj številna je bila skupina duševno in telesno prizadetih, skupaj 105, 56 je bilo duševno in živčno bolnih, ostali so slušno prizadeti oziroma slepi. Večina jih je v domači oskrbi, 15 je vključenih v delavnico pod posebnimi pogoji, 39 je varovancev posebnih socialnih zavodov.

V letu 1988 je pridobilo status invalida še 6 odraslih. Trenutno ima ta status 89 telesno in duševno prizadetih oseb. Tako imajo zagotovljeno minimalno socialno varnost.

Varovanci posebnih socialnih zavodov prejemajo denarno pomoč v obliki plačila ali doplačila oskrbnih stroškov v zavodu. Kar 26 invalidnih oseb je pod skrbniškim varstvom.

Poseben problem predstavljajo duševno bolni, ki jih psihiatrične ustanove niso pripravljene sprejeti ali jih hitro odpuščejo. V domačem okolju pa zaradi svoje drugačnosti ogrožajo sebe in svoje najbližje.

Odrasle osebe, stare nad 65 let

Skupaj je bilo obravnavanih 430 ostarelih oseb (34 manj kot leto prej). Med njimi je bilo 196 ogroženih zaradi pojavov, ki spremljajo staranje, 181 telesno in kronično bolnih ter 50 takih, ki so brez družinskega varstva (živijo sami).

Najbolj ogroženi odrasli so se odločili za zavodsko varstvo, vseh namestitvev je bilo 37.

V domski oskrbi splošnih in posebnih socialnih zavodov je bilo med letom povprečno 139 oseb. 59 oskrbovancev socialnih zavodov je zaradi premajhnih lastnih dohodkov prejemalo denarno pomoč v obliki plačila ali doplačila stroškov oskrbe.

V drugi polovici leta so se potrebe po domskem varstvu močno povečale in je bilo čakaajočih naraslo na 29. Vsi bi nujno potrebovali oskrbo v zavodu, saj so brez sorodnikov oziroma potrebni kontinuirane intenzivne medicinske nege.

Zavod v Črnečah je zaseden, zato je čakalna doba za prejem zelo dolga. Drugi bližnji zavodi naših občanov ne sprejemajo več, ker komaj pokrivajo la-

stne potrebe. Ker bo l. 1990 predvidoma potrebovalo zavodsko varstvo 180, l. 1995 pa 240 občanov, se je nujno treba lotiti gradnje doma za starejše občane v ravenski občini. S tem bomo tudi zagotovili pogoje za izvajanje dnevnega varstva ter organizacijo pomoči na domu. Ta ni zažvela, saj je le malokdo pripravljen sprejeti obveznost pomagati ostarelim in onemoglim. Pomoč pri laični negi na domu je bila nudena 42 starejšim občanom.

Druge odrasle osebe

Različne storitve smo opravili za 583 odraslih oseb. Pred sklenitvijo zakonske zveze se je 112 parov udeležilo širšega programa predzakonskega svetovanja.

S 60 zakonskimi pari smo opravili pred razvezo zakonske zveze svetovni razgovor. Čeprav se je večina zakoncev odločila za razvezo, so se ob pomoči svetovalca uspeli dogovoriti o zadevah, ki se nanašajo na oskrbo in vzgojo otrok po razpadu družine. Kot običajno pa je v dobri polovici primerov bilo potrebno spremljanje razmer po razvezi in pomoči staršem pri izvajanju starševske vloge.

Zakonci oziroma partnerji, ki so se znašli v konfliktnih odnosih, so v večji meri kot prejšnja leta iskali pomoč svetovalcev. Svetovali smo 62 zakoncem in 68 partnerjem v izvenzakonski skupnosti. Ugotavljamo, da je pomoč v obdobju, ko medsebojni odnosi še niso sovražni, bolj uspešna. Pogoj je aktivno sodelovanje obeh partnerjev v svetovalnem procesu.

54 občanom smo pomagali pri iskanju zaposlitve, 198 pa pri reševanju stanovanjskih problemov.

Materialno ogroženi posamezniki in družine

Izvajali smo postopke za uveljavljanje pravice do družbene pomoči otrokom, delnega nadomeščanja stroškov stanarin in ogrevanja, različnih pomoči v socialnem skrbstvu in oprostitvev doplačila k cenam zdravstvenih storitev.

Pomoči so se dodeljevale po merilih SaS in sklepih ter usmeritvah SIS. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bilo delo strokovne službe posebno v zadnjih dveh mesecih '88 močno ovirano, občani pa razočarani in nezadovoljni.

Primerjalni podatki o številu dodeljenih denarnih pomoči
v letu 1987—1988

Vrsta denar. pomoči	del. nad. stanar.	del. nad. ogrev.	den. pom. otrokom v N. otrok	edini vir prež.	dopol. vir prež.	zač. den. pom.	enkrat. den. pom.	rejn.	oskrba v organ. za uspos. ali soc. zav.	oprost. dopl. zdrav. stor.
leto										
1987	365	261	2.599	28	95	6	82	57	112	948
1988	499	324	2.264	22	88	16	85	47	129	1162
indeks 87=100	136	124	87	78	93	266	104	82	115	123

Povprečna družbena pomoč otrokom v decembru je znašala 25.579 dinarjev, edini vir preživljanja 204.410 dinarjev, dopolnilni vir preživljanja 68.254 dinarjev in rejnina 337.690 dinarjev. Mesečna oskrbnina v zavodskem varstvu je v povprečju dvakrat višja.

Lani je prejemalo različne vrste denarnih pomoči 1674 družin ali posa-

meznikov ali 18 odst. več kot leto prej.

Denarno pomoč je prejemala vsaka peta družina v občini, povprečno po dve vrsti denarne pomoči. Med prejemniki družinskih pomoči je bilo kar 51 odst. delavskih družin, ki z rednimi prejemki enega ali obeh staršev ne zagotovijo ravni socialne varnosti svoji štiri- ali petčlanski družini.

40 odstotkov je upokojskih družin, večina jih ima le eno pokojnino. 9 odstotkov je oseb brez rednih lastnih dohodkov in so v celoti odvisni od socialnovarstvenih pomoči (dobra polovica je mladih, brezposelnih).

Vodja centra
Zmaga Prošt

OB DNEVU ZDRAVJA

Zdravje in bolezen sta dva ključna pojma, ki nas spremljata vse življenje; od tega zavisi osebna sreča in v veliki meri tudi standard — tako osebni kot družbeni.

Za zdravje in bolezen imamo mnogo definicij, bolj ali manj obsežnih in bolj ali manj strokovnih. Meni je posebno všeč misel znane pisatelja Krleža, ki je neke napisal: »Bolezen je vse, kar boli.«

Boli pa nas veliko — tako siromaštvo, neznanje in nemoč, kot bogastvo (ko nas je strah, da ga izgubimo oziroma se neskončno pehamo, da bi ga obdržali in povečali). Posebej še boli krivica. Tudi zavist »peče«, kot rečemo. In potem je tu še telo s svojimi organi in množico bolezni. Vse skupaj pa je čudovita snov za pogovore. Opis svojih težav drugim že sam po sebi prinese neko olajšanje. Pa o znanih in sosedih! Več vemo o njihovih boleznih kot o čemerkoli drugem. Tako smo navajeni, človek je vendar družbeno bitje in o nečem se je vendar treba pogovarjati.

Kaj pa zdravje? Zakaj se raje ne pogovarjamo o pozitivnem zdravju, o dobrem počutju? Zakaj se ne pogovarjamo o tem, kaj storiti (in kaj stori sosed) za boljše zdravje? Zakaj znanec nima rane na želodcu, ciroze jeter in zakaj sosed ne boli glava? Naše največje bogastvo je namreč to pozitivno zdravje, tako za posameznika kot za družbo.

Poslanica generalnega sekretarja svetovne zdravstvene organizacije za leto 1989 se zato glasi: »Govorimo o zdravju.«

Zdravje naj bi bilo predvsem blaginja človeka z normalno zgradbo in funkcijo telesa, z možnostjo izobraževanja in dela, ki bi mu nudilo duševno in materialno zadovoljstvo.

Osnovo za vse to dobimo ob rojstvu, potem pa začnejo delovati zunanji vplivi — naravni (iz oko-

lja), socialni (v zvezi s človekovim življenjem v družbi) in psihosomatski, ki opredelijo, kako bo človek reagiral na prejšnje. Pravilna izraba ugodnih vplivov in pravilno varovanje pred neugodnimi nam bosta omogočila zdravo življenje.

Pot torej poznamo. Začeti pa je treba zgodaj — že z izbiro ustreznega partnerja, oblikovanjem harmonične družine, z zdravim prehrano bodoče mamice in rojstvom zdravega otroka. Del odgovornosti nosita torej bodoča starša. To prevečkrat pozabljamo. Za vsak klic je potrebno šolanje, le oče ali mati postaneš kar tako. Pa se le zamislimo: ali ni roditi otroka in ga vzgajati eden najtežjih in najbolj odgovornih »poklicev«? Odgovornost staršev ostaja tudi, ko svoje že opravljajo vzgojni in učni procesi v vrtcu in šoli. Še vedno je najmočnejši vpliv pač zgled doma. In ta zgled naj otroka usmerja v pridobivanje navad za krepitev zdravja, za pogumno spopadanje s problemi in za boj proti negativnim vplivom okolja.

Zdravstvena služba je s svojimi preventivnimi programi že pregnala nekdanje težke bolezni otroštva in druge omilila. Higienski režim v šolah išče najboljše rešitve za odpravo škodljivih vplivov v šoli. Medicina dela pospešeno odpravlja škodljivosti na delovnem mestu in išče načine, kako postaviti pravega človeka k pravemu delu in kako prilagoditi delo, da ne bo škodilo zdravju.

Komunalna higiena odpravlja škodljive vplive iz naselij, ekološka zavest je priborila ostre predpise o varstvu zraka, zemlje in vod (žal jih zaradi našega siromaštva še ne uporabljamo dosledno), skratka, družba kot celota poskuša ustvariti zdrave pogoje za življenje.

Prispevajmo svoje še sami. Res nimamo vsi novih in zdravih sta-

novanj. Toda storimo vsaj to, kar se da. Red v stanovanju, ki bo preprečil nezgodo, zračenje, primerno ogrevanje itd. so stvari, ki jih lahko dosežemo. Podobno je z obleko. Ne more biti vedno nova, tudi prav po modi ne, mora pa biti vrenu in času primerna. Spodnje perilo pa naj le bo bombažno. Zračno je in toplo — pa še prekuhava se lahko.

Zdrava prehrana je eden največjih dejavnikov zdravja. Tu tudi največ grešimo. Naraščanje standarda nas je ogrozilo tudi s pretiranim zauživanjem hrane, padanje standarda grozi s pomanjkanjem, vedno pa nas spremlja nepravilna izbira živil. Okrog dve tretjini dnevnih potreb naj bi pokrili z ogljikovimi hidrati (kruh, testenine, krompir, riž), približno eno petino naj bo maščob in prav toliko beljakovin. Nikakor pa ne pozabimo na zelenjavo in sadje. Znan angleški pregovor pravi, da nas jabolko na dan ščiti pred obiskom zdravnika.

Predvsem mladi morajo dobiti dovolj beljakovin (meso, jajca, sir) za pravilno rast. Pretirani odmiki od teh pravil pa vedno škodijo, tudi pri mesu. Ob tem pa je važna še pravilna porazdelitev dnevnih obrokov. Eno tretjino potreb naj pokrijeta zajtrk in dopoldanska malica, 40 % kosilo in 30 % še popoldanska malica in večerja.

Da mora biti hrana neoporečna, sveže pripravljena, servirana in pojedena s čistimi rokami itd., najbrž

ni treba poudarjati. Množične »zastrupitve« s hrano so po navadi bolezni umazanih rok. Tudi umivanje zob nam je že prešlo v navado, ali ne?

Naslednji važen dajavnik zdravja je način življenja. Delu naj sledi počitek in razvedrilo. Zelo pomembno je zdravo spanje, zato si ga ne skrajšujemo s ponočevanjem na zabavah ali pred televizorjem. Prosti čas pa izrabimo za aktivno rekreacijo na svežem zraku. Ob tem seveda upoštevajmo svojo aktivnost pri delu — rekreacija naj to aktivnost dopolnjuje, naj razbremeni organe, ki pri delu trpijo, in bolj obremeni tiste, ki so pri delu neaktivni. Delo na vrtu ni pravo nadomestilo za rekreacijo, dosti boljši so tek, plavanje in hoja.

In kaj lahko še storimo? Izognimo se cigaretom, pljuča nam že dovolj zastruplja nečist zrak. Alkohol spremenimo v kulturni dodatek prehrani. Tako nam bo koristil in še trezno glavo bomo obdržali. Treznost pa rabimo za premagovanje vsakodnevnih težav, za uspeh pri študiju in delu, za pomiritev strasti v teh razburkanih časih, za sprejemanje kulturnih dobrin in za harmonijo v družini, kjer raste nov rod naših potomcev in željno vpija dobre in slabe zgleds.

In ko se srečamo, ne vprašajmo, kaj te boli, ampak: »Kaj si storil za svoje zdravje?«

dr. Franc Ivartnik,
spec. socialne medicine

SOS za sladkorno bolne



Kot smo poročali v zadnji lanskii številki Informativnega fužinarja, od lani deluje na Ravnah samostojno društvo sladkornih bolnikov. Prostore ima v zdravstvenem domu na Ravnah, vodstvo društva pa si prizadeva povezati vse, ki so oboleni za to boleznijo, in njihove bližnje, njim in tudi drugim pa posredovati kar največ vednosti in znanja o tej bolezni, predvsem o pomoči sladkorno bolnim. Ti naj bi kot razpoznavno in informativno znamenje nosili verižice z obeskom SOS. Obesek je v resnici medaljon, v njem je zložena z bistvenimi podatki o lastniku, o njegovi bolezni in z navodili, kako mu pomagati. Ker se pri težjih oblikah sladkorne bolezni lahko zgodi, da oboleni nenadoma pade v nezaved tudi sredi ceste, je v življenjski nevarnosti, če ljudje ne vedo, kako mu je treba pomagati, ali ga celo obravnavajo kot pijanca. Zato si društvo za sladkorno bolne prizadeva, da bi vsi težji bolniki nosili obesek SOS in da bi kar največ drugih ljudi vedelo, kaj to znamenje pomeni. Ne smemo pozabiti — gre za življenje.

M. P.



KULTURA

PROGRAM KULTURNEGA ŽIVLJE- NJA DELAVCEV ŽELEZARNE RAVNE ZA LETO 1989

Ob načrtovanju programa delavcev Železarne Ravne za leto 1989 smo upoštevali osnovna izhodišča za doseganje želenih poslovnih rezultatov in skrajno porabo možnih, a potrebnih finančnih sredstev. Upoštevali smo interese delavcev, ki so nam znani iz raziskave, ter dodatne izkušnje iz preteklega leta. Prednostno bomo obravnavali področje knjige in dela z bralci ter poskušali organizirati čimveč kvalitetnih kulturnih dogodkov v programu prireditev za leto 1989.

Dejavnosti

I. Dejavnosti na področju knjige in bralne kulture

II. Dejavnosti na glasbenem in gledališkem področju

III. Dejavnosti na likovnem področju

IV. Dejavnosti na področju izobraževanja in informiranja

V. Program prireditev v letu 1989

I. Dejavnosti na področju knjige in bralne kulture

1. Pri nadgradnji razdeljevalnice hrane pri Valjarni bomo vztrajali pri prostorih za potrebe oddelka splošnoizobraževalne knjižnice.

2. Prizadevali si bomo pritegniti med redne bralce čimveč železarjev.

3. Ob delovanju splošnoizobraževalne knjižnice bomo uvedli različne oblike dela z bralci.

4. Spodbujali bomo delo skupine literatov in jim mentorsko pomagali.

5. Čim pogosteje bomo s pomočjo knjižarne Mladinske knjige v naših jedilnicah ponudili v prodajo knjige vseh naših založb.

II. Dejavnosti na glasbenem in gledališkem področju

1. Prizadevali si bomo, da se bo čimveč delavcev vključilo v glasbeni abonma sezone 1989/90. Nakup vstopnic bomo organizirali in regresirali.

2. Skupno z ZKO Ravne si bomo prizadevali organizirati samostojne kvalitetne glasbene prireditve ter našim delavcem nakupe vstopnic regresirali.

3. Prizadevali si bomo, da se bo čimveč naših delavcev vključilo v gledališki abonma sezone 1989/90. Nakup vstopnic bomo regresirali.

4. Glasbenim in gledališkim skupinam, kjer delujejo naši delavci, bomo organizacijsko in strokovno pomagali pri njihovem delu.

5. Posebno organizacijsko pomoč bomo nudili Pihalnemu orkestru ravnskih železarjev, ki se bo letos udeležil svetovnega prvenstva v Holandiji.

III. Dejavnosti na likovnem področju

1. Prizadevali si bomo, da se bodo delavci, ki imajo smisel in veselje za likovno izražanje, vključili v Društvo koroških likovnikov.

2. V naših jedilnicah bomo pripravili čimveč kvalitetnih likovnih razstav.

3. V avgustu bomo organizirali slikarsko kolonijo železarne Ravne '89.

4. V organizirane izobraževalne likovne kolonije bomo skušali vključiti čimveč naših delavcev — slikarjev.

IV. Dejavnosti na področju izobraževanja in informiranja

1. Na republiški seminar v Radovljico bomo poslali tri animatorje kulture.

2. Našim delavcem, ki se že dolgo ukvarjajo z amatersko kulturo, bomo omogočili udeležbo na specializiranih seminarjih ZKOŠ, in sicer:

- za gledališko področje (2)
- za glasbeno področje (4)
- za klubsko dejavnost (1)

3. S tedenskimi obvestili po oglasnih deskah bomo skušali delavce sprotno informirati o kulturnih dogodkih v kraju in občini.

V. Program prireditev v letu 1989
A. Prireditve v železarni in kraju

1. Slovenski kulturni praznik 8. februar bomo počastili s promennadnim koncertom naše godbe po železarni.

2. V počastitev dneva žena bomo pripravili kulturni program.

3. V aprilu bomo v sodelovanju z RTV Ljubljana organizirali tradicionalno javno radijsko oddajo — Srečanja na Ravnah — Ajde da se družimo.

4. Zadnji delovni dan pred 1. majem bo po železarni izveden promenadni koncert naše godbe.

5. Ob prvomajskem srečanju že-

lezarjev na Ivarčkem jezeru bomo organizirali celodnevni kulturni program, v katerem bodo sodelovale skupine naših delavcev — animatorjev.

6. Za dan vstaje 22. julij bomo organizirali na Ivarčkem jezeru kulturni program s sodelovanjem enega kvalitetnih ansamblov.

7. V sodelovanju z ZKO Ravne bomo poskušali organizirati koncert komornega ansambla SLOVENICUM pod vodstvom Uroša Lajovica ter našim delavcem nakup vstopnic regresirali.

8. Ob koncu leta bomo organizirali kulturni program in obdaritev otrok naših umrlih delavcev.

9. Konec leta se bomo na kulturni prireditvi srečali z našimi upoko-jenci.

B. Sodelovanje naših delavcev na prireditvah SOZD SŽ

Ob tem programu pa bo treba v tem letu računati še na možnost, da bomo organizirali in izvedli mednarodni kiparski simpozij FORMA VIVA. Vse, kar je vezano za to akcijo širšega družbenega pomena, bo treba še doreči.

Ves ta program bo možno realizirati, če bodo odobrena ustrezna finančna sredstva v SSP. Za akcije, kot je odpiranje oddelka splošnoizobraževalne knjižnice, udeležba našega pihalnega orkestra na svetovnem prvenstvu in mednarodni kiparski simpozij FORMA-VIVA, pa bo treba finančna sredstva zagotoviti dodatno iz drugih virov.

Program je potrdil tim za kulturo Železarne Ravne na seji 6. februarja 1989.

Referent za kulturo
Mirko Angeli

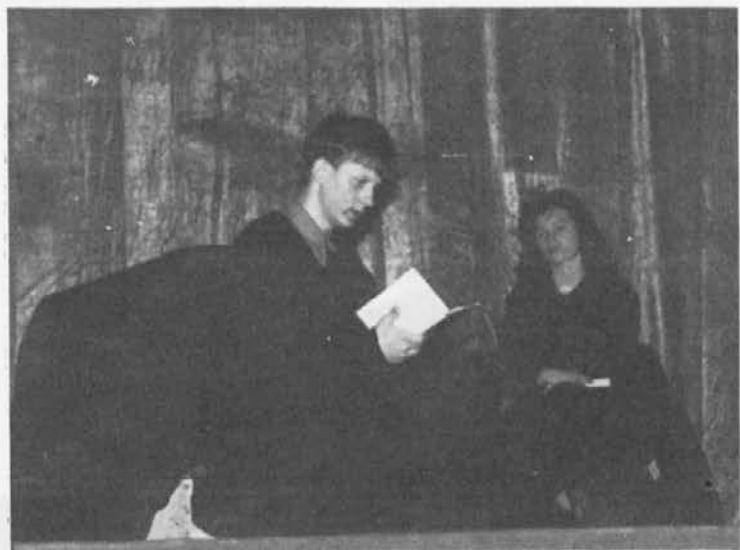
NA RAVNAH PREGLED GLEDALIŠKE DEJAVNOSTI '88/'89

Sredi marca je ravska ZKO izpeljala vsakoletno občinsko gledališko revijo. Na njej je sodelovalo šest skupin. Najboljše so se po oceni selektorja Bojana Čebulja iz Maribora med mladinci odrezali gimnazijci, med odraslimi pa igralci KUD Bratstvo in Združene gledališke skupine DPD Svoboda Mežica-Prevalje, in se bodo maja v Ptuj udeležili področne revije.

Letos se je po dolgem času družbi bolj ali manj stalno nastopajo-

lija Strela in Dramska skupina KUD Strojnska Reka pod vodstvom Helene Merkač z Anouilhovim Orkestrom.

Novosti v reviji v primerjavi z lanskim letom niso bile očitne, mogoče samo ta, da sta bili kar dve dramski besedili izvorni, izpod peres režiserjev samih. To kaže na pomanjkanje ustreznih gledaliških tekstov, kar je večni problem teatrov. Zato pravijo, da je s srečno



čih pridružil Rudi Mlinar z leško skupino, ki je predstavila Mlinarjevo delo *Temni trenutki*, stari znanci na reviji pa so bili: gimnazijci-recitatorji pod mentorstvom prof. Mirana Kodrina, gimnazijci-igralci, s satiro iz srednješolskega življenja SŠTNPVVZ; ki jo je napisala in režirala prof. Silva Šešel, KUD Bratstvo z Dürenmattovimi Fiziki pod vodstvom poklicnega režiserja Jana Jankoviča iz Zagreba, Združena gledališka skupina Prevalje-Mežica z igro Alenke Goljevšček Lepa Vida '88 ali Otrok, družina, družba v režiji Vi-

roko pri izbiri besedila že pol uspeha predstave zagotovljenega.

Za občinsko srečanje odraslih in mladinskih gledaliških skupin '89 velja zapisati še, da je razveseljiva številna rast dejavnosti, kar pa ne velja za otroške skupine. Samo ena je živa v občini, na Prežihovi šoli pod vodstvom tov. Eveline Krivec, pa ne le v občini, vse do Maribora ni bilo skupine, s katero bi se lahko pomerila s predstavo Sapramiške.

H. M.

KULTURNA KRONIKA

Ob osmem marcu so bile kulturne prireditve v vseh krajih v občini, v manjših zaselkih večinoma povezane z družabnim večerom in plesom.

V železarni je bila tiste dni v jedilnicah odprta prodajna razstava slik članic Društva šaleških likovnikov iz Šoštanja, proslava za delavke železarne in druge občanke pa je bila 7. marca popoldne v športni dvorani pri Osnovni šoli Prežihov Voranc. Ker je bilo nastopajočih (Vres, harmonikarji, vrtec) tudi tokrat skoraj več kot poslušalk na tribuni, bi kazalo razmisliti, ali ima pomen take akademije v prihodnje sploh še prirejati. Bi bilo predrago o tem, kaj hočejo za 8. marec, vprašati ženske same?

9. marca so v likovnem salonu na Ravnah, ob igranju učencev glasbene šole, odprli razstavo svojih del likovni pedagogi občine Ravne.

Stojan Brezočnik je predstavil svojo značilno figuraliko »v črnem« v tehniki tempere. Beno Kumprej je razstavil vrsto stiliziranih krajin v olju in pastelu, Bronislava Gajšek nekaj tihožitij (risbe in pasteje), Irena Črnovšek pa troje batikov. Andrej Grošelj in Vasja Hribernik ustvarjata kot slikarja in kot kiparja. Slikata oba tihožitja, medtem ko kipari Grošelj v lesu, Hribernik pa dela s siporeksom.

Kakor je pobuda, da so naši likovniki predstavili svojo ustvarjalnost v takem okviru, nadvse hvale-

vredna in je razstava vzbudila tudi veliko zanimanje, je hkrati škoda, da je bila pripravljena tako na hitro, saj bi bila sicer lahko vsebinsko še bolj zaokrožena in bolj nova.

9. in 10. marca je bila v Titovem domu na Ravnah občinska revija odraslih in mladinskih gledaliških skupin. O tem pišemo posebej.

17. marca je KUD Bratstvo na Ravnah uprizorilo Dürrenmattove Fizeke v režiji Jana Jankoviča iz Zagreba.

21. marca je bil v Druženem domu na Prevaljah umetniški večer. Komorni orkester Slovenicum z dirigentom Urošem Lajovcem in akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja sta predstavila dela Martinija, Allegrija in Mozarta. Skupno z vokalnimi in instrumentalnimi solisti sta pripravila dokaj številnim poslušalcem resničen glasbeni užitek.

Od 27. marca do 4. aprila je bila v jedilnici ob valjarni prodajna razstava slik akademskega slikarja Štefana Potočnika iz Ljubljane.

Od 30. marca do 1. aprila je bilo v Slovenjem Gradcu 19. srečanje lutkovnih skupin Slovenije. Ravensko občino je na srečanju predstavljala lutkovna skupina OŠ Miloša Ledineka Črna. Pod vodstvom Jože Praprotnik je predstavila igrice Svetlane Makarovič Taca Muca.

M. P.

PESMI IZ TEME

Predstavitev pesniške zbirke Bena Zagrnika

V Osrednji koroški knjižnici. »Dr. Franc Sušnik« na Ravnah so 23. marca slovesno predstavili pesniški prvenec Bena Zagrnika *Raztrešeni začarani krog*.

Beno Zagrnjak je Korošec, doma iz Kotelja. Na Ravnah je obiskoval gimnazijo, v Ljubljani je študiral politologijo na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Po diplomu se je zaposlil na RTV kot analitik radijskega programa. Dosegel je visoko izobrazbo in poklic, čeprav ga od predšolskih let spremlja tema. Prebolel je namreč meningitis in pri šestih letih izgubil vid. Čeprav ni moč reči, da je njegov svet zato svet teme, je vendar tudi iz njegovih pesmi čuti, da jih je ustvaril nekdo, ki dojema svet drugače kot večina nas, ki ga gledamo z zdravimi očmi. On presoja svet, razmerja in sebe v njem z notranjimi očmi, z nekim posebnim čutom in jasnim spoznanjem.

Njegov pesniški svet ni barvit, ni-ansiran — v njem so ostra razmer-

ja med črnim, črnosivim in belim, žarečim; njegov pesniški svet ni mil, lep, je svet črno-sive podgane na smetišču Indije Koromandije in boja za preživetje, je svet občutljivih medčloveških odnosov, kjer pesniški subjekt vedno znova išče



pot iz začaranega kroga s spoznanjem in voljo, da je treba preživeti in iskati vedno nove možnosti, iskati rešitev v človeškosti, kot npr. »... vesolje se svinčeno krči v kepo /ki mi je bila vržena v obraz /neslišno padam/ neslišno treskam ob čeri /naravnost v žgoč objem/ ki rešuje kri ledenenja /v tisto purpurno dvozlitje dveh čisto novih rek...« (Običajne sanje).

Kot je povedal ravnatelj knjižnice Janez Mrdavič, ki je pesniško zbirko predstavil, je Zagrnjak vsebinsko plat svojih pesmi tudi oblikovno utemeljil, saj je sicer aritmične pesmi obarval z ustrezno vokalno asonanco, v kateri prevladuje samoglasnik krika, stiske — i.

Na slavnostni predstavitvi pesmi, ki jih je naš hotuljski rojak izdal v samozaložbi, je zapel mešani pevski zbor Hotuljci, igrali pa so instrumentalisti in učenci glasbene šole Ravne, in to dokaj številnemu občinstvu.

M. P.

PESMI DELAVCA

VRNI SE DOMOV

Vstopamo v vrtnice, v nemir. Drhtita večer in ljubezen in nekje na Ponte Rossu oči moje Svetlane sijeta kot dve sonci.

Sklonjena, krhka, rožnata lezeš pod kožo, lezeš v podzemlje sveta.

Nevarna in nežna krčiš prste, za prgišče drobiža ponujaš telo.

Nad lasmi se je razsulo tuje modro nebo in drhtijo večer, ljubezen, življenje.

Vrni se domov, Svetlana!

LIST NA REKI

Postoj, sladko bitje, ki me polniš s hrepenenjem, prgišče nežnosti.

Nada, draga, vem, da si življenje, ničevost, prva kaplja dežja, ki ubija poletje. Bodi reka,

zaspana glava cveta, bodi trenutek resničnosti.

Zazibaj z ljubeznijo začaranih in toplih mojih štirideset stebel.

Ratomir Ilić

REKREACIJA IN ŠPORT

ALPSKO SMUČANJE

Naša reprezentantka Katjuša Pušnik je uspešno zaključila minulo sezono. V zadnjem slalomu za svetovni pokal v Shigakogenu na Japonskem je osvojila 14. mesto in se tako uvrstila na 10. mesto v končnem seštevku slaloma za svetovni pokal. V skupnem seštevku vseh disciplin je bila Pušnikova z 39. točkami na 31. mestu.

V bolgarskem Borovcu je bil veleslalom za evropski pokal. Uvrstila sta se tudi smučarja Fužinarja Čebulj na 38. in Čuješ na 41. mesto. Na slalomski tekmi se nobenemu od koroških smučarjev ni uspelo uvrstiti. Čebulj, Čuješ in Žagar so nastopili tudi na finalni tekmi evropskega pokala v Jasni na Češkoslovaškem. Tudi tu so bile njihove uvrstitve skromne, še najbolj se je uvrstil Dušan Žagar na 24. mesto v veleslalomu. 20. marca so vsi trije odšli na odsluženje vojaškega roka.

V marcu je bilo smučišče na Soriški planini eno redkih v Sloveniji, kjer je bilo mogoče ob skromnih snežnih razmerah pripraviti razna smučarska tekmovanja. Najprej je bila veleslalomski tekma za mlajše pionirje in pionirke za pokal coca-cola. Igor Zagernik je bil 5., Evgen Veselko pa 7. Na isti progi so nastopili tudi starejši pionirji — Dejan Rodošek, Fužinar, je osvojil 2., Primož Pustoslemšek, Mežica, pa 4. mesto.

Na Soriški planini je bilo 11. in 12. marca tudi vsakoletno tekmovanje za pokal Loke. Tokrat se je zbralo 181 pionirjev in pionirk iz 9 držav. Solidne uvrstitve so dosegli tudi mladi koroški smučarji: Pustoslemšek je bil 6. v veleslalomu med st. pionirji, Zagernik 8. v slalomu med ml. pionirji ter Veselko 12. v veleslalomu med ml. pionirji. Lep uspeh je v marcu dosegel tudi Mitja Kunc iz Črne, sicer član naše A mladinske reprezentance in kandidat za nastop na mladinskem svetovnem prvenstvu, ki bo na Aljaski. Na odprtem prvenstvu Nizozemske, tekmovanje je bilo v avstrijskem Ebnju, je Kunc zmagal na dveh veleslalomih, v slalomu pa se je uvrstil na 4. mesto.

Na Soriški planini je bilo tudi republiško prvenstvo mlajših pionirjev. Tekmovalci Fužinarja so se v veleslalomu uvrstili takole: 9. Mateja Kraševac med pionirkami, 4. Veselko in 9. Zagernik med pionirji.

PLAVANJE

Na pripravah republiške pionirske reprezentance v Cerknem je bilo tudi osem plavalcev in plavalk Fužinarja.

Na tekmovanju ob koncu priprav je odlično plavala Breznikarjeva, zlasti na 800 m kravl in 100 m hrbtno. V obeh nastopih je prepričljivo zmagala, izkazala pa se je tudi Saša Kovač na 100 m hrbtno. Mlajši pionirji in pionirke so takčas nastopili v Mariboru, kjer so od Ravenčanov dobro plavali zlasti Simon Guzej, Matjaž Čepelnik in Lea Stalekar. Med pionirkami sta se izkazali Danica Štern in Maja Hižak.

Od 3. do 5. marca je bilo v Splitu državno kadetsko prvenstvo. Prijetno je presenetil fužinarjev plavalec Matjaž Medvešek, ki je postal državni prvak v disciplini 100 m prsno s časom 1:09,82.

Odlični je bil tudi na 200 m prsno in 400 m mešano, obakrat je bil 2., na 200 m mešano pa 6. Levarjeva je bila 7. na 200 m hrbtno, Fink 9. na 200 m hrbtno ter Dolinšek prav tako 9. na 100 in 200 m delfin. Ravenčan Božikov (Tri-

glav) je osvojil na omenjenem prvenstvu tri medalje.

Pri Fužinarju brzokone raste nov rod nadarjenih mladih plavalcev in plavalk, ki že krepko posegajo po visokih uvrstitvah na republiških in tudi državnih prvenstvih. V ospredju je seveda Eva Breznikar, ki nas vsako leto prijetno preseneti s kopico doseženih rekordov in s številnimi odličji na najpomembnejših tekmovanjih. Ob njej pa se v ravnem klubu poraja še kopica mladih plavalcev pod vodstvom trenerjev Pšeničnikove, Črešnarjeve in Ježa, ki bodo kmalu zapolnili nastalo vrzel po odhodu nekaterih starejših tekmovalcev.

Omembe vreden je bil nastop skupine plavalcev Fužinarja na pionirskem republiškem prvenstvu v Cerknem, 11. in 12. marca. Ravenčani so osvojili ekipno 3. mesto za Ljubljano in Triglavom. V posamičnih nastopih so plavalci Fužinarja osvojili kar 25 medalj, od tega 14 zlatih, 3 srebrne in 8 bronastih. Največji delež je prispevala Breznikarjeva, ki je osvojila kar 11 zlatih odličij, poleg tega pa je izboljšala še državni rekord za pionirke na 200 m mešano. Ob njenih imenitnih dosežkih pa ne smemo zanemariti uspeha njenih klubskih tovarišev in tovarišic, saj so medalje osvojili še Čejeva, Kovačeva, Prosenčeva ter Hribernik in Naglič.

Na zimskem državnem prvenstvu za člane in mladince v Zagrebu od 17. do 19. marca sta nastopila tudi Breznikarjeva in Medvešek. Mlada, še ne 12-letna Ravenčanka je ponovno zablestela z odličnim plavanjem, saj je izboljšala kar tri državne pionirske rekorde in osvojila celo bronasto medaljo med članicami na 200 m prsno. V mladinski konkurenci je bila Eva dvakrat prva ter 3. in 4. Medvešek je bil 4. in 6. med mladinci in dvakrat uvrščen v B finale med člani.

ROKOMET

Spomladanski del prvenstva v slovenskih rokometaških ligah se je pričel 11. marca. Start obeh ravnenskih ekip, ki nastopata v I. republiški ligi, je bil neuspešen, saj so tako igralci kot igralke Fužinarja v prvih treh kolih izgubili.

Posebej so razočarali fantje glede na to, da so imeli sila ugoden razpored in za nasprotnike ekipe iz spodnjega dela lestvice. Rezultati: Fužinar—Bakovci 21:22, Črnomelj—Fužinar 27:20, Fužinar—Krško 25:26. Ravenčani so po 14. kolu zadnji na lestvici. V naslednjih dveh kolih so nastopili v Šoštanju in »doma« v dvorani v Slovenj Gradcu s Prulami.

Rokometašice Fužinarja so se v prvih kolih nadaljevanja prvenstva srečale z ekipami, ki se potegujejo za naslov prvakinja. Prav zato točk v tekmah proti Mlinotestu in Iskri doma ter z Burjo v Škofijah ni bilo mogoče pričakovati.

Rezultati: Fužinar—Mlinotest 16:30, Burja—Fužinar 19:16 in Fužinar—Iskra 23:26. Igralke trenerja Zabukovca so trenutno uvrščene na 10. mesto med 12. ekipami. V 15. kolu so Ravenčanke nastopile v Novem mestu, v 16. kolu pa v Slovenj Gradcu proti Itasu Kočevje.

ODBOJKA

Odbojkarji Fužinarja so v marcu prikazali boljše igre in bili uspešnejši kot na startu drugega dela prvenstva enotne republiške lige. Pričakovano so bili poraženi le v Brezovici proti ekipi, ki bo bržčas osvojila naslov prvaka, v ostalih treh tekmah pa so zmagali. Rezultati od

15. do 18. kola: Fužinar—Stavbar MTT 3:1, Brezovica—Fužinar 3:1, Fužinar—Partizan ND 3:2, Agropod Ljutomer—Fužinar 2:3. Po 18. kolu so ravnenski odbojkarji uvrščeni na 3. mesto na lestvici.

V naslednjih dveh kolih so odigrali tekmi proti Mislinji doma in gostovali v Kočevju.

Fužinarjeve odbojkarice so igrale v sila spremenljivi formi, ki pa je brzokone posledica pomanjkljivih treningov. Tako so doma dvakrat izgubile proti objektivno slabšima ekipama. 4. marca proti Krimu iz Ljubljane z 1:3, teden dni pozneje pa še v Rogozi s 3:1. V naslednjih dveh kolih so popravile slab vtis z zmaga proti Mislinjčankam doma in v Ljubnem, obakrat je bilo 3:0 za Fužinar. Po 16. kolu so bile igralke Fužinarja uvrščene na 3. mesto, v zadnjih dveh kolih pa so igrale v Celju in kasneje na Ravnah z ekipo Kopra Cimosia.

V drugih republiških ligah so prvi mesti osvojili odbojkarji Mežice in odbojkarice Palome Branika iz Maribora, ki bosta od jeseni dalje zaigrali v enotni slovenski ligi.

KEGLJANJE

Prvenstvo v slovenskih kegljaških ligah je bilo sklenjeno 25. marca. Kegljavke Korotana bodo tudi prihodnjo sezono nastopale v enotni republiški ligi. Odločilno zmago, ki je pomenila obstanek v ligi, so Prevalčanke zabeležile proti Izoli doma, kasneje pa so premagale še mariborski Konstruktor. Rezultati: Korotan—Izola 2339:2178, IPOZ Rudar—Korotan 2391:2300, Korotan—Konstruktor 2361:2344 in Triglav—Korotan 2402:2311. Proti Izoli je bila najboljša Sabljarijeva s 414 keglji, v Trbovljah Polovšakova 401, proti Mariborčankam Petkova 407 in v Kranju znova Štefka Polovšak, ki je podrla 408 kegljev. Naslov republiških prvakinja je pripadel ekipi Adrije iz Ankarana, iz lige pa sta izpadli Kamnik in Izola.

Kegljavke Fužinarja in Slovenj Gradca imajo enako število točk po konča-

nem prvenstvu v II. republiški ligi — vzvod. Tako bo o naslovu prvakinja odločalo dodatno medsebojno srečanje na nevtralnem kegljišču. Zmagovalke iz tega dvoboja se bodo uvrstile v I. republiško ligo. Sicer pa so bile Ravenčanke, ki so celo prvenstvo vodile, v zadnjem kolu presenetljivo poražene na Ravnah z EMO II in tako zapravile lepo priložnost, da se direktno uvrstijo v višji rang tekmovanja. Rezultati zadnjih treh kol: Fužinar—Šentjur 2406:2208, Impol—Fužinar 2246:2405 in Fužinar—EMO II, 2405:2454. Proti Šentjuru in Impolu je bila najboljša Ciglerjeva, proti Celjankam pa Merkačeva.

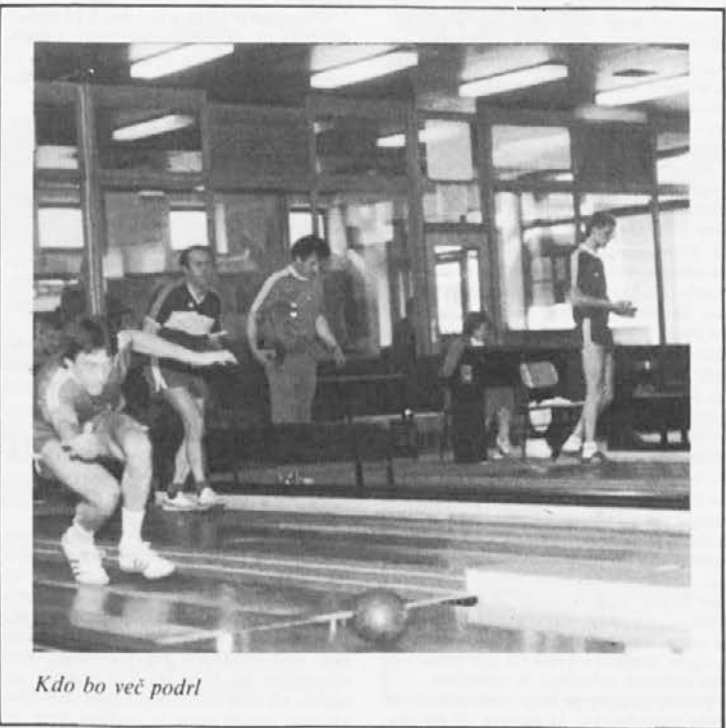
Fužinarjevi kegljači so pristali na 4. mestu v II. republiški ligi, naslov prvaka pa je pripadel ekipi Radenske. V zadnjih treh kolih so Ravenčani dvakrat zmagali, proti Trboveljčanom in proti Krškemu, izgubili pa so v Preboldu. Rezultati: Fužinar—Rudar 5210:5136, Tekstilna—Fužinar 4960:4892 in Fužinar—Krško 5260:5165. Najboljši je šesterki Fužinarja so bili: proti Rudarju Mlakar 913, proti Tekstilni Belaj 858 in proti Krškemu Paradiž 889 kegljev.

Društvo inženirjev in tehnikov je izvedlo tekmovanje v kegljanju. Pri ženskah je zmagala Silva Cigler pred Majdo Voler in Natašo Vavč, pri moških pa Peter Šetina pred Marjanom Uršičem in Franjom Kebrom. Pri mešanih dvojicah sta bila najboljša Vavčeta in Šetina.

NAMIZNI TENIS

Velenjčani so pripravili selekcijski turnir najboljših mladincev in mladink severovzhodne regije Slovenije. Nastopilo je 34 igralcev in igralk namiznega tenisa iz sedmih klubov. Od Ravenčanov so se uvrstili: Tušek v prvi skupini na 2. in Rožič na 3. mesto, Miklavc v tretji skupini na 1. in Štimnikar na 3. mesto. Med mladinkami je bila Krojsova iz Radelj tretja.

Ivo Mlakar



Kdo bo več podrl

KEGLJAČI STROJEV IN DELOV — NAJBOLJŠI V OBČINI



Med delavci v Strojih in delih je veliko zanimanje za zimske in letne športe. Precej se jih aktivno ukvarja s športno rekreacijo. Najbolj zagnani in uspešni med njimi so kegljači.

Svoje moštvo so sestavili že pred leti, ko je bilo na Ravnah na razpolago samo še zasebno kegljišče pri Lečniku. Ko je bilo zgrajeno kegljišče v Druženem domu na Prevaljah, je ekipa Strojev in delov že sodelovala v občinski super ligi. Odtlej kegljači tega tozda posegajo po najvišjih mestih v občinski A-ligi. Slabši kot četrti še niso bili. Zaradi uspehov in možnosti (novo kegljišče na DTK) je zanimanje za ta šport v tozdu še naraslo. Zdaj imajo dve ekipi: druga se je že v drugem letu delovanja uvrstila v A-ligo. Letos sta kegljaški moštvi Strojev in delov dosegli največji uspeh doslej — dvojno zmago v spomladanskem delu prvenstva.

Razumljivo je, da tak uspeh ne pride sam od sebe, marveč le s trudom. Vodja in duša kegljačev v Strojih in delih Blaž Mlakar je poudaril, da njegovi fantje športno rekreacijo jemljejo nadvse resno in zelo redno hodijo na treninge. So edini, ki imajo v času, namenjenem za rekreacijo tozda, vedno zasedene po štiri staze kegljišča na DTK. Želijo si, da bi tako ostalo še naprej in da bi ohranili tudi ves svoj entuziazem, ki jim daje voljo, da si z delovnimi akcijami in z lastno članarino zagotavljajo sredstva za kegljaško dejavnost. Pa še eno želijo imajo: Da bi se jim pridružile tudi ženske ljubiteljice kegljanja. Predvsem srečanja z ekipami drugih tovarn bi bila tako popolnejša in prijetnejša.

M. P.

OBČNI ZBOR PD RAVNE

V soboto, 18. 2. 1989, smo ravenski planinci imeli občni zbor. Bila je torej priložnost, da pregledata preteklo delo in se pogovorimo o prihodnjem.

Poročilo, ki ga je podal dosedanji predsednik društva Pavel Stropnik, je obsegalo celotno delovanje društva, dopolnil pa so ga še posamezni načelniki odsekov. Iz poročil posebej izstopa zaskrbljenost zaradi velikega upada aktivnosti mladinskega odseka, ki ga je spremljal tudi osip članstva v pionirskih in mladinskih vrstah. Precejšen del poročil je bil posvečen tudi vzdrževanju in obnovi koč na Naravskih ledinah. Morda je najbolj optimistično izzvenelo poročilo alpinističnega odseka: alpinisti se imajo s čim pohvaliti.

Razprava bi lahko bila nekoliko obširnejša, saj so se poleg gostov, ki so pozdravili naš zbor, oglašali le redki planinci. Vseeno pa je razprava pokazala, da črnogledost poročil ni bila najbolj na mestu, ker se ravenski in koroški planinci lahko z marsičim tudi pohvalijo. Še vedno namreč veljamo za občino z največjim odstotkom organiziranih planincev, in ker vsi v glavnem hodimo tudi v hribe, pomeni, da je pri nas veliko organiziranih obiskovalcev in ljubiteljev gora. S tem moramo biti zadovoljni, manj pa smo lahko zadovoljni z odnosom obiskovalcev gora do narave. Za vzgojo za pravilen odnos do narave bo treba še veliko storiti. Največ zaleže vzgoja pri mladem človeku, zato je bila kritičnost in zaskrbljenost nad padcem števila mladih planincev najbolj na mestu. Društvo ima večje število odraslih planinskih vodnikov in izrečen je bil predlog, da bi za vodenje mladine v hribe angažirali tudi njih, saj ni pričakovati, da bi društvo v kratkem povečalo število aktivnih mladinskih vodnikov.

Precej govora je bilo tudi o koči in njeni posodobitvi, ki zastaja. Je pa res-

nica tudi ta, da mežiško planinsko društvo gradi koč na Grohatu (staro je odnesel plaz) in zanjo smo morali združiti moči tudi ravenski planinci. Koče se gradijo za obiskovalce hribov in predstavljajo torej tudi ta koč pridobitev za vse planince, ki zahajajo na Raduho. Prav gotovo pa bomo z najbolj potrebnimi deli na naši koči vendarle morali začeti, le nestrpnost pri tem ne bo koristna.

V razpravo so se s pozdravi in dobri mi željami vključili naši gostje: predsednik Planinskega društva Prevalje in predstavnik društva iz Bazovice pri Trstu in Goraždu.

Komisija za sklepe je zaradi že omenjene redkobesednosti navzočih imela sorazmerno težko delo, da je iz razprave izluščila predlog sklepov, ki jih je obljubila posredovati v javnost s pomočjo Informativnega fužinarja. Sklepi so:

- najpomembnejša naloga je okrepiti delo mladinskega odseka in ponovno oživiti planinsko dejavnost na šolah

- skrbeti za vzgojo mladinskih planinskih in planinskih vodnikov in mentorjev planinske vzgoje

- negovati stike s SŠTNPU in šolo Jurčevega Drečka in jima nuditi planinsko koč za organiziranje šole v naravi

- negovati stike s soslednjimi društvi in pobratenima društvoma v Bazovici in Goraždu

- organizirati izletniško dejavnost tako, da bomo enakomerno spoznavali domače kot tudi tuje gore

- spodbujati obiskovanje transverzala

- razvijati gospodarsko dejavnost na koči

- obnavljati in markirati planinske poti

- skrbeti za propagandno dejavnost društva, obveščanje in splošno planinsko vzgojo

- v vsako dejavnost vključiti tudi ekološki vidik

Izvolili smo nov upravni odbor in druge organe društva. Z aktivnim delom v odboru je prenehalo osem dose-danih članov. Na zboru jim je bila izrečena zahvala za vse, kar so naredili. Prepričani smo, da bodo ob potrebah pripravljeni priskočiti na pomoč in da se bomo še pogosto srečevali na naših planinskih poteh.

Maks Večko

TENIŠKI KLUB RAVNE V PRETEKLOSTI IN PRIHODNOSTI

Resno delo kluba se je dejansko pričelo v letu 1986, ko smo priredili prve tečaje tenisa za mladino in odrasle in ko smo v sezoni 1987 prvič nastopili tekmovalno v III. republiški ligi. Tekmovanja smo se udeležili predvsem zaradi popularizacije rekreativnega igranja tenisa na Ravnah. Tekmovalni rezultati so nam bili drugotnega pomena, saj smo igralci sami, iz svojega žepa, fi-

nancirali in pokrivali stroške igranja. Kljub temu smo v sezoni 1988, po dveh sezonah v III. ligi, dosegli drugo mesto, s tem pa smo napredovali v II. republiško ligo, ki pa ima precej bolj zahtevne igralske in finančne pogoje. Naš največji problem je, da se v II. republiški ligi zahteva kot osnovni pogoj igranje najmanj na treh igriščih. Nekatere korake smo sicer že sproti v tej smeri, vendar

pa je to premalo, kljub temu da že precej časa dokazujemo polno zasedenost igrišč in da je število interesentov za igranje tenisa ogromno.

Zato se tudi tukaj obračamo na vse, ki bi lahko pomagali pri akciji za dve novi teniški igrišči. Z dvema dodatnima igriščema bi nekako pokrili interes rekreativnega in delno tudi tekmovalnega tenisa na Ravnah.

Poleg tega se v II. republiški ligi igra šest posameznih iger in tri dvojice, kar pomeni dodatne stroške igranja, ki pa jih igralci iz lastnega žepa ne bodo mogli več pokrivati. Tako se postavlja vprašanje smiselnosti igranja v II. republiški ligi, glede na to, da nimamo skoraj nobenih pogojev. Kljub temu smo se v vodstvu kluba sporazumeli o nastopanju v II. ligi, da dokažemo, da se tudi samo z veseljem do igre da doseči dobre rezultate.

Poleg nastopanja tekmovalcev v II. ligi bomo tudi letos organizirali tečaje tenisa, tako začetne kot nadaljevalne. Prirejali bomo tudi turnirje za člane in članice, za dvojice in pare ter za mladince in pionirje. Le tako bomo lahko zbrali nekaj skromnih sredstev za delo kluba v sezoni 1989.

Predsednik Teniškega kluba Ravne
Matic Tasič

KARATE

Karate klub iz Radovljice je konec januarja priredil seminar za trenerje, inštruktorje in tekmovalce pod vodstvom dr. V. Jorga. Med 50 udeležencev je bilo 10 naših članov. Na koncu je bil demonstracijski turnir, na katerem je zmagal naš član Ivan Mravljak, ki je opravil tudi izpit za 2. DAN.

18. 2. 1989 je bil v Rušah karateistični turnir, na katerem je sodelovalo 9 ekip iz Slovenije in Hrvaške. V katah je Roman Breznik osvojil 4. mesto, Bojan Breznik pa 9.

11. 3. 1989 je bilo v Mariboru republiško prvenstvo v borbah. Iz našega kluba so sodelovali Rafko Morn, Milan Mravljak in Mustafa Omerović.

18. 3. 1989 je bilo v Ljubljani republiško prvenstvo za člane v teški in superlahki kategoriji. Iz našega kluba sta sodelovala Bojan Breznik in Damijan Obreten. Ta je le za pol točke izgubil v kvalifikacijah za polfinalne boje.

6. maja 1989 bo Karate klub Ravne priredil prvenstvo Slovenije za mladince v absolutni kategoriji v katah posamezno in ekipno. Tekmovanje bo v športni hali OŠ Prežihov Voranc na Ravnah s pričetkom ob 11. uri. Vabljeni! R. Breznik

ŠAH

V nadaljevanju hitropoteznega prvenstva za pokal Fužinar '89 so bili na turnirjih 27. 2. in 13. 3. doseženi naslednji rezultati:

Na 4. turnirju je med 16 igralci zmagal Marko Vrečič s 13 točkami pred Nikom Rističem, 12. Herbertom Komarico 11, Jankom Štimnikarjem 11 in Alojzom Salamunom, prav tako 11 točk.

Naslednji turnir je bil podobno obiskan, najuspešnejši pa je bil podobno ob 10,5 točke. Za njim so se zvrstili Andrej Erjavc 10, Marjan Uršič 9,5 ter Vrečič, Hrovatič in Jurčan — vsi z 9 točkami.

Šahovski klub Fužinar je 2. marca organiziral tudi občinsko ekipno prvenstvo za pionirje in pionirke. V konkurenci mlajših pionirjev in pionirk ter starejših pionirk je v vseh kategorijah brez boja zmagala osnovna šola Koroški jeklarji, medtem ko so se pri starejših pionirjih pojavile ekipe z vseh osnovnih šol v občini. Brez izgubljenega dvoboja so zmagali mladi šahisti z osnovne šole Prežihovega Voranca na Ravnah. Za zmagovalno ekipo so igrali Pešl, Ferk, Čreslovnik in Jevtič. MV

KADROVSKA GIBANJA

od 21. 2. do 20. 3. 1989

Dne 20. 3. 1989 je bilo v železarni zaposlenih 6809 delavcev, to je 45 delavcev manj kot pretekli mesec, predvsem zaradi vpoklica v JLA in upokojitev, nekaj pripravnikov pa nismo uspeli zaposliti po uspešno končanem pripravništvu. Vedno več je tudi prerazporeditev iz ene v drugo temeljno organizacijo.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Medvešek Aljoša, strojni tehnik — iz JLA.

JEKLIVARNA — Kotnik Janko, metalurški tehnik, Mori Miroslav, mehanik obd. strojev — iz JLA; Krebs Peter, livarski modelar — iz tozda Vmetarna.

VALJARNA — Videršnik Vinko, žerjavovodja — mirovanje pravice; Jert Samo, valjavec — iz JLA; Čivčić Rajko, voznik mot. vozila — iz tozda Vmetarna.

JEKLOVLEK — Kaker Albin, ključavničar, Špegu Janez, topilec — iz tozda Pnevmatični stroji.

STROJI IN DELI — Gošar Dimitrij, mehanik obd. strojev — iz JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Hartman Branko, strugar — iz JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Aldžić Izet, kovinostругar — iz tozda Valjarna; Kogelnik Robert, voznik mot. vozila — iz tozda Jeklovleka.

VZMETARNA — Kovačić Željko, NK delavec, Verhovšek Rajko; NK delavec — oba iz tozda Jeklovleka.

TRO — Špes Silvo, Kos Jolanda, str. livarka-jedrarka — iz tozda Jeklovleka; Špegu Janko, strugar — iz tozda Pnevmatični stroji.

ETS — Pur Robert, obr. električar — iz JLA; Jelenko Dragica, strugarka — iz tozda Jeklovleka.

SGV — Poberžnik Edvard, mehanik obd. strojev — iz JLA.

PII — Zabev Ivan, strojni tehnik — iz JLA.

RPT — Mihlin Jerneja, strojni tehnik — iz tozda TSD; Brinar Anton, valjavec — iz tozda Pnevmatični stroji.

KSZ — Majerič Stanislav, dipl. inž. strojništva, Pačnik Jožica, dipl. inž. metalurgije, Mrdavič Igor, dipl. inž. elektrotehnike, Mirčak Vido, inž. metalurgije, Krajnc Andreja, ekonomistka — vsi pripravniki iz šole.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Jezernik Jože, ponovčar, Paradiž Franc, kontrolor — dosežena pokojninska doba; Zoletić Faik, žerjavovodja — sporazumno.

JEKLIVARNA — Vidovič Mira, izdelovalka jeder, Antlejš Bojana, obratni tehnik, Božank Olga, brusilka — potek delovnega razmerja za določen čas; Gostenčnik Franc, polnilec bunkerjev — dosežena pokojninska doba; Zoletić Nusreta, brusilka, Kramar Niko, polnilec bunkerjev — sporazumno; Štruc Danijel, rezalec — izključen; Krivograd Alojz, modelni mizar, Skuk Marjan, ročni brusilec, Tamše Janez, Pori Dušan, avtogena rezalca — vsi v JLA; Špes Silvo, ročni oblikovalec, Kos Jolanda, pripravljalka peska — v tozda TRO; Kogelnik Robert, brusilec — v tozda Pnevmatični stroji; Kovačić Željko, izsekovalec, Verhovšek Rajko, sestavljalac in sušilec jeder — v tozda Vmetarna.

VALJARNA — Županc Franc, brusilec — dosežena pokojninska doba; Rožič Franc, žerjavovodja, Žunko Aleksander, odpremnik — invalidska upokojitev; Gregor Stanislav, strugar armatur — v JLA; Aldžić Izet, brusilec — v tozda Pnevmatični stroji.

KOVAČNICA — Teržan Jožica, evidencičarka — dosežena pokojninska doba; Hovnik Marjan, Iskrač Branko, Kompan Robert, kovači — v JLA.

JEKLOVLEK — Naveršnik Simona, Kavtičnik Damjana, metalurški tehničar, Pšeničnik Alenka, Gnamuš Helena, Korošec Irena, oblikovalke kovin — potek pripravništva; Matičko Anton, transportni delavec — v JLA; Jelenko Dragica, strugarka — v tozda ETS.

TSD — Mori Rupert, transportni delavec — v JLA; Mihlin Jerneja, tehnična risarka — v tozda RPT.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Lah Tone, rezkalec — v JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Britovšek Franc, nastavljalac revolveric — dosežena pokojninska doba.

Ob izgubi moža, očeta, brata in dedka

BERTIJA VALENTARJA se iskreno zahvaljuje vsem za izraze sožalja in za pomoč medicinskemu osebju Koroškega zdravstvenega doma pri lajšanju njegove bolezni.

Hvala vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, posebej njegovim bivšim sodelavcem iz Valjarne, govorniku Edvardu Klepu za poslovilne besede, godbi za žalostinke in g. župniku za opravljeni obred. Žalujoči žena Hela, sin Ivan z družino, sin Bojan, hči Vlasta z družino, sestra Mica z družino in drugo sorodstvo

doba; Erjavec Boštjan, monter — v JLA; Brinar Anton, brusilec — v tozda RPT; Špegu Janko, strugar — v tozda TRO; Kaker Albin, vrtnalec, Špegu Janez, izdelov. vrtnalega orodja — v tozda Jeklovleka.

VZMETARNA — Senica Jože, nalagalec nap. peči — v JLA; Bešvir Marijan, kovač vzmet. listov — samovoljno; Čivčić Rajko, nalagalec nap. peči — v tozda Valjarna; Krebs Peter, nalagalec nap. peči — v tozda Jeklovleka.

TRO — Paradiž Ivanka, kontrolorka — starostna upokojitev; Hip Angela, kontrolorka-odpremnica, Briman Jožica, razmnožev. delovne dokumentacije — dosežena pokojninska doba.

KOVINARSTVO — Prisljan Ivan, obr. električar — dana odpoved; Stiglic Bernard, Sem Dominik, Zamernik Alojz, Kosmač Boštjan, Slapnik Mojca — potek pripravništva.

ENERGIJA — Apšner Milena, strojni tehnik — potek pripravništva; Miklavc Srečko, Briman Jože, Pšeničnik Izotok, ključavničarji — v JLA.

ETS — Mihelič Jožek, električar — potek pripravništva; Krivograd Roman, planer-kalkulant — dana odpoved; Hočvar Ivan, obr. električar — v JLA.

SGV — Camlek Ivan, ind. zidar — sporazumno; Meh Mitja, ključavničar — v JLA.

TRANSPORT — Ramšak Andrej, avtomehanik — v JLA.

KONTROLA KAKOVOSTI — Smolak Peter, kontrolor — invalidska upokojitev.

KOMERCIJALA — Lampret Rado, dipl. ekonomist, strokovni delavec, Čapelnik Ignac, pomožni delavec — v JLA.

RAČUNOVODSTVO — Pavič Marija, knjigovodja — dosežena pokojninska doba.

KSZ — Urnaut Adela, Krajnc Marija, obračunarki — dosežena pokojninska doba; Strmec Marija, vratarica — starostna upokojitev.

MONTER — Ravnikar Sašo, pripravljalec materiala — sporazumno.

Kadrovska služba

g. župniku in govorniku za izrečene besede, sodelavcem in vsem, ki ste nam izrekli sožalje, mu darovali cvetje in ga pospremili na zadnji poti.

Vsi njegovi

Ob bridki in nenadni izgubi draga moža, očeta in dedja

JOŽETA VIDRIHA

se iskreno zahvaljuje sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem, sodelavcem tozdog Industrijski noži, SGV in Delovne skupnosti posebne finančne službe ter vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, z nami sočustvovali, darovali cvetje in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Še posebno se zahvaljuje GD Ravne za častno stražo in spremstvo, tov. Globočniku za govor, Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev za žalostinke in gospodu kaplanu za pogrebni obred.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice in prababice

MARIJE LAMPRET

se iskreno zahvaljuje vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje ali kakorkoli počastili njen spomin.

Posebno se zahvaljuje ZB Ravne na Koroškem in ZB Šmartno pri Slovenj Gradcu za darovane vence in ganjlive besede ob njenem grobu. Zahvaljuje se tudi č. g. duhovniku za opravljeno mašo, pogrebni obred in poslovilne besede.

Vsem sosedom, znancem, prijateljem in sorodnikom, ki so nas tolažili in nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, se iz srca zahvaljuje, posebno še družinam Mesarič, Videršnik in Kop. Hvala vam. Sinova Feliks in Franc z družinama in sin Stanko z ženo Anico

ČESTITKA

Tov. Marjani Merkač, diplomirani sociologinja, čestitamo za opravljeni magistrski.

Sodelavci Delovne skupnosti za gospodarjenje

ČESTITKA

Odbor PK Fužinar čestita plavalcem in trenerji za osvojenih 24 medalj in 3. mesto na državnem prvenstvu za pionirje v Splitu.

ZAHVALE

Ob izgubi dragega očeta

ALOJZA GNAMUŠA

se iz srca zahvaljuje delavcem Kontrole kakovosti Valjarne in tozda RPT, delavnic, za darovano cvetje in vsem, ki ste ga pospremili. Hvala gospodu župniku za poslovilne besede, pihalnemu orkestru in pevcem iz Šentjanža ter vsem, ki ste mu kakorkoli pomagali in ga imeli radi.

Žalujoča sinova Rajko in Jože z družinama

Ob izgubi dragega moža, očeta in dedja

AVGUSTA KLANČNIKA

se iskreno zahvaljuje godbi,

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov. Uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tiska: ČGP Večer, Maribor

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.